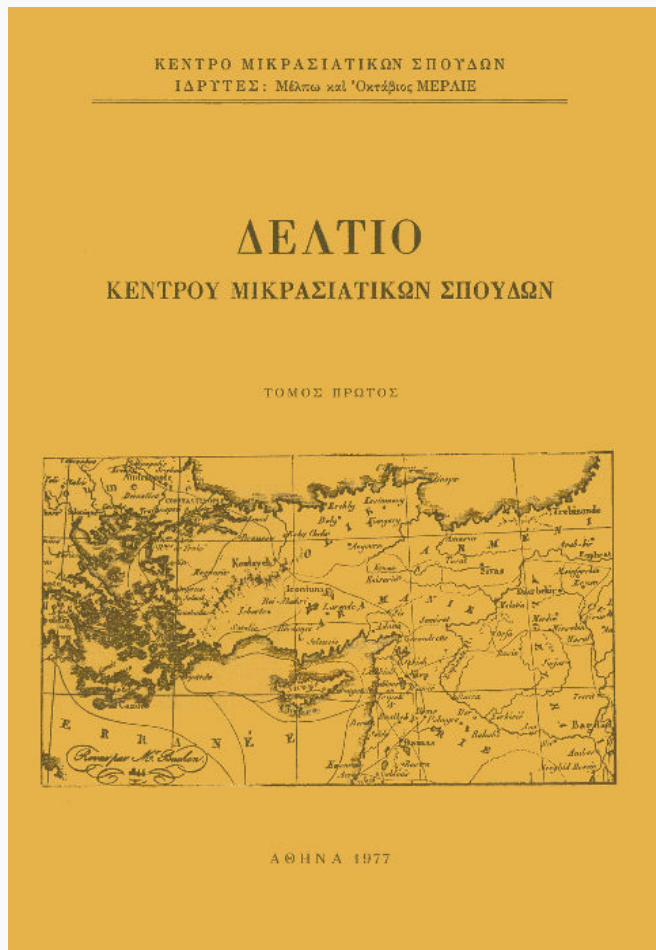

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 1 (1977)

Τα βαπτιστικά ονόματα ανδρών και γυναικών της Καππαδοκίας

Φ.Δ. Αποστολόπουλος, Ερ. Ανδρεάδης

doi: [10.12681/deltiokms.174](https://doi.org/10.12681/deltiokms.174)

Copyright © 2015, Φ.Δ. Αποστολόπουλος, Ερ. Ανδρεάδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αποστολόπουλος Φ., & Ανδρεάδης Ε. (1977). Τα βαπτιστικά ονόματα ανδρών και γυναικών της Καππαδοκίας. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 1, 89–135. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.174>

ΤΑ ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

τῶν Φ. Δ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
καὶ Ἐρ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ¹

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ὅσο καὶ νὰ προσπαθῆσει κανεὶς, δὲν θὰ μπορέσει νὰ βρεῖ τὴν πρώτη ἀρχὴ τῆς συνήθειας νὰ φέρουν οἱ ἄνθρωποι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἓνα ὄνομα, προσδιοριστικὸ τῆς ταυτότητάς τους, ἀπὸ τὰ πρῶτα καὶ ὅλας χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴ γέννησή τους. Ὅπως δὲν θὰ συμπίπτει μὲ τὴν ἴδια τὴν κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ θεσμὸ τῆς γλώσσας, ποὺ τὸ ὄνομα ἄλλωστε εἶναι μιὰ μονάδα τῆς.

Μολονότι ὡς γλωσσικὸ σημεῖο τὸ ὄνομα εἶναι ἡ σύνδεση ἑνὸς σημαίνοντος καὶ ἑνὸς σημανομένου², ἡ εἰδικὴ ὠστόσο λειτουργία του μέσα σὲ μιὰ συγκεκριμένη κοινότητα καὶ ἡ ιδιαίτερη ἐπίδραση ψυχολογικῶν, ἱστορικῶν καὶ πολιτικο-ιδεολογικῶν παραγόντων³, καθιστᾷ τὴ σύνδεση αὐτὴ ἐξαιρετικὰ ἰδιόμορφη. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα παράγοντες συντελοῦν ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ξεπερνᾷ τὰ πλαίσια τῆς μελέτης ἀπὸ γλωσσικὴ ἀποψη καὶ νὰ γίνεται ἀντικείμενο σπουδῆς καὶ ἀπὸ ἀποψη ἱστορικῆ, ἐθνογραφικῆ, λαογραφικῆ, κοινωνιολογικῆ. Κι ἀκριβῶς τὸ εὐρύτερο αὐτὸ ἐνδιαφέρον ποὺ παρουσιάζει τὸ ὄνομα ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν ἑνὸς ιδιαίτερου ἐπιστημονικοῦ κλάδου, τῆς ὀνοματολογίας⁴.

Στὴν ἐργασία αὐτὴ παρουσιάζουμε τὰ βαπτιστικὰ ὀνόματα τῶν ἐλληνορθόδοξων χριστιανῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τῆς Καππαδοκίας ποὺ μαρτυροῦν ὄχι

1. Ὁ κ. Ἐρμ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ, συνεργάτης τοῦ Κ.Μ.Σ., συνέβαλε στὴν πρώτη συγκέντρωση ὀνοματολογικοῦ υλικοῦ.

2. F. de Saussure, *Cours de linguistique générale*, Paris, Payot 1974³ σ. 99.

3. Στ. Κυριακίδης, Παρατηρήσεις περὶ τῶν νεοελληνικῶν βαπτιστικῶν ὀνομάτων, *Λ α ο - γ ρ α φ ί α, Ε'* (1915) σ. 334.

4. Μακρότατη εἶναι ἡ διεθνὴς βιβλιογραφία τῆς ὀνοματολογικῆς Ἐπιστήμης. Στὴν Ἑλλάδα ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία δὲν εἶναι εὐκαταπρόσητη. Βλ. Ι. Θεωμόπουλου, Ο Ν Ο -

μόνο γλωσσικό αλλά και γενικότερο ενδιαφέρον. Είναι, όμως, σίγουρο ότι η έργασία αυτή δεν θα έβλεπε το φως της δημοσιότητας, αν το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, που ίδρυσε εδώ και 45 χρόνια και διηύθυε η Κυρία Μέλ-πω Λογοθέτη-Μερλιέ, δεν είχε συγκεντρώσει πλούσιο, προφορικό και γραφτό, υλικό, απ' όπου άντλήσαμε τα ονόματα⁵.

Η Καππαδοκία βρίσκεται γεωγραφικά στην Ανατολική Μ. Ασία, εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά απ' όλες τις θάλασσες που περιβάλλουν τις άκτες της χερσονήσου. Ως χώρος είναι ένα οροπέδιο, που κλείνεται από πανύψηλα βουνά και μεγάλα ποτάμια⁶, ήφαιστειογενής και άρκετά άγονος. Την εποχή των Διαδόχων έφτασε εκεί ένας τυρήνας Έλλήνων, που, φορείς ενός ανώτερου πολιτισμού, στάθηκαν ίκανοί να εξελληνίσουν τους παλαιότερους κατοίκους, όπως είχε συμβεί και σε άλλες περιοχές της Μικράς Ασίας⁷. Αργότερα, ο εξελληνισμένος κόσμος της Καππαδοκίας, όπως και όλης της Μικρασιατικής Χερσονήσου, εκχριστιανίστηκε και με τους Μεγάλους Πατέρες συνέβαλε όχι μόνο στη διάδοση της νέας θρησκείας αλλά και στη φιλοσοφική της θεμελίω-

ΜΑΤΑ, Athènes, τ. Ι, 1952, σσ. 22 - 26. Επίσης, πάνω στην έρευνα των ονομάτων από την αρχαιότητα ως τη σύγχρονη εποχή βλ. Α. Μπούτουρα, Τα νεοελληνικά κύρια ονόματα ιστορικά και γλωσσικά έρμηνευόμενα, Αθήνα 1912, σ. 18 κ.έ.

5. Έκτός από τα άναριθμητα δελτία και τις ειδικές καταστάσεις απογραφής μικρασιατών, που καταρτίστηκαν στη βάση άφηγησεων ανθρώπων από όλους τους οικισμούς της Καππαδοκίας και φυλάσσονται στα Αρχεία του Κ.Μ.Σ., είδαμε και τους Κώδικες των Καππαδοκικών Κοινοτήτων που μπόρεσαν να διασωθούν και να βρισκονται, επίσης, στα Αρχεία του Κέντρου: 1) Γκέλβερι (άρθ. 1,4,7,12). 2) Αγ. Κωνσταντίνου (άρθ. 2). 3) Κερμίρας (άρθ. 3). 4) Ανακούς (άρθ. 5 και 9). 5) Σαζάλτζας (άρθ. 6,10,23). 6) Στεφάνων (άρθ. 10). 7) Αραβανιού (άρθ. 13). 8) Σκοπής (άρθ. 14). 9) Αραβισού (άρθ. 15). 10) Βέξε (άρθ. 17,18). 11) Ψυχομερίδα Σκοπής (άρθ. 19). 12) Κτηματολόγιο Νεάπολης (άρθ. 20,21,22). 13) Έρεγλι (στέλεχος άδειών γάμου, άρθ. 24). 14) Μπερεκετλι Μαντέν (άρθ. 25). 15) Καισάρειας (Κατάλογος Άνταλλαξίμων (άρθ. 27). 16) Σιλάτων (άρθ. 32). 17) Μαλακοπής (άρθ. 33). 18) Ταβλουσούν (άρθ. 42). Επίσης έγγραφα (ταυτότητες, ένδεικτικά σχολείων, δηλώσεις άποκατάστασης προσφύγων κ.ά.) στάθηκαν πηγή ονοματολογική, καθώς και χειρόγραφα βιβλία προσφύγων της Καππ. που φυλάσσονται σε ειδική βιβλιοθήκη του Κ.Μ.Σ. Προσθέτουμε άκόμη τους πίνακες συνδρομητών σε βιβλία ελληνικής ή Καρμαλινδικής γλώσσας, που τυπώνονταν και κυκλοφορούσαν τον περασμένο αιώνα ή στις άρχές του αιώνα μας, και τους τόμους του Περιοδικού «Ξενοφάνης».

6. Έκτός από οιοδήποτε χάρτη, που δίνει μιá γενική εικόνα της γεωγραφικής θέσης της Καππαδοκίας, βλ. και Μ. Μερλιέ, «Οι Έλληνικές Κοινότητες στη σύγχρονη Καππαδοκία», έργασία που δημοσιεύεται στον παρόντα τόμο σσ. 29-75, κι όπου πέρα από τη γενική γεωγραφική θέση της περιοχής, τοποθετούνται και οι έλληνορθόδοξοι πληθυσμοί.

7. Ν. Άνδριώτης, «Τό γλωσσικά Ιδιώματα των Φράσεων», Αθήνα, Έκδ. Γαλλ. Ίνστ. και Ίκαρος 1948, σ. 11.— Β. Τατάκης, Συμβολή της Καππαδοκίας στη χριστιανική Σκέψη, Αθήνα, Έκδ. Γαλλ. Ίνστιτούτου 1960, σ. 15.

ση και τη σύνδεσή της με την ελληνική σκέψη⁸. Οι ιστορικές περιπέτειες τής μακρινής αυτής ελληνικής και εξελληνισμένης περιοχής συμπίπτουν μ' εκείνες του υπόλοιπου ελληνικού κόσμου: ρωμαϊκή κατάκτηση, Βυζαντινή περίοδο, τουρκική υποδούλωση.

Ἡ τελευταία αὐτῆς περιπέτεια τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ κόσμου γιὰ τὴν Καππαδοκία ἀρχίζει πολὺ νωρὶς, ἀπὸ τὸν 11ον αἰώνα⁹. Οἱ συνέπειες ὑπῆρξαν πολὺ σοβαρές: τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιοχῆς ἐξισλαμίστηκε¹⁰ στὴ διάρκεια μερικῶν αἰώνων. Δὲν ἀπόμεινε παρὰ ἓνα μέρος τοῦ ποῦ κράτησε τὴ Χριστιανικὴ του πίστη καὶ τὶς παραδόσεις του καὶ στάθηκε ἀντίθετος στὸν Τοῦρκο Κυρίαρχο. Κι αὐτῇ, ὡστόσο, ἡ ἑλληνοχριστιανικὴ μειοψηφία τῆς Καππαδοκίας ἔχασε τὴν ἑλληνικὴ τῆς γλῶσσα κι ἐτουρκοφώνησε¹¹ ἢ συντήρησε ἓνα ἑλληνικὸ ἴδιωμα μὲ σοβαρότατες ἐπιδράσεις τῆς Τουρκικῆς¹².

Ὅσο κι ἂν ἡ γλῶσσα ἀποτελεῖ σοβαρότατο στοιχεῖο τῆς ἐθνικῆς ταυτότητας ἐνὸς λαοῦ¹³, ἐντούτοις οἱ ἑλληνορθόδοξοι Καππαδόκες, τουρκόφωνοι εἴτε ὄχι, συντηρήθηκαν ὡς μειονότητα χωριστὴ ἐπὶ αἰῶνες μὲ μόνη τὴ διαφορά τῆς Ὁρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τους ὑπαγωγῆς κάτω ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κων/πολῆς. Οἱ Κοινότητές τους, ποῦ ἀπολάβαιναν μιὰν

8. Τὸ βιβλίο τοῦ Β. Τατάκη, ποῦ ἀναφέραμε ἀμέσως πρὸ πάνω, πραγματεύεται ἀναλυτικὰ τὸ θέμα αὐτό.

9. Μετὰ τὴ μάχη τοῦ Μαντζικέρτ (1071), ποῦ σημάδεψε τὴν μετέπειτα ἐξέλιξη τῶν πράγματων τῆς Βυζ. Αυτοκρατορίας.

10. Sp. Vryonis, *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamisation from Eleventh through the Fifteenth Century*, Berkeley, Los Angeles and London, University of California press 1971.

11. Ἐμ. Τσαλίκογλου, Πότε καὶ πῶς ἐτουρκοφώνησε ἡ Καππαδοκία, Μικρ. Χρ. 14 (1970) 9 - 30. Ἡ διατήρηση πάντως, τῆς ἑλληνικῆς σὲ σημαντικὸ ἀριθμὸ κοινοτήτων τῆς Καπ. μαρτυρεῖ ὅτι ἡ περιοχὴ δὲν πλημύρισε ἀπὸ Τουρκικοὺς πληθυσμοὺς ἀμέσως μὲ τὴν κατάκτησή της· ἡ φτώχεια τοῦ ἐδάφους της καὶ οἱ δύσκολες γεωγραφικὲς καὶ κλιματολογικὲς συνθήκες τὴν προστατέψαν. Ἔτσι ἡ ἀποψη ὅτι οἱ Τουρκοὶ πληθυσμοὶ, ποῦ ἀπέτελεσαν τὴν πλειοψηφία τοῦ Καπ. χώρου, ἔφτασαν ἐκεῖ ἀργότερα, τὸν 17ον αἰ., δίνει μιὰν ἐξήγηση στὸ φαινόμενο ποῦ δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἀπορριφθεῖ (Βλ. περ. Ξενοφάνη σ. 6 (1906) σ. 409).

12. Ἐργασίες γλωσσικῆς ποῦ περιγράφουν τὴν ἑλληνικὴ τῆς Καππαδοκίας εἶναι οἱ ἐξῆς: R. Dawkins, *Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge, University press 1916.— Ν. Ἀνδριώτης, Τὸ γλωσσικὸ Ἰδιωμα τῶν Φράσων, Ἀθήνα Ἰκαρος 1948.— Ι.Ι. Κεσίσογλου, τὸ Γλωσσικὸ Ἰδιωμα τοῦ Οὐλαγάτς, Ἀθήνα, Ἐκδ. Κ.Μ.Σ. 1951.— Γ. Μαυροχαλυβίδη - Ι.Ι. Κεσίσογλου, Τὸ Γλωσσικὸ Ἰδιωμα τῆς Ἀξοῦ, Ἀθήνα, Ἐκδ. Κ.Μ.Σ. 1960.— Δ. Φωστέρη - Ι.Ι. Κεσίσογλου, Τὸ Λεξιλόγιο τοῦ Ἀραβανί, Ἀθήνα, Ἐκδ. Κ.Μ.Σ. 1960.— Α. Costakis *Le parler grec d'Anakou*, Athènes, éd. CEAM 1964.— Α. ναστασιάδης, Τὸ Ἰδιωμα τῶν Φράσων, διδ. διατριβή, ἔκδ. Πολυγραφημένη.

13. F. de Saussure, ὁ.π. σ. 40.

αυτονομία μέσα στους κόλπους του Τουρκικού Κράτους, στη βάση των προνομίων που χορηγήθηκαν μετά την Άλωση, ήταν Κοινότητες Θρησκευτικές. Η ὀρθόδοξη όμως Ἐκκλησία με Ἑλληνα Πατριάρχη, ἀγνωρισμένο καὶ ὡς Ἐθνάρχη, δὲν ἔπαυε νὰ καλλιιεργεῖ στὸ βαθμὸ πὺ μποροῦσε, τίς ἑλληνοχριστιανικὲς ρίζες τοῦ Κόσμου πὺ ἐποίμαινε, καὶ νὰ συντελεῖ, μαζί με ἄλλα στοιχεῖα, στὴ διαμόρφωση ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς Συνείδησης. Ἄλλωστε οἱ δεσμοὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ με τὸ χριστιανισμὸ στὸν Ἀνατολικὸ χῶρο καὶ προπαντὸς στὴ Μ. Ἀσία εἶναι τόσο στενοί, πὺ δύσκολα μπορεῖ κανεὶς νὰ τοὺς ξεχωρίσει. Καὶ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα σταθῆκε τὸ ὄργανο γιὰ τὴ διάδοσή του στὸν ἀνατολικὸ κόσμο, μποροῦμε νὰ καταλάβουμε καὶ νὰ ἐξηγήσουμε τοὺς δεσμοὺς αὐτοὺς πὺ ἔχουν γίνεῖ παράδοση¹⁴ καὶ ἡ παράδοση πὺ κατακυρώνεται με τὸ χρόνο δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἀλλάξει.

Ἄν, ὅπως σημειώσαμε, οἱ χριστιανικὲς Κοινότητες τῆς Καππαδοκίας ἔχουν στὴν πλειοψηφία τοὺς τουρκοφωνῆσει¹⁴, συντηροῦν ὥστόσο ἀπὸ βαθύτατη παράδοση τὰ ἑλληνοχριστιανικὰ τοὺς ὀνόματα. Τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν μαρτύρων γιὰ τὴ θεμελίωση τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, τῶν Προφητῶν καὶ τῶν Ἀγγέλων ἀποτελοῦν τὴ βάση τῆς Καππαδοκικῆς ὀνοματολογίας¹⁵. Οἱ μορφὲς στὴ δομὴ τοὺς ἀνήκουν στὴν ἑλληνικὴ, ἐνῶ οἱ ποικίλες παραλλαγές, τεκμηρία ἀγάπης, στοργῆς καὶ τρυφερότητας, ἀκολουθοῦν τοὺς νόμους τῆς ἑλληνικῆς, χωρὶς φυσικὰ νὰ λείπουν καὶ φαινόμενα χαρακτηριστικὰ τῆς διαλέκτου, πὺ δὲν συναντῶνται ἀλλοῦ ἢ πὺ ὀφείλονται σὲ ἐπιδράσεις τῆς τουρκικῆς.

Ὁ χριστιανικὸς χαρακτήρας τῆς Καππαδοκικῆς ὀνοματολογίας δὲν περιορίζεται στὰ ὀνόματα «τῶν ἁγίων, τῶν μαρτύρων, τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν Προφητῶν» καίριες ἰδέες τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος ἔγιναν ὀνόματα¹⁶, ὅπως καὶ λέξεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας ἢ τῶν ψαλλομένων ὕμνων¹⁷. Στὶς περιπτώσεις αὐτές, οἱ μορφὲς τοὺς εἶναι ἑλληνικὲς, ἐφόσον στὴν ἑλληνικὴ, τουλά-

14. Ἀπὸ τίς 81 χριστιανικὲς Κοινότητες τῆς Καππαδοκίας στὸ 190 καὶ στὶς δύο πρῶτες δεκαετίες τοῦ 20ου αἰ. οἱ 49 εἶναι τουρκοφώνες καὶ οἱ 32 ἑλληνοφώνες. Βλ. Ὁ Τ ε λ ε υ τ α ἰ ο ς Ἑ λ λ η ν ι σ μ ὸ ς τ ῆ ς Μ. Ἀ σ ί α ς, Ἀθῆνα, Ἐκδ. Κ.Μ.Σ. 1974 σ. 163.

15. Σὲ ἐπιστολὴ του, καταχωρημένη με ἡμερομηνία 30 Ἰαν. 1839, στὸν Κώδικα τῆς Κοινότητος Ταβλουσούν (ἀρ. 42), ὁ Μητροπολίτης Καισάρειας Παΐσιος συνιστᾷ μ' ἐπιμονὴ τοὺς Ἱερεῖς τὰ ὀνόματα τῶν βαπτιζόμενων παιδιῶν νὰ εἶναι ὀνόματα ἁγίων, μαρτύρων, ἀγγέλων καὶ Προφητῶν καὶ ὄχι βαρβαρικά.

16. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ τὰ ὀνόματα: Ἀλήθεια, Ὁρθοδοξία, Σοφία, κ.ἄ. πὺ εἶναι ἐννοεῖς φορτισμένες με ἰδιαιτέρο σημασιολογικὸ περιεχόμενο στὴ χριστιανικὴ Φιλοσοφία.

17. Τὰ ὀνόματα: Ἀγαλλῆ, Ὑπερμαχία, Δόξα, Χαριτωμένη, κ.ἄ. εἶναι ἐμπνευσμένα ἀπὸ ἀνάλογους ἐκκλησι. ὕμνους πὺ ἀκούονται στὶς ἐκκλησιαστικὲς ἀκολουθίες.

χιστο γιά τήν Ἐνατολή, ἀποκρυσταλλώθηκε ἡ χριστιανική ἰδεολογία, τῆς ὁποίας ἐξάιρετοι ἐργάτες ὑπῆρξαν Καππαδόκες· ὅπως ἀκόμη στήν ἑλληνική ἐκφράστηκε ἡ πιό ὑψηλή ποίηση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄλλά πέρα ἀπό τό χωρο αὐτό, πού εἶναι καί ὁ κυρίαρχος, ἡ ἑλληνική ἱστορική παράδοση δέν ἀπουσιάζει ἀπό τήν ὀνοματολογία τῆς περιοχῆς· ὀνόματα τῆς ἑλληνικῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, τῆς μετακλασικῆς καί τῆς βυζαντινῆς περιόδου ἀφθονοῦν. Μόνο πού μερικά, γνωστά ὀνόματα τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ὅπως Ξενοφῶν, Πλάτων, Ἀγάθων κλπ., ἔχει συμβεῖ νά ἦσαν καί ὀνόματα μαρτύρων καί ἁγίων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅποτε ὀφείλομε νά δεχτοῦμε ὅτι ἡ χρῆση τους ἀπό τοὺς χριστιανούς ὀφείλεται στό νά τιμηθεῖ ὁ ἅγιος Ξενοφῶν ἢ ὁ ἅγιος Πλάτων. Μιά τέτοια ἐρμηνεῖα ἀφορᾷ, βέβαια, παλαιότερους καιρούς, κι ἔχει τὸν περασμένο ἢ ἀκόμη καί τὸν προπερασμένο αἰῶνα, πού διάφοροι παράγοντες δούλεψαν στό συνειδησιακὸ ξεκαθάρισμα τῶν ὀρθόδοξων Κοινοτήτων τῆς Καππαδοκίας¹⁸. Ἡ στροφή, ἐξάλλου, πρὸς τήν ἑλληνική κλασικὴ ἀρχαιότητα χαρακτηρίζει τὸν ἑλληνικὸ διαφωτισμὸ τοῦ 18ου αἰ., πού μιὰ ἐκδήλωσή της ἦταν καί ἡ χρησιμοποίηση ἀρχαιοελληνικῶν βαπτιστικῶν ὀνομάτων.

Ἡ ὀσμός τῆς Καππαδοκίας εἶναι ζωντανός, ἔχει συναισθήματα ἀνθρώπινα· ἀγαπᾷ, χαίρεται ἢ τὸ ἀντίθετο. Ζεῖ μέσα σὲ συνθήκες πού τὸν δυσκολεύουν κι ἀποκτᾷ ἐμπειρίες συγκεκριμένες. Σκέφτεται. Δέν μένει ἀνεπηρέαστος ἀπὸ γεγονότα πού, θέλει δὲ θέλει, μπλέκεται. Καί τὰ ὀνόματά τους εἶναι ἐκφραστικά αὐτῆς τῆς ἀνθρώπινης πλευρᾶς. Ἔτσι, ἕνας ἀριθμὸς τέτοιων ὀνομάτων ἀπὸ ἑλληνικὲς λέξεις συμπληρώνει τήν ὀνοματολογία τους. Ἐπιθέτα ἢ οὐσιαστικά, χαρακτηριστικά μιᾶς σημασίας, τὴν ὁποία θὰ ἤθελαν νά ἐνσαρκώσουν οἱ ἄνθρωποι, ἔγιναν ὀνόματα, ἀπαλλαγμένα ἀπὸ κάθε ὀρησκευτικὸ φορτίο¹⁹ καί μέσα σ' ἕνα πνεῦμα ἐλευθερίας.

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ τουρκικὲς λέξεις-ὀνόματα, πού ταυτίζονται μαρτυροῦν τὴς ἐπιδράσεις τοῦ λαοῦ μὲ τὸν ὁποῖο οἱ Καππαδόκες συμβιώνουν πολλοὺς αἰῶνες· καί θᾶταν ἀφύσικο, ἂν στήν Καππαδοκικὴ ὀνοματολογία ἔλειπαν τουρκικὰ ὀνόματα, ἔστω καί σὲ περιορισμένη — ὅπως

18. Στοιχεῖα πού βρίσκονται στὸ Κ.Μ.Σ. (ταυτότητες κ.κ.) τοῦ 19ου κυρίως αἰῶνα, ὀρθόδοξος δέν δηλώνει τὸ θρησκευμα μόνον ἀλλὰ καί τὴν Ἐθνικότητα, τὸν Ἕλληνα (Ροῦμ). Εἶναι ὅπωςδήποτε συνέπεια τῆς λειτουργίας τοῦ Ἐλληνορθόδοξου Ἐκκλησο. Συστήματος, μὲ τὴς βασιεῖς παραδόσεις του πού χάνονται στὸ Ἐλληνικὸ Βυζάντιο. Γιά τὴν τάση νά δίνονται ἀρχαιοελλ. ὀνόματα, βλ. Σ. Κυριακίδη, ὁ.π., 345 - 346. Κι ὁ Σ. Ρίζος στὸ χειρόγραφο βιβλίον τοῦ «Συνασός» σημειώνει τὸ περιστατικὸ τοῦ δάσκαλου πού ἔβανε δίπλα σὲ κάθε ὄνομα τῶν παιδιῶν καί ἕνα ἀρχαῖο Ἐλληνικὸ, ὅπως λ.χ., Σάββας - Ἀριστομένης, Ἰωάννης - Ἀριστογείτων κλπ. Ὑποστηρίζει ἀκόμη ὅτι ἀρχαιοελλ. ὀνόματα ἀρχισαν νά ἔρχονται ἀπὸ τὴν Πόλην στήν Καππαδοκία τὸ 19ο αἰ.

19. Τὰ ὀνόματα, ὅπως Ἀδαμάντιος, Ἀκριβή, Ἐρωτία, Λιγερή, Τριαντάφυλλος ἢ Τριανταφυλλιά, Τρυφερή, Τσακὼ καί τόσα ἄλλα, μαρτυροῦν τὴν πλευρὰ αὐτῆς τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

είναι ή ἀλήθεια — κλίμακα. Μερικά ἀπό αὐτὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ θεωρήσει ὡς μετάφραση ἀντιστοίχων ἑλληνικῶν²⁰. Γενικά στὰ τούρκικα ὀνόματα σημειώ- νεται μιὰ τάση συμμόρφωσῆς τους στὸν κανόνα τῆς Ἑλληνικῆς²¹.

Δὲν λείπουν ἀκόμη ἀπὸ τὴν Καππαδοκικὴ ὀνοματολογία καὶ ὀνόματα ξένα, ποὺ συνηθίζονταν στὴ Δυτικὴ ἢ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη, γεγονὸς ποὺ μαρτυρεῖ τὶς ἐπαφές, ποὺ πραγματοποιοῦσαν οἱ Καππαδόκες μὲ τὸν ξένο ἐκεῖνο κόσμο, ἢ ἀκόμη καὶ ἐπιδράσεις φιλολογικῆς²². Οἱ ἐπιδράσεις αὐτὲς ὀπωσδήποτε εἶναι νέες, ποὺ πρέπει νὰ συμπίπτουν μὲ τὶς μεταναστεύσεις τῶν ἀνθρώπων τῆς Καππαδοκίας, ἰδιαίτερα στὴν Πόλη καὶ στὴ Σμύρνη, κέντρα διεθνή.

Οἱ πηγές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐπισημαίνεται ἡ προέλευση τῶν Καππαδοκικῶν ὀνομάτων, μᾶς καθορίζουν καὶ τὴν κατὰταξή τους. Ἔτσι τὸ σύνολο τῶν ἀρχι- κῶν μορφῶν (λημμάτων)²³, ὡς βαπτιστικῶν ὀνομάτων, ποὺ ἀντλήσαμε ἀπὸ τοὺς Κώδικες καὶ ἀπ' ὅ,τι ἄλλο διαθέτει τὸ Κ.Μ.Σ., ἀνέρχεται στὸν ἀριθμὸ τῶν 694 ποὺ ταξινομήθηκαν στὶς πιὸ κάτω ομάδες²⁴:

Α'. Χ ρ ι σ τ ι α ν ι κ ᾶ: (ὀνόματα ἀγίων, μαρτύρων, Ἀγγέλων, Προφητῶν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἔννοιες τῆς Χριστ. ἰδεολογίας²⁵).

Β'. Ἀ π ὸ τ ῆ ν ἑ λ λ η ν ι κ ῆ ἱ σ τ ο ρ ι κ ῆ Παράδοση (Κλασικὴ, μετα- κλασικὴ, Βυζαντινῆ²⁶).

Γ'. Ἀ π ὸ π ν ε ὦ μ α ἐ λ ε ὗ θ ε ρ η ς δ η μ ι ο υ ρ γ ι α ς²⁷: 1) Ἑλληνικά καὶ 2) Τούρκικα.

Δ'. Ἀ π ὸ ξ ἑ ν ῆ ἐ π ἰ δ ρ α σ ῆ (δυτικοευρωπαϊκὴ-ἀνατολικοευρωπαϊκὴ).

Ε'. Γ ε ω γ ρ α φ ι κ ᾶ ὀ ν ὀ μ α τ α. Τέλος καταχωρήσαμε μερικὰ ἀκαθό- ριστα.

20. Ὅπως π.χ. Ἑλμάς-Διαμάντω ἢ Διαμάντης, Χατούνα-Δέσποινα κλπ.

21. Ζουμπούλης, Καπλάνης, Νουρλής κ.ἄ.

22. Παραθέτουμε ὡς παραδείγματα: Αἰμίλιος, Κάρολος, Δόμνα κλπ. Ἐνῶ τὰ Ἐμπέριος, Φλωρίνα δείχνουν μᾶλλον φιλολογικὴ ἐπίδραση.

23. Δίπλα ἀπὸ τὶς ἀρχικὲς μορφές θέσαμε, στὸ ἴδιο λῆμμα, τὶς παραλλαγές κάθε μιᾶς τους.

24. Γιὰ τὴν ταξινομήση τῶν ὀνομάτων βλ. Α. Μπούτουρα, ὅ.π. — Στ. Κυριακίδη, ὅ.π. σ. 335 — Γ. Γρισόπουλος, στὴ Λαογραφία 16 (1957) σ. 337 κ.ἑ.

25. Μέσα στὴν ομάδα αὐτὴ μποροῦν νὰ ἐνταχθοῦν καὶ τὰ ὀνόματα πόλεων, τόπων ποὺ κινήθηκε καὶ ἔδρασε ὁ Χριστός: ἀνήκουν στὴ χριστιανικὴ παράδοση.

26. Ἀνάμεσά τους εἶναι καὶ ὅσα ὀνόματα καθάγιασαν μὲ τὸ μαρτύριο ἢ τὴ δράση τους χριστιανοί, ὅπως ἔλλωστε τὸ σημειώσαμε (σ. 95), καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα τόπων τῆς κλασι- κῆς ἀρχαιότητος.

27. Ὄνόματα ποὺ ἀπηχοῦν προλήψεις, συνήθειες κλπ. εἶτε, καὶ κυρίως, ἑλληνικά, εἶτε τουρκικά (Μετάφραση τῶν ἀντιστοίχων ἑλληνικῶν) ἐντάσσονται στὴν ομάδα αὐτὴ.

Ἡ κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς ὁμάδες αὐτὲς ἀντιπροσωπεύεται ὡς ἑξῆς:

ἡ	Α'	μὲ	281	ὀνόματα:	40,5 %
»	Β'	»	122	»	17,6 %
»	Γ1	»	96	»	13,8 %
	Γ2	»	110	»	15,9 %
»	Δ'	»	26	»	3,8 %
»	Ε'	»	17	»	2,5 %
Ἐ	Ἀκαθόριστα μὲ		41	»	6 %

Ἄς πὼς πάλιν πίνακας μᾶς δείχνει τὴν ἀναμφισβήτητη ὑπεροχὴ τῶν χριστιανικῶν ὀνομάτων· σχεδὸν τὰ μισὰ τῆς ὕλης Καππαδοκικῆς ὀνοματολογίας. Τὸ γεγονός προσθέτει, μέσα στ' ἄλλα, ἓνα ἀδιάψευστο στοιχεῖο τοῦ θρησκευτικοῦ χαραχτήρα τῶν Καππαδοκικῶν Κοινοτήτων. Τῆ δευτέρῃ θέσῃ κατέχουν τὰ ὀνόματα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἱστορικὴ παράδοση, ποῦ, ἂν προστεθοῦν οἱ ἑλληνικὲς λέξεις, ὑψωμένες μὲ ἓνα ἐλεύθερο πνεῦμα, σὲ ὀνόματα ἀνθρώπων, πλησιάζουν ἐκεῖνα τῆς χριστιανικῆς προέλευσης. Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ δείχνει τὸν ἔθνικὸ χαραχτήρα τοῦ Καππαδοκικοῦ Κόσμου, ποῦ κρυβόταν κάτω ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴ του ἔκφραση. Ἡ ἔμμονή, ἐξᾴλλου, στὴ διατήρηση τῶν ἑλληνικῶν μορφῶν τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν παραλλαγῶν τους, ποῦ γιὰ τοὺς τουρκόφωνους ἀποτελοῦσαν τὶς μόνες περιπτώσεις χρήσης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, καθορίζει, μ' ἓνα πρόσθετο λόγο, τὴ διευκρίνηση τῆς ἔθνικῆς τους συνείδησης²⁸. Ἡ τελευταία βεβαιώθηκε ἀνέκκλητα τὸ καλοκαίρι τοῦ 1924, ὅταν σύσσωμοὶ διάλεξαν τὸ ξεριζωμὸ ἀπὸ τοὺς τόπους τους καὶ τὴν ἔνταξή τους στὸ ἑλληνικὸ ἔθνικὸ σύνολο.

* * *

Τὰ Καππαδοκικὰ ὀνόματα, ποῦ λίγο πὼς πέρα καταχωροῦμε, καλύπτουν τὰ τελευταῖα περίπου 150 χρόνια (τελευταῖες δεκαετίες τοῦ 18ου αἰ. ὡς τὸ 1924). Γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι νεότεροι παράγοντες ἱστορικοί, πολιτικοί, ἔθνικοὶ ἔχουν ἀποθέσει τὴ σφραγίδα τους, καὶ ἡ συνολικὴ τους εἰκόνα δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ δίνει τὴν ὀνοματολογικὴ κατάστασι τῆς περιοχῆς σὲ ἀκόμη παλιότερες περιόδους. Παρ' ὅλο τὸ συγχρονικὸ χαραχτήρα τοῦ ὀνοματολογικοῦ χώρου ποῦ παρουσιάζουμε, ἐντούτοις δὲν ἀποκλείει τίποτε τὴ συνυπαρξὴ παλαιῶν

28. Στὶς μέρες μας, Δυτικοὶ Τουρκολόγοι, ὅπως ὁ Γερμανὸς G. Jaske καὶ ὁ Ἄγγλος B. Lewis, ἀναπτύσσουν τὴ θεωρία μὲ τὴν ὁποία ἀμφισβητοῦν τὴν ἑλληνικότητα τῶν πληθυσμῶν τῆς Μ. Ἀσίας ὀλόκληρης — ἐπομένως καὶ τῆς Καππαδοκίας — ποῦ ξεριζώθηκαν κατὰ τὸ 1922 - 1924. Ἡ ὀνοματολογικὴ μελέτη ἀνάμεσα σὲ τόσα ἄλλα, δείχνει πόσο ἀυθαίρετες, ἂν ὄχι πονηρές, εἶναι οἱ ἀπόψεις τους. Βλ. Ν. Μηλιώρη, Ἐφημ. Μικρασιατικῆ Ἡχώ, Ἀθήνα, ἀριθ. φύλλου 182, Δεκεμβρ. 1976 - Ἰανουαρ. 1977.

καὶ νέων ὀνομάτων, τόσο ἀπὸ τὴν ἀποψη τῶν γλωσσικῶν τους μορφῶν ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῶν αἰτίων ποὺ τὰ καθιέρωσαν. Περισσότερο μάλιστα ἀπὸ οἰαδήποτε ἄλλη ἐκδήλωση τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴν κοινωνικὴ του ζωὴ, τὸ ὄνομα, ὡς στοιχεῖο ταυτότητας, παρουσιάζει τὴ μεγαλύτερη συντηρητικότητά, ποὺ ἐπιβάλλεται ἀπὸ μιὰ καθολικὴ παράδοση: τὰ ὀνόματα τῶν προγόνων νὰ δίνονται καὶ στοὺς ἀπογόνους μὲ τὴ μυστικὴ πίστη ὅτι οἱ τελευταῖοι ἀναβιώνουν τοὺς πρώτους. Σὲ κοινωνίες, προπαντὸς, κλειστές, ὅπως οἱ Καππαδοκικὲς Κοινότητες, ἡ παράδοση αὐτὴ τηρεῖται μὲ τὴν πιὸ μεγάλη εὐλάβεια. Ἔτσι, τὰ Καππαδοκικὰ ὀνόματα ποὺ ἀκολουθοῦν καθρεφτίζουν, λίγο-πολύ, τὶς γενικότερες, μέσα στὸ χρόνο, ὀνοματολογικὲς καταστάσεις τῆς περιοχῆς.

Δὲν ἐκρίναμε σκόπιμο νὰ σκορπιστοῦμε στὴν ποικιλία καὶ τὴν ἀφθονία τῶν γλωσσικῶν καὶ ἄλλων παρατηρήσεων, ποὺ ἡ ἴδια ἡ φύση τοῦ ὕλικου προκαλεῖ. Ἐναφέραμε, ἤδη, τὶς ἐργασίες πάνω στὴν ἑλληνικὴ τῆς Καππαδοκίας²⁹, μέσα σ' αὐτὲς μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ τὴ λύση πολλῶν ἀποριῶν γιὰ τὶς μορφὲς τῶν ὀνομάτων, ὅπως τὶς ἐπέβαλε ἡ καθημερινὴ χρῆση καὶ ἡ λειτουργία τους. Ἄλλες ἐργασίες, ποὺ καταγίνονται μὲ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα³⁰, δίνουν πολλὰ στοιχεῖα λαογραφικά, ἱστορικά, πολιτιστικά ποὺ ἐξηγοῦν τὴν καθιέρωσή τους. Μόνο ὅπου ὑπάρχουν διαφορὲς καὶ πιστεύουμε μιὰν ἄλλη ἀποψη, τότε τὴ σημειώνουμε. Ἔτσι μεθοδολογικὰ ἡ παρούσα ἐργασία συνίσταται: 1) Νὰ παρουσιάσει τὸ σύνολο τῶν ὀνομάτων στὶς μακρινὲς καὶ ἀπομονωμένες ἑλληνικὲς κοινότητες τῆς Καππαδοκίας: ἴσως μερικὰ, πολὺ λίγα, νὰ μᾶς διέφυγαν, καὶ προπαντὸς οἱ παραλλαγές τους³¹, δημιουργήματα λειτουργιῶν τοῦ γλωσσικοῦ αἰ-

29. Βλ. σ. 93, σημ. 12.

30. Ἐναφέρουμε μερικὲς, τὶς πιὸ συστηματικὲς: Ἄ. Μπούτουρα, ποὺ ἤδη ἔχει σημειώσει, καὶ τὶς βιβλιοκρισίες πάνω σ' αὐτὴ ποὺ τὴ διορθώνουν καὶ τὴ συμπληρώνουν: Φ. Κουκούλε, στὸ Β Ζ, 22 (1913) 491 - 495 καὶ Στ. Κυριακίδη, ποὺ ἔχουμε ἀναφέρει στὴ Λ α ο γ ρ α φ ί α, 5 (1916) 333 κ.έ.— Ι. Σταμνοπούλου, Ὀνοματολογικά, στὴ Λ α ο γ ρ α φ ί α 6 (1917) 425 κ.έ.— Κ. Ἀμάντου, Βυζαντινὰ καὶ νεοελληνικὰ ὀνόματα γυναικῶν, στὸ Η. Μ. Ε. 1929, σσ. 117 - 119.— Ι. Γριτσόπουλος, Βαπτιστικὰ ὀνόματα ἐκ Πελοποννήσου τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, Λ α ο γ ρ α φ ί α, 16 (1956 - 1957) 337 - 374.— Δ. Βαγιακάκος, Βυζαντινὰ ὀνόματα καὶ ἐπώνυμα ἐκ Μάνης, Π ε λ ο π ο ν ν η σ ι α κ á, 3 (1959) 185 - 221.— Τοῦ ἴδιου, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ γλώσσα καὶ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ νεοελληνικὴ ὀνοματολογία, Ἄ - θ η ν á 63 (1959) 195 - 245. Ν. Ἀνδριώτης, Τὰ νεοελληνικὰ Κύρια ὀνόματα σὲ - ω ἄτονο, Ἐ λ λ η ν ι κ á 12 (1952) 15 - 32.

31. Μιὰ σύγκριση τῶν παραλλαγῶν τῶν ὀνομάτων κατὰ ὁμάδες θὰ εἶναι πολὺ διδαχτικὴ: τὰ 281 ὀνόματα τῆς Α' παρουσιάζουν συνολικὰ 845 παραλλαγές

» 122	»	»	Β'	»	»	72	»
» 96	»	»	Γ'1	»	»	118	»
» 110	»	»	Γ'2	»	»	104	»
» 26	»	»	Δ'	»	»	24	»
» 17	»	»	Ε'	»	»	17	»

Ἡ σύγκριση πραγματικὰ μᾶς δείχνει ὅτι τὶς περισσότερες παραλλαγές παρουσιάζουν τὰ

σθήματος και άλλων εξωγλωσσικῶν παραγόντων. Ἡ συνολικὴ ὄμως εἰκόνα τους δὲν ζημιώνεται. 2) Νὰ τὰ κατατάξουμε ἀνάλογα μὲ τοὺς χώρους ποὺ ἐκφράζουν· χώρους θρησκευτικούς-ιδεολογικούς, χώρους ἐθνικούς-ιστορικούς, χώρους ἐπιδράσεων ποὺ ἀσκοῦνται ἀπὸ τὶς σχέσεις μὲ τὸν ἄλλο κόσμος. 3) Σημειώνοντας τὶς παραλλαγές τῶν κύριων μορφῶν, νὰ δειχτοῦν κάθε εἴδους μεταβολές στὸ βαθμὸ ποὺ ἡ γραφτὴ κυρίως παράδοση δίνει κατὰ κάποιον τρόπο τὴν ἀκουστικὴ τους εἰκόνα. Ὑπάρχουν ὅπωςδὴποτε περιπτώσεις παραλλαγῶν ποὺ παρουσιάζουν γλωσσικὲς μεταβολές ποὺ δὲν διαλαμβάνονται στὶς ὡς τὰ τώρα περιγραφές τῶν Καππαδοκικῶν Ἰδιωμάτων. Καὶ τέλος 4) νὰ δοθεῖ μιὰ εὐκαιρία σύγκρισης μὲ τὰ ὀνόματα τοῦ ἄλλου ἐλληνικοῦ κόσμου, ὅποτε θὰ φανεῖ ἡ ἐνότητά του μέσα στὴν τεράστια διασπορά του.

ὀνόματα τῆς Α' ὁμάδας, μὲ τρεῖς (3) παραλλαγές τὸ κάθε ὄνομα κατὰ μέσον ὄρο, καὶ τὶς ἐλάχιστες τῆς Β' ὁμάδας, μὲ 0,6 παραλλαγές τὸ κάθε ὄνομα κατὰ μέσον ὄρο. Τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι δύσκολοεξήγητο· τὰ χριστιανικὰ ὀνόματα εἶναι τὰ παλαιότερα καὶ χρησιμοποιοῦνται ἐπὶ αἰῶνες. Ἦταν ἐπομένως ἀδύνατο ν' ἀποφύγουν τὸν πιὸ σταθερὸ νόμο τῆς γλώσσας — καὶ ὄχι μόνο αὐτῆς —, τὸ νόμο τῆς ἐξέλιξης καὶ τῆς ἀλλαγῆς. Τὸ ἀντίθετο συνέβη μὲ τὰ ὀνόματα τῆς Β' ὁμάδας, ποὺ τὰ πιὸ πολλὰ μαρτυροῦν τὴν ἐνσυνείδητη στροφὴ στὴν κλασικὴ ἀρχαιότητα μὲ πρωτοστάτες τοὺς δασκάλους· τὰ ὀνόματα αὐτὰ δὲν μπῆκαν στὴ μεγάλη χρῆση.

II. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ*

Α. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ**

- *Αββακοῦμ** ('Αραβανί, 'Ι. Βαλαβάνης, Μικρασιατικά, 'Αθήνα 1891, σ. 24).
***Αβελ** (Γκέλβερι).
***Αβέρκιος** ('Ανακ., Γκέλβ., κ.ά.)· συνηθισμένο ὄνομα ὄχι μόνο μοναχῶν ἀλλὰ καὶ κοσμικῶν.
***Αβραάμ** (Νεάπ., καὶ σ' ἄλλες τὶς Καπ. κοινότητες)· ***Αβραάμιος** (Ζιντζ.)· ***Αβραγάμης** (Σινασ.)· ***Αβραγάμ** (Φάρασ.)· ***Αβράμης** (Νεάπ. κ.ά.)· ***Απραάμ** (Ζιντζ.)· ***Αβεργάνης** καὶ ***Αβρεγάνης** ('Αξός)· ***Αβουργάμης** (Μιστί)· ***Αβρααμάκης** (Νεάπ. κ.ά.)¹. ***Αμπραχάμ** (Ζιντζ.)· ***Αμπράμ** καὶ ***Ιμπραχίμ**, βλ. Δ. 'Αλεξανδρίδου, Γραμματική Γραϊκοτοουρικῆ, ἐν Βιέννῃ τῆς 'Αούστριας, 1812 σ. 439.
***Αγαθάγγελος** (Γούρδ., Τζαλέλα, κ.ά.)· ***Αγασέν** (Μουταλ.)· ***Θάγγελος** ('Ενεχιλ).
***Αγαθῆ** (Μαλακ. κ.ά.)· γυν. ὄν. ἀπὸ ὁμώνυμη παρθένο καὶ μάρτυρα τῆς ἐκκλησίας. ***Αγάθη** ('Ανακ.)· ***Αγαθούλα** (Σινασ.)· ***Κυραγάθη** (Γκολτζούκ).

* Ὡς λήμματα καταχωροῦμε τὴν ἀρχικὴ — πολλὰς φορὲς λόγια — μορφή τοῦ ὀνόματος. Οἱ παραλλαγές καταχωροῦνται ὕστερα. Γυναικεῖα ὀνόματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἀνδρικά, ὡς ἀντίθεση γένους μὲ ἰδιαίτερη γλωσσικὴ ἔκφραση, καταχωροῦνται ὡς ἰδιαίτερα λήμματα, ἐφόσον παρουσιάζουν μιά ἢ περισσότερες παραλλαγές.

** Χαρακτηρίσαμε χριστιανικά τὰ ὀνόματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ ὀνόματα ἁγίων, ὁσίων, μαρτύρων τῆς ἐκκλησίας, ἀγγέλων, προφητῶν ὅπως μαρτυροῦνται ἀπὸ τὴν 'Αγία Γραφή καὶ τὴν 'Εκκλησιαστικὴ παράδοση, καθὼς καὶ ἀπὸ ὄρους τῆς χριστιανικῆς ἰδεολογίας ἢ λέξεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας (βλ. Εἰσαγ. σ. 94 - 95).

1. Οἱ παραλλαγές τοῦ βιβλικοῦ ὄν. ***Αβραάμ** μαρτυροῦν τὴν πλατεῖα χρῆση καὶ διάδοσή του. Συνίστανται α) στὴ μορφολογικὴ συμμόρφωση τοῦ ἔβρ. τύπου πρὸς τὴν ἑλληνικὴ μὲ τὴν προσθήκη τῆς κατάλ. -ιος, -ης· β) στὴν ἀνάπτυξη τοῦ -γ- ἀνάμεσα στὰ δύο ὅμοια φωνήεντα (βλ. Μαυροχ. - Κεσίς, σ. 16)· γ) στὴν ἀνομοίωση τοῦ -α- σὲ -ε- ('Αβεργάνης) καὶ σὲ -ου- ('Αβουργάμης)· δ) ἡ μεταβολὴ τοῦ -β- σὲ -π- ('Απραάμ). Σχετικὰ μὲ τὸ ἐπίθημα -ά κ ης, αὐτὸ στὴν Καπ. δὲν ἐκφράζει ὑποκορισμὸ, ἀλλὰ τὸ σεβαστὸ πρόσωπο λόγω οικονομικῆς ἢ ἄλλης κοινωνικῆς προκοπῆς.

- Ἄγαθων** (Μπουγά-Μαντὲν κ.ά.)· ἀνδ. ὄν. ἀπὸ τὸν ὁμώνυμο χριστιανὸ ὄσιο. Γυν. ὄν. **Ἄγαθονία**.
- Ἀγαλλή** (Νεάπ. κ.ά.)· γυν. ὄν., παράλληλο πρὸς τὸ **Ἀγαλλῶ** (Τ. Γριτσ., Λαογρ. 16, 1957, σ. 350), ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸν ἐκκλ. ὕμνο ᾠδὴ γάλλου Ἱερουσαλήμ...»).
- Ἀγάπιος** (Ἄνακ., Γκέλβ.)· **Ἀγάπης** (Ἄξός)· Γυν. ὄν.: **Ἀγάπη** (Ἄξός), ποὺ μαρτυρεῖται ἀπὸ τοὺς Βυζ. χρόνους (Κ. Ἀμαντος, Βυζ. καὶ Νεοελ. ὀνόματα γυναικῶν, Η.Μ.Ε., 1929, σ. 118).
- Ἀγγέλιος** (Σκοπή)· **Ἀγγελος** (Φλοῦτά)· **Ἀγγελῆς** (Σινασ.)· **Ἀγγελε** (Τασλίκ).
Ἀγγελικῆ (Σινασ. κ.ά.), γυν. ὄν. στὴ βάση τοῦ Ἀγγελος. **Ἀγγέλκω** (Σινασ.)· **Ἀγγέλα** (Σαζάλτζα).
- Ἄγνη** (Σίλιατ.)· ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη τῆς ἀγνότητος. Βλ. καὶ περιοδ. **Ξενοφάνης** 1, 1896, 191.
- Ἄγρυπνία** (Σινασ., Ἄνακ.)· ἀπὸ τὴν εἰδικὴ ἀκολουθία τῆς ἐκκλ. ποὺ συνίσταται ἀπὸ τὸ μεγάλο ἔσπερινο καὶ τὸν ὄρθρο.
- Ἀδάμ** (Σινασ., Ἄνακ. κ.ά.)· **Ἀδάμης** (Σινασ., Ποτάμ.), μὲ συμμόρφωση στὴ μορφολογία τῆς ἑλλην. **Ἀντάμ** καὶ **Ἀντέμ**, ἀπὸ τούρκ. ἐπίδραση· βλ. Δ. Ἀλεξανδρίδου ὅ.π. σ. 439.
- Ἀζαρίας** (Νεάπ., Φερτ., κ.ά.)· βιβλικὸ ὄνομα. **Ἀζάργια** (Ζιντζ.)²
- Ἀθανάσιος** (Νεάπ. κ.ά.)³· διαδεδομένο ὄν. ἀνδρῶν, ὅπως τὸ δείχνουν οἱ παραλλαγές: **Θανάσης** (Σινασ.)· **Ἀθανάς** (Στέφ.)· **Ἀτανάς** (Σιντζ.)· **Ἀρανάς** (Ἄραβανί)· **Τανάς** (Μπερεκελί)· **Ἀχιανάσης** (Ἄξός). **Ἄτος** (Ζιντζ.) ἀπὸ τὸ Ἄθος-Ἀθανάσης; Γυν. ὄν. **Ἀθανασία** (Τελμησ.).
- Αἰκατερίνη** (Σκοπή, Ἄνακ. κ.ά.)⁴· πολὺ συνηθισμένο ὄν. γυν. **Κατερίνη** (Σινασ.), **Κατερίνα** (Σκοπή κ.ά.), **Κατέρνα** (Βέζε), **Καθερίνα** (Νεάπ.)· **Γκατίκω** (Σινασ., Ἄγριν.), **Κατίκω** (Ἀραβισός)· **Κάτζω** (Νεάπ.)· **Κατίνα**, **Κατινή**, **Κατιν** (Ζιντζ.)· **Κατικ** (Νεάπ.)· **Καϊτικ** (Ζιντζ.).
- Αἰσίος** (Σκοπή)· ὡς ὄν. ἀνδ. ἀναφέρεται στὴ «Μερίδα» τῆς Σκοπῆς, καθὼς καὶ τὸ γυν. ὄν. **Αἰσία**. Ἄραγε ἀπὸ τὴν πρωτοχρονιάτικὴ εὐχὴ: αἰσίον καὶ εὐτυχὲς τὸ νέον ἔτος»; Στὴ Νεάπ. ἀναφέρεται ὁ τύπος γυν. ὄν. **Ἔσα** μῆπως ἀντὶ τοῦ Αἰσία;

2. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ -γ- ἀνάμεσα σὲ δύο φωνήεντα εἶναι γενικὸ φαινόμενο τῆς Καπ. διαλέκτου, ὅπως συνηθισμένο φαινόμενο εἶναι ἡ πτώση τοῦ τελικοῦ -ς- ἀπὸ τούρκικη ἐπίδραση.

3. Στὶς παραλ. τοῦ ὄν. παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς φωνητικὰ φαινόμενα: α) ἀφαίρεση τοῦ ἀρχικοῦ ἀτόνου -α- (φαινόμενο καὶ τῆς κοινῆς νεοελλ.)· β) πτώση τῆς κατάλ. -ιος ἢ -ης (Ἄθανάς κλπ.)· Ἄνδριώτης, Φ α ρ. σ. 82 γ) Ἡ μεταβολὴ τοῦ -θ- σὲ -τ-, ἀπὸ ἐπίδρ. τῆς τουρκ. γλώσσας (βλ. Μαυροχ. —Ι. Κεσίς. σ. 19) . δ) Μεταβολὴ τοῦ -θ- σὲ -χ- (Ἀχιανάσης), βλ. Dawkins σ. 75, καὶ Μαυροχ. —Κεσ. σ. 19. Στὸν τύπο Ἀρανάς, τὸ -θ- ἢ -τ- ἔγινε -ρ-.

- Ἀκάκιος** (Γκέλβ., Ἄνακ. κ.ά.)· ὁμόνυμος Καππαδόκης μάρτυρας ἐπὶ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ.
- Ἀκενμιᾶς** (Συνασός, Ἄραβανί κ.ά.), ἀπὸ ὁμόνυμους ὁσίους τῆς ἐκκλησίας. Πάντως ὁ πρῶτος ὅσιος ὑπῆρξε Πέρσης, ὅποτε τὸ ὄνομα εἶναι Περσικό.
- Ἀλεξάνδρα** (Νίγδη)· **Ἀλεξάντρα** (Ἄνακ.)· **Ἀλιξάντρα** (Ἄραβανί).
- Ἀλέξανδρος** (Βέξε κ.ά.)· ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἀλέξανδρο πῶς πολὺ παρὰ ἀπὸ τὸ Μακεδόνα Μέγα Ἀλέξανδρο, τουλάχιστο στοὺς παλαιότερους αἰῶνες.
Ἀλέκο(ς) (Συνασ., Ζιντζ.).
- Ἀλέξιος** (Ἄνακ. κ.ά.)· πέρα ἀπὸ τὸ ὄν. βυζ. αὐτοκρατ., τὸ ὄνομα τὸ ἔφερε καὶ ἅγιος τῆς Ὁρθ. Ἐκκλ.
- Ἀλήθεια** (Συνασ., Προκ.)· ἀπὸ τῆ φράση τοῦ εὐαγγ. «Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ φῶς...» ἡ ἀλήθεια μὲ τὸ χριστιανικὸ νόημα ποὺ ταυτίζεται μὲ τὸ Θεό. **Ἀληθειά** (Νεάπ.).
- Ἀλύπιος** (Γκέλβ.)· ὄν. ἀγίων.
- Ἀμβρόσιος** (Τσελτέκ, Χαλβάντερε)· γνωστὸ ἁγιολογικὸ ὄνομα. **Ἀβρόσιος** καὶ **Ἀβρόσης**⁶ (Συνασ.) **Μαβρόζης** (Συνασ.).
- Ἀμφιλόχιος** (Ἐρεγλι, Γκέλβ. κ.ά.)· **Ἀμφιλ**⁶ (Γκέλβ.)· **Ἀφιλόθεος**⁷ (Ἄνακ.)
- Ἀνανίας** (Νεάπ., Χαλβάντ.).
- Ἀναργύρα** (Ἄραβισός). Γυν. ὄν. σ' ἀντίθεση γένους πρὸς τὸ Ἀνάργυρος (βλ. λ.)· **Ἀναργύρου** (Σαζάλτζα), **Ἀνάρια** (Συνασ.).
- Ἀνάργυρος** (Γκέλβ., Φλοϊτά)· γνωστὴ ἡ ἁγιολογικὴ προέλευση τοῦ ὄν. **Ἀνάργιας**⁸ (Σίλατα).
- Ἀναστασία** (Σκοπή, Στέφ.)⁹, ἀπὸ τὸ ὄν. ὁμόνυμης ἀγίας, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀντί-

4. Οἱ παραλ. τοῦ ὄν., ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀφαίρεση τοῦ ἀρχικοῦ ἀτόνου φωνήεντος -ε- (αι). παρουσιάζεται ἡ πτώση τοῦ -ι- ἀνάμεσα σὲ δυὸ σύμφωνα (Κατέρνα > Κατέρινα)· τὸ φαινόμενο θὰ τὸ συναντήσουμε σὲ ἄλλα τὸ ὄν. ποὺ λήγουν σὲ -ίνα (Μαρίνα > Μάρνα, Γλυκερίνα > Γλυκέρνα κλπ.). Ἡ χαϊδευτικὴ μορφή Κ α τ ἱ γ κ ω προϋποθέτει τὴ μορφή Κατίκινα (πρβλ. Εὐγένικω) μὲ πτώση τοῦ -ι- ἀνάμεσα στὰ δυὸ σύμφωνα· τὴν ἐρμηγεία τοῦ Σ. Κυριακίδη (Λαογραφία 5, 1915, 350) ποὺ, συμφωνώντας μὲ τὸν Kretschmer, θεωρεῖ τὸ ἐπίθημα -γκω ὡς σλαβικό, δὲν θεωροῦμε πιθανή.

5. Στὸ ὄν. παρατηρεῖται ἡ ἀπλοπ. τοῦ συμπλ. -μβρ- σὲ -βρ- (Costakis, p. 28)· στὸν τ. Μαβρόζης ἔχει γίνῃ μετάρθεση τῶν φωνημάτων τοῦ τμήματος Ἀμβρ— > Μαβρ—.

6. Ὁ τύπος, ἀπὸ τουρκ. ἐπίδραση.

7. Ἀπλοποίηση τοῦ συμπλ. -μφ- σὲ -φ-, ἐνῶ ταυτόχρονα μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ καὶ παρετυμολογία μὲ σκωπτικὴ διάθεση.

8. Ἀνομοιωτικὸ φαινόμενο ἡ πτώση τοῦ -ρ- στὴν καταλ. -ρος καὶ ταυτόχρονα συμμόρφωση τοῦ ὀνόμ. κατὰ τὰ σὲ -ας.

9. Στὶς παραλλαγὰς τοῦ ὄν. ἀξιοπαρατήρητη εἶναι ἡ πτώση τοῦ ἐπιθήματος -σία, ἡ ἀνομοίωση τοῦ -α-, στὴ συλλ. -να-, σὲ -ε-. Γιὰ τὸν τύπο σὲ -ω τῶν παραλλαγῶν (Ἀνάστω, Ἀνέστω κλπ.) βλ. Ἀνδριώτη, Ἐλ λ η ν ι κ α 12 (1952) 15 - 32. Οἱ ἄλλες παραλ. εἶναι χαρακτηριστικὲς τῆς Καπ. διαλέκτου.

θεση γένους πρὸς τὸ ἀνδ. ὄν. Ἐναστασίας (βλ. λ.). Ἐναστασία (Ἀραβανί). Ἐνάστα (Συνασ., Ζιντζ.). Ἐνέστα (Ζιντζ.). Ἐνέστω (Συνασ.). Ἐνάστω (Ἀραβανί). Ἐνάς (Ἐνακ.). Ἐστη (Μουταλ.). Ἐστικ (Ζιντζ., Ε. Τσαλικογλου). Τασία καὶ Τασοῦλα (Συνασ.). Ἐσοῦλα (Συνασ.).

Ἐναστάσιος (Ἐνακ., Γκέλβ.), ἀπὸ τὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Ἐναστάσης (Ἐνακ.). Ἐναστάης (Φλογγιά). Ἐναστάς (Σιβρίχ.). Ἐνέστης (Συνασ., Ζιντζ.). Ἐνές (Κίτσαγας). Ἐνέστιγιος (Ἐξός). Ἐστιάς (Μουταλ.). Ἐστος (Ζιντζ.). Ἐστος (Συνασ.).

Ἐνδρέας (Μαλακ. κ.ά.). Ἐνδριάς καὶ Ἐντριάς (Συνασ.). Ἐντρίγια (Ζιντζ.). Ἐντεργιάς καὶ Ἐντριγιάς¹⁰ (Κουρούμτζα, Ἀραβανί). Ἐντρίκος (Συνασ.). Ἐνδρικός (Δήλα).

Ἐνθιμος (Νίγδη, Ἐνεχιλ κ.ά.), ἀπὸ τὸ χριστ. ἀγιολόγιο. Ἐνθιμος (Ἐνταβάλ). Ἐννα (Σκοπή, Κενάταλα κ.ά.). Ἐνίκα (Βέξε κ.ά.). Ἐν(ν)έτα (Μουταλ.). Ἐνέθα¹¹ (Σκοπή). Ἐννανώ (Συνασ.). Ἐννίς (Ζιντζ.). Ἐννε (Ἀραβανί, βλ. καὶ Φωστέρη-Κεσίς. σ. 25). Ὁ τύπος Ἐνεση (Συνασ.), ἀπὸ τὸ Ἐννα; Ἐννα, ἀπὸ τούρκ. ἐπίδρ. Δ. Ἐλεξανδρίδου, ὅ.π. σ. 439.

Ἐντώνιος (Νεάπ.). Ἐντόνης (Συνασ.). Ἐντών (Σκοπή κ.ά.). Ἐντωνιάκης (Ἐγ. Κων/τίνας).

Ἐποστολία (Ἀραβισός). τὸ γυν. ὄν. σὲ ἀντίθεση γένους πρὸς τὸ ἀνδρ. Ἐπόστολος (βλ. λ.). Ἐποστολιά (Ἐνακ.). Ἐποστολίνα (Νεάπ.).

Ἐπόστολος (Νεάπ., Τσελτέκ κ.ά.). ἀπὸ τὸ λειτουργημὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἐποστόλης (Συνασ.). Ἐποστόλ καὶ Ποστόλ (Γκέλβ., Κουρούμτζα). Ἐπόης (Φλοιά). Ἐπόστικος (Μιστί)¹².

Ἐρετῶ (Σκοπή). τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴ Βυζ. περίοδο (Κ. Ἄμαντος, ὅ.π. σ. 119).

Ἐρσένιος (Προκόπι, Καισάρ.). Ἐρσένης καὶ Ἐρσέν (Ζιντζ.).

Ἐρτέμιος (Νεάπολη κ.ά.) καὶ Ἐρτέμης. Χερτέμ (Ταβλουσούν), ἀπὸ τουρκ. ἐπίδραση.

Ἐρχάγγελος (Γκέλβ., Ἐξός, κ.ά.). Ἐρχαγγελίτης (Ἐξός).

Ἐξέντιος (Πόρος, Σεμέντρα). Ἐξέντιος (Καρατζόρεν). Ἐξάντιος¹³ (Καγιάμπασι).

Βαρβάρα (Ἐρεγλι, Συνασ. κ.ά.).

10. Ἐξιοσημείωτη ἡ ἀνάπτυξη τοῦ -ι- καὶ -ε- ἀνάμεσα στὸ σύμπλ. -ντρ- (βλ. Costakis, 22, 23).

11. Κατὰ μεταβολὴ τοῦ -τ- σὲ -θ- (πρβλ. Κατερίνα > Καθερίνα).

12. Ὁ τύπος Ἐπόστικος μαρτυρεῖ λεξιλογικὴ ἐπίδραση σλαβικῆ.

13. Ἐκτός ἀπὸ τὴν ἀπλοποίηση τοῦ συμφωνικοῦ συμπλέγματος -φκσ- σὲ -κσ- (ξ) ἔγινε καὶ ἀμοιβαία μετάρθεση τῶν φωνηέντων.

- Βασίλειος** (Καισαρ., Πόρος κ.ά.): εύκολοεξήγητη ή διάδοση του ὄν. στήν Καπ. Ὁ Ἄη-Βασίλης εἶναι ἀπό τήν Καισάρεια! **Βασίλης** (Συνασ., Ἄνταβάλ): **Βασίλ** (Φάρασα): **Βασιλάκης** (Καισ. κ.ά.): Τό γυν. ὄν., σ' ἀντίθεση γένους πρὸς τὸ ἀνδρικό, **Βασιλεία** (Ἀραβισός κ.ά.): **Βασίλγια** (Ζιντζίντερε), ἀπό τὸν τύπ. Βασιλίγια πού στὶς πηγές μας δὲν μαρτυρεῖται (πρβλ. Ἀναστασία κλπ.).
- Βασίλισσα** (Ἀραβισός, Νεάπ.): στή συνείδηση τῶν χριστιανῶν τῆς Καπ. τὸ ὄν. σχετίζεται μὲ τὴν ἀντίληψη τῆς «Βασιλίσσας τῶν οὐρανῶν» πού εἶναι ἡ Παναγία. Πέρα ἀπ' αὐτό, ὁ λαὸς δὲν ἀποκλείει καὶ τὴ σύνδεση τοῦ ὄνομ. μὲ τὸ κοινὸ στὸν τουρκοκρατούμενο χῶρο ὄνομα Σουλτάνα (= βασίλισσα). **Βασίσα** (Συνασ.): **Βασιλίτσα** καὶ **Βασίλτσα** (Φάρασα), **Βασίσα** (Προκόπι)¹⁴.
- Βενέδικτος** (Μαλακοπή): ὡς λέξη εἶναι τὸ ἐπίθ. τῆς λατ. benedictus = εὐλογημένος: καθιερώθηκε λόγω τῆς σημασίας του σὲ βαπτ. ὄν. ἀνδρ., μὲ πολλοὺς ὁμώνυμους ἄγιους τῆς Δύσης καὶ τῆς Ἀνατολῆς.
- Βενιαμίν** (Γκέλβερι).
- Βησσαρίων** (Γκέλβ.), ὄν. ἐκκλησιαστικῶν.
- Βικέντιος** (Πόρος, Ἰντζέσου): ἀνδ. ὄν. πλασμένο ἀπὸ τὴ λατιν. λ. vincens, -tis = αὐτὸς πού νικάει, στήν ἀναμέτρηση μὲ τὸν εἰδωλολατρισμό.
- Βίκτωρ** (Κεραίρα): στήν ἴδια ἰδεολογικὴ βάση μὲ τὸ προηγούμενο: victor = νικητῆς. **Βικτόρ** (Μουταλ.), μὲ ἀνάπτυξη τοῦ φωνήεντος -ο- ἀνάμεσα στὸ σύμπλ. -κτ-.
- Βικτορία** (Σαζάλτζα): γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο λατ. victoria: **Βικτώρ** (Ζιντζ.): **Βιτωρία** (Σαζάλ.).
- Βλάσιος** (Μιστί, Ἀξός κ.ά.): ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν προέλευση τῆς λ. πού καθιερώθηκε ὡς βαπτ. ὄνομα ἀνδρῶν (ὁ Στ. Κυριακίδης, Λαογρ. 5, 1916, 350 ἀναφέρει μαρτυρία τοῦ ἱστορικοῦ Προκοπίου γιὰ ἕναν Πέρση, ὀνομαζόμενο Βλάσιο), μὲ τὸ ὄνομα τιμᾶται ἅγιος τῆς ὀρθόδ. Ἐκκλησίας. **Βλάσης** (Ἀξός): **Βλάσος** (Συνασ.): **Ἰλάσης**¹⁵ (Κουρούμτζα): **Βκάσης** (Φάρασα, Ἀνδριώτης, σ. 31).
- Γαβριήλ** (Βέξε, Ἀγρινὰς κ.ά.): **Γαβριήλ** (Ἀραβανί): **Γαβρίλης** (Ἀνακ.): **Γαβρίγιλης** καὶ **Γαβραίλης**¹⁶ (Συνασ.): **Καβριήλ** (Ζιντζ.): **Δζιαμπραήλ**, Δ. Ἀλεξανδριδης, ὅ.π. σ. 439.

14. Οἱ παραλλαγές τοῦ ὄν. Βασίλισσα, χαρακτηριστικὲς τοῦ Καπ. ἰδιώματος.

15. Στὸν τύπο αὐτὸ παρατηρεῖται ἀπλοπ. τοῦ ἀρχικοῦ συμφων. συμπλ. -βλ- σὲ -λ- καὶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ προθετικοῦ -ι-, ἀπὸ τούρκικη ἐπίδραση.

16. Στὴ μορφή Γ α β ρ α ἰ λ ῆ ς ἔχει συμβεῖ ἀφομοίωση τοῦ -ι- τῆς παραλήγουσας σὲ -α- καὶ στὴ συνέχεια τὸ -α- σὲ -αί-).

Γεράσιμος (Ἐρχιλὲτ κ.ά.)· **Γερέσιμος** (Ἀξός), κατά προχωρητική ἀφομοίωση (Μαυροχ.-Κεσ. σ. 8).

Γερμανός (Μαλακοπή, Σεμέντρα κ.ά.).

Γεώργιος¹⁷ (Ποτάμια, Ἰντζέσου κ.ά.)· ἡ διάδοση τοῦ ὄν. σ' ὅλη τὴν Καπ. μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῆς παραλλαγῆς: **Γεώργη(ς)** (Σκοπή, Ἀξός)· **Γιώργκη** (Ζιντζ.)· **Γιώρης** (Συνασ.)· **Γιωρικός** καὶ **Γιωρίκας** (Συνασ.)· **Γόριας** (Συνασ.)· **Γιωργάκης** (Συνασ.)· **Τζώρτζη(ς)** (Ζιντζ., Νεάπ.)· **Γόρου** (Ζιντζ.), ἀπὸ τούρκ. ἐπίδραση. **Γιουρό, Γούργγ, Γουρκί, Δ.** Ἀλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 439.

Γιάννα (Συνασ., κ.ά.)· Ὁ Ἀρχέλαος (Συνασὸς κλπ. σ. 200) θεωρεῖ τὸν τύπο Γιάννα ὡς παραλλαγὴ τοῦ ὄν. Ἄννα (βλ. λ.)· πιθανὸν οἱ Συνασίτες νὰ συνέδεαν τὸ Γιάννα μὲ τὸ Ἄννα, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴ χάσιμω-δία τῆς ἔνερθρης ὀνομαστικῆς: ἡ Ἄννα) ἢ -γι-Ἄννα) Γιάννα μὲ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἡμιφώνου γι' (j). Στὸν ὑπόλοιπο ἕλλην. κόσμον ὁ τύπος συνδέεται μὲ τὸ γυν. ὄν. Ἰωάννα, (πρβλ. Ἰωάννης > Γιάννης, βλ. λ.).

Γλυκερία (Στέφανα κ.ά.)· **Γλυκερίνα** καὶ **Γλυγερίνα** (Ἄνακ.) καὶ **Γλυκέρνα** (Ἄνακ.).

Γρηγόριος¹⁸ (παντοῦ στὴν Καπ., γιὰ λόγους εὐκολοεξήγητους)· **Γρηγόρης** (Συνασ.)· **Γληγόρης** καὶ **Ληγόρης** (Συνασ.)· **Γρηγόρ** (Ἄνακ. κ.ά.)· **Ληγόρ** (Γκέλβ.)· **Γοργόρης** καὶ **Γοργόρς** (Σίλατα)· **Γρεγόρ(ης)** (Φάρασα)· **Γηργόρης** (Ἀξός)· **Γκιρκόρ** (Ζιντζ., ἀπὸ τουρκ. ἐπίδρ.)· **Γρηγοράσκος** (Στέφανα). **Κιρκόρ** (Ζιντζ.), ἀπὸ ἐπίδραση τῆς ἀρμενικῆς προφορᾶς τοῦ ὄν.

Δαβίδ (Ζιντζ., Δενέκ-Μαντέν)· **Ταβίτ** (Ἄγ. Κων/τῖνος)· **Ταβούτ** (Ζιντζ.)¹⁹
Νταούτ, Νταβιόντ, Δ. Ἀλεξανδρίδου, ὅ.π. σ. 439.

Δαμασκηνός (Σαρμουσακλί).

Δαμιανός (Ἐρεγλι κ.ά.)· **Ταμιανός** (Ζιντζ.).

17. Στὶς παραλλαγῆς τοῦ ὄν. παρατηροῦνται α) μεταβολὴ τοῦ -γ- σὲ γκ (g), ἀπὸ τουρκ. ἐπίδραση: Γιώργκη· β) ἀπλοποίηση τοῦ συμπλ. -ργ- σὲ -ρ-. γ) μετὰ τὴν ἐξασθένηση τοῦ -ε- σὲ -ι- καὶ δημιουργία ἡμιφώνου, επικράτηση τοῦ ἀνοιχτότερου -ο-: Γόριας. Ὁ τύπος Τζώρτζη(ς) μαρτυρεῖ δυτικοευρωπαϊκὴ ἐπίδραση (Ιταλ.).

18. Οἱ παραλλαγῆς τοῦ ὄν., ἐκτὸς ἀπὸ τὶς γνωστῆς φωνητικῆς μεταβολῆς (γρ > γλ > λ), παρουσιάζει ἀφομοιώσεις φωνηέντων καὶ μεταθέσεις συμφώνων μὲ πνεῦμα παρετυμολογίας (:Γοργόρ(ης)ς, Γηργόρης). Ὁ τύπος Γκιρκόρ, φανερώσει τούρκ. ἐπίδραση, ἐνῶ τὸ Γρηγοράσκος παρουσιάζει ἰδιαίτερο ὑποκοριστικὸ ἐπίθημα -ακ-, ἀπὸ ξένη (ἀνατολικοευρωπαϊκὴ) ἐπίδραση.

19. Ἡ μεταβολὴ τοῦ -δ- σὲ -τ- στὴν ἀρχὴ τῆς λ. ἢ στὸ ἔσωτερικὸ της εἶναι γενικὸ σχεδὸν φαινόμενον στὴν Καπ. διάλεκτο. Πρόκειται γιὰ ἐπίδρ. τῆς τουρκικῆς ποῦ δὲν διαθέτει τὸ φθόγγο -δ- καὶ στὴ θέση του χρησιμοποιεῖ τὸν -τ-, ἢ -ντ- (d) (πρβλ. Ντηρημήτης).

- Δανιήλ** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Δανιγήλ** ('Αραβισός)· **Δανίλης** (Συνασ.)· **Ζανιήλ**²⁰ (Ρούμακαβακ)· **Τανιήλ** (Φλοϊτά)· **Τανιγήλ** (Ζιντζ.)· **Ντανιάλ**, Δ. 'Αλεξανδρίδου, ὅ.π. σ. 439.
- Δέσποινα** (Σκοπή κ.ά.)· **Δεσποινή** ('Αραβανί)· **Δέσποινη** (Συνασ.)· **Τέσποινη** ("Αγ. Κων/τίνος)· **Ρέσποινη**²¹ ("Αγ. Κων/τίνος)· **Έδίσπενα**²² (Βέξε)· **Δεπίς** (Νεάπ.)· **Πιπίνα** ("Ερεγλι)· **Τεσπικ** (Ζιντζ.)· **Τεσπουνοῦ** (Ζιντζ.)· **Πεπούκα** (Συνασός).
- Δημήτριος** (Νεάπ. κ.ά.)²³· **Δημητρὸς** (Φλοϊτά)· **Δημητῆς** (Συνασός)· **Δηρημήτσης** ('Αραβανί)· **Νηρημήτσης** ('Ανακ.)· **Νηρημήτης** (Κάρσαντι)· **Δηρημήτ** ('Ανακ.)· **Δρημήτ** (Φάρασ.)· **Τηρημήτ** ("Ερχιλετ, Ζιντζ.)· **Τημητηρῆ** (Ζιντζ.)· **Τημητηρή** (Ζιντζ.)· **Τημηήκ** (Ζιντζ.)· **Τηλημήτ** (Καισ.)· **Μιμίκος** (Συνασ. κ.ά.)· Γυν. ὄν. **Δημηήτρω** (Νεάπ.)
- Διονυσία** (Κερμίρα, Σκοπή)· ἀντιτίθεται στὸ ἀνδρ. ὄν. **Διονύσιος** (βλ. λ.)· **Γιονυσία**²⁴ (Βέξε), **Διόνη** (Νεάπ.).
- Διονύσιος** (Νεάπ.)· **Διόνης** (Νεάπ.).
- Δόξα** (Φάρασα)· συγκεκριμένη μορφή τοῦ γυν. ὄν. **Εὐδοξία** (βλ. λ.); ἢ ἡ λ. αὐτόνομη, παρμένη ἀπὸ τὴν ἐκκλ. ἀκολουθία (Δόξα Πατρὶ κλπ.), χρησιμοποιήθηκε ὡς γυν. ὄν.; Οἱ πηγές δὲν μᾶς τὸ ξεκαθαρίζουν. Στὸ Ζιντζ. οἱ παραλλαγές **Ζόξα** καὶ **Τόξα**· **Λόξη** καὶ **Δόξη** ('Αραβανί, I. Βαλαβάνης, ὅ.π. σ. 24).
- Δωρόθεος** ("Αγ. Κων/τίνος).
- Εἰρήνη** (Συνασ. κ.ά.)· **Έρήνα** καὶ **Έρηνα** (Σίλατα)· **Έρηνώ** καὶ **Γιερήνα** (Συνασ.)²⁵.
- Έλένη** (Νεάπ. κ.ά.)· **Έλένα** (Συνασ.)· **Έλέγκω** ('Ανακ.)· **Έλίκα** ('Αγ. Κων τίνος)· **Έλένσα** (Κίτσαγατς). **Χελινά**, Δ. 'Αλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 440.
- Έλευθερία** (Στέφ. κ.ά.)· σχηματισμένο στὴ βάση τῆς ἀντίθεσης γένους πρὸς τὸ ἀρσενικό, ἔγινε γυν. ὄν. χάρις στὸ νόημά του. **Έλευθερίνη** (Μιστί)· **Έλευθερίνα** (Νεάπ.)· **Λευτέρνα** (Μιστί)· **Δεφτερίνα** (Νεάπ., 'Αξὸς κ.ά.)· **Δεφτέρνα** (Μιστί).

20. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -δ- σὲ -ζ-, βλ. Φωστέρη — Κεσίς. σ. 5.

21. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -δ- σὲ -ρ-, βλ. Dawkins, σ. 78 καὶ 79· Φωστέρη. — Κεσίς. σ. 4.

22. Στὸν τύπο **Έδίσπενα** παρουσιάζεται τὸ προθετικὸ -ε- καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ οἰ (ι) σὲ -ε- λόγῳ τοῦ γειτονικοῦ -ν- (πρβλ. Καλλίνικος) Καλλένικος).

23. Στὶς παραλλαγές τοῦ ὄν. ἐκτὸς ἀπὸ γνωστὲς φωνητ. μεταβολές τοῦ -δ- σὲ -ντ- ἢ -τ-, παρατηροῦνται μεταθέσεις φθόγγων καὶ ἀνάπτυξη φωνηέντων ἀνάμεσα σὲ συμφωνικά συμπλ. (Τημητηρῆ) καθὼς καὶ πτώσεις καταλήξεων.

24. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -Δι- σὲ -Γι-, βλ. Dawkins, σ. 44 καὶ 75.

25. Έκτὸς ἀπὸ τὴ μεταβολὴ τοῦ -ει- (ι) σὲ -ε- μπροστὰ στὸ -ρ-, στὸν τύπο **Γιερίνα** ὑποπτεῖται κανεὶς παρέμβαση παρετυμολογίας.

- Ἐλευθέριος** (Νεάπ. κ.ά.)· ἡ ἐπίδοση τοῦ ὄν. ὀφείλεται καὶ στὸν ὁμώνυμο ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας. **Ἐλευτέριος** (Ἀραβανί)· **Λευτέρης** (Ἀξός), **Λευτέρης** (Φάρασ.)· **Ἐλευθεράκης** (Ἀραβανί)· **Λευτεράκης** (Σαζάλ-τζα)· **Δεφτέρης**²⁶ (Μιστί)· **Δεφτερός** (Ἀξός)· **Ντεφτέρης** (Κουρούμτζα)· **Τεφτέρ** (Ζιντζ.)· **Ἐλεφτέρ** (Ζιντζ.).
- Ἐλισάβη** (Σκοπή, Στέφανα κ.ά.)²⁷· **Ἐλισαβητή** (Ἀνακ.)· **Ἐλισαβητή** ("Ἀγ. Κων/τίνος)· **Ἐλισάβητη** (Συνασ.)· **Ἐλίσαφ** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Ἐλίσ** (Νεάπ., Ζιντζ.)· **Ἐλζάβ** (Νεάπ., Ἀνακ.)· **Ἐλισσώ** (Συνασ., Ζιντζ.)· **Ἰλισάβη** καὶ **Ἰλισάφ** (Ἀραβανί)· **Λισαβού** (Φάρασ.)· **Σαβέτ** (Ζιντζ.)· **Σαβούτ** (Νίγδη)· **Ζαμπέτα** (Νεάπ. Συνασ.), ἀπὸ δυτικοευρωπαϊκῆ ἐπίδραση.
- Ἐλισταῖος** καὶ **Λισαῖος** (Ἀνακού).
- Ἐλπίς** (Γκέλβ. κ.ά.)· ἡ λ. ὡς γυν. ὄν. φορτίζεται μὲ τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα· ἄλλωστε ἡ ἐκκλησία τιμᾷ ὁμώνυμη ἅγια· **Ἐλπίδα** (Πόρος κ.ά.)· **Ἐλπίζα** (Ζιντζ.)· **Ἐπίς** (Σαζάλ-τζα), παραλλαγή τοῦ Ἐλπίς μὲ ἀπλοποίηση -λπ- σὲ π;
- Ἐμμανουήλ** (Ζιντζ. κ.ά.)· **Μαναήλ**, **Μανώλη(ς)** (Ταξιάρχης)· **Μανὼλ** (Ζιντζ.)· **Μανωγήλ** (Ἀραβανί)· **Μαναγήλ** (Ζιντζ.).
- Ἐπιφάνης** (Φλοῖτά)· **Ἐπιφάνη** (Σκοπή)· ὡς γυν. ὄν. **Ἐπιφανή** (Σκοπή).
- Ἐρχομένη** (Σκοπή)· σπάνιο γυν. ὄν. Ἀναφέρεται μόνο στὴ «Μερίδα» τῆς Σκοπῆς. Νὰ ὀφείλεται ἄραγε στὴ φράση «εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...»;
- Εὔα** (Γκέλβ.)· ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς πρωτόπλαστης ἢ συγκεκομμένος τύπος τοῦ γυν. ὄν. Εὐαγγελία, Εὐανθία; **Χεββά**, **Χεβά**, Δ. Ἀλεξανδρίου, ὅ.π. σ. 440.
- Εὐαγγελία** (Ἀραβισός)· **Εὐαγγελίνη** (Δήλα)· **Εὐαγγελίνα** (Νεάπ.)· **Βαγγελίνα** καὶ **Βαγγέλνα** (Συνασός)· **Βαγγίσα** (Φλοῖτά).
- Εὐάγγελος** (Ποτάμια κ.ά.)· **Βαγγέλης** καὶ **Βαγγέλ** (Συνασ.)· **Εὐαγγελινός** (Σκοπή).

26. Ἡ περίεργη μεταβολὴ τοῦ -λ- σὲ -δ-, ποὺ προσκρούει στὴ συμπεριφορὰ τῶν φωνημάτων τῆς ἑλληνικῆς στὸ λειτουργικὸ τους ρόλο, ὀφείλεται σὲ παρετυμολογία καὶ σὲ πειραχτικὴ διάθεση τῶν ἀνθρώπων· κ' ἀκριβῶς γιὰτὶ πρόκειται γιὰ βαπτιστικὸ ὄνομα οἱ συγχύσεις ἀνάμεσα στὸ Λεφτέρης καὶ Δευτέρης μειώνονται στὸ ἐλάχιστο, ἂν δὲν ἐξαφανίζονται. Ἄν ὅμως εἴχαμε τὸ ἐπ. λ ε ὑ τ ε ρ ο ς καὶ γινόταν δ ε ὑ τ ε ρ ο ς τότε ἡ σύγχυση θὰ ἦταν ἀπόλυτη καὶ στοὺς ἀνθρώπους τῶν Καπ. οἰκισμῶν ἀκόμη.

27. Εἶναι ἀπὸ τὰ ὀνόματα γυν. μὲ τίς πλεὺς πολλὰς παραλλαγὰς (13 στὸ σύνολό τους). Τὸ ὄν. τῆς Ἐβραϊκῆς γλώσσας στὴν Καπ. διὰλ. παρουσιάζει μορφολογικὲς συμμορφώσεις καὶ ποικιλία ἄλλων μορφολογικῶν καὶ φωνητικῶν μεταβολῶν. Ἡ τελευταία (Ζαμπέτα) ὀφείλεται σὲ δυτικοευρωπαϊκῆ ἐπίδραση.

- Ευγένιος** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Ευγέν** (Στέφανα κ.ά.)· **Ευγένης** (Τσελτέκ)· **Ευχένιος**²⁸ (Ρούμκαβακ).
- Ευγενία** (Βέξε κ.ά.), τὸ γυν. ὄν. σ' ἀντίθεση μὲ τὸ ἀνδρ., **Ευγενία** ('Αραβανί), **Ευγενή** (Μπουγά-Μαντέν)· **Ευγενίκο** (Σκοπή), **Ευγένκο**²⁹ (Σινασ.)· **Βένια** (Τσελτέκ)· **Ἐγένη** ('Αραβισός)· **Εὔγια** (Γούρδονος).
- Εὐδοκία** (Σαζάλτζα κ.ά.)· **Ἵοβδοκιά**³⁰ ('Ανακού)· **Ἐβζόν** (Μουταλάσ.)· **Εὐζόχ** (Ζιντζ.).
- Εὐδόκιος** (Προκόπι κ.ά.)· **Εὐζόκ** (Κερμίρα).
- Εὐδοξία** ('Αραβανί, κ.ά.)· πιθανὸ ἀπὸ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἢ παραλλ. Δόξα (βλ. λ.)· **Εὐθύμιος** (Σκοπή, κ.ά.)· **Εὐθύμης** καὶ **Εὐθύμ** (Σινασ.)· **Φτόμιος** ('Αξός).
- Εὐλαμπία** (Κενάταλα κ.ά.)· **Εὐλομπία** (Ζαζάλτζα)· **Εὐλαμπία** ('Αραβανί)· **Εὐλομπία** ('Αραβανί)· **Εὐρόμπι(α)** (Ζιντζ.)· **Εὐλάμπη** (Ζιντζ.)· **Εὐλόν** ('Αγινάς).
- Εὐλάμπιος** (Βέξε, Προκόπι κ.ά.).
- Εὐλογία** (Προκόπι, 'Αξός).
- Εὐσεβία** ('Αραβισός).
- Εὐστάθιος** (Τελμησσός, κ.ά.)· **Εὐτάτιος** ('Ανακού)· **Εὐτάτης** (Νεάπ.)· **Εὐτάτ** (Γκέλβ., Ζιντζ.)· **Στάθιος** καὶ **Στάθης** ('Αφσάρι)· **Στάτης** (Νεάπ.)· **Ἰστάτιος(ς)** (Γκέλβ.).
- Εὐστρατία** ('Αραβισός, κ.ά.)· τὸ γυν. ὄν. σ' ἀντίθεση μὲ τὸ ἀνδρικό Εὐστράτιος (βλ. λ.)· **Εὐστρατία** (Δήλα)· **Εὐστρατίσα** καὶ **Στρατίτσα** (Νεάπ. κ.ά.)· **Στρατίσα** (Σινασ.)· **Στρατίτσα**³¹ ('Αραβισός)· **Στρατούλα** (Σινασ.)· **Στρατία** (Φλοϊτά).
- Εὐστράτιος** (Πόρος κ.ά.)· **Στρατίης** (Σινασ. κ.ά.)· **Στρατιός** ('Αξός).
- Εὐφημία** (Σίλατα κ.ά.)· **Εὐφήμ** (Σαζάλτζ.)· **Ἐφήκ** (Ζιντζ.)· **Φημίκ** (Σινασ.)· **Ἐφήμια** (Ζιντζ.).
- Εὐφημιανός** (Γκολτζούκ), ἀνδ. ὄν. σχηματισμένο πάνω στὸ **Εὐφημία**
- Εὐφράνθη** ('Αγ. Κων/τίνος)· γυν. ὄν. ἀπὸ ρημ. τύπο τοῦ εὐφραίνομαι ποὺ ἀκολουθεῖ στὴν ἀκολουθία τοῦ Πάσχα.
- Ἐφραίμ** (Τσουχούρ, Φερτέκι κ.ά.)· **Ἐφραίμιος** (Νεάπ.)· **Ἐφραίμης** ('Ανακού).
- Ἐφραμία** ('Ανακ.), γυν. ὄνομα, ἀπὸ τὸ Ἐφραίμ.

28. Ὁ τύπος κατὰ μεταβολὴ τοῦ -γ- σὲ -χ-.

29. Ἡ μορφή Εὐ γέ γ κ ω προήλθε ἀπὸ τὸ Εὐγενίκο > Εὐγένικο > Εὐγένκο. Ἐπὶ ἐδῶ ἐξηγοῦνται καὶ ἄλλες μορφές ὀνομ. σὲ -γκω ('Ελέγκω, Κατίγκω κλπ.).

30. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -ε- σὲ -ο-, Costakis, σ. 23 καὶ 27. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -δ- σὲ -ζ- στὸν τύπο Ἐβζόν, Ἐβζόκ, βλ. σ. 106, σὴμ. 20.

31. Γιά τὸ φωνητ. φαινόμενο στὸν τύπο Στρατίτσα, Costakis σ. 28.

Ζαχαρίας (Ἀραβισός, κ.ά.)· **Ζαγαριάς**³² (Ἀξός)· **Ζαχάργια** (Ζιντζ.)· Ἡ σύνδεση τοῦ βιβλικοῦ αὐτοῦ ὀνόμ. μετὰ τὴν *Ζάχαρη* ὁδήγησε τοὺς τουρκόφωνους τῆς Καπ. σὲ μετάφραση τοῦ ὀνόματος: **Σεκέρ** (Ἀραβανί). Ἀπὸ τὸν τύπο αὐτὸ ἐπλασαν τὸ γυναικεῖο ὄν. **Σεκέρα** (βλ. λ. στὸ Γ2).

Ζηνοβία (Σκοπή, Βέξε, κ.ά.)· Ταλαντεύεται κανεὶς νὰ θεωρήσει τὸν τύπο **Σηνόγια** (Γούρδονος) ὡς παραλλαγή τοῦ *Ζηνοβία* ἢ τοῦ *Συνόδα* > *Συνοδιά*.

Ζωή (Καρατζόρεν, κ.ά.)· **Ζωΐτσα** (Σινασ.)· **Ζωΐσα** (Βέξε)· **Ζωγή**³³ (Ζιντζ.).

Ἡλίας (Γκέλβ. Σκοπή κ.ά.)· **Ἡλίγιας** (Ἀγ. Κων/τύνος)· **Ἐλίγιας** (Ἀξός)· **Ἐλίιας** (Φλοϊτά)· **Αἰίας** (Σινασός)· **Ἐλί** (Ἀνακού)· **Ἡλγια** (Ζιντζ)· **Ἐλγιας** (Ζιντζ., τουρκ. ὄν.).

Ἡσαΐας (Στέφανα, Ἀραβισός, κ.ά.)· **Ἡσαΐ** καὶ **Ἐσαΐ** (Στέφ. κ.ά.)· **Ἡεσαΐ** (Ζιντζ., Προκόπι)· **Ἐσε** (Ταλάς) βλ. καὶ λ. Αἰσία, **Ἐρσαΐιας** **Σαΐά**, **Ἐσαΐά**, Ἀλεξανδριδής, ὅ.π. σ. 440.

Θάγγελος (Ἐνεχιλ) βλ. **Ἀγαθάγγελος**.

Θάμαρ (Κερμίρα, Ζιντζ.).

Θέκλα (Γκέλβ., Ἀνακ.).

Θεογνωσία (Ἀνακ. κ.ά.)· **Γνωσία** (Τελμησσός).

Θεοδόσιος (Φλοϊτά, Νεάπ., κ.ά.)· **Θεοδόσης** (Οὐλαγάτας, κ.ά.)· **Θεοδός** (Σκοπή)· **Τοντός** (Κουρούμτζα, κ.ά.)· **Θεγοδός** (Σινασ.)· **Χεοδόσης** (Ἀξός)· **Χεγοτόσης** (Ἀξός)· **Τορός** (Σινασ.)· **Τεοτόσης(ς)** καὶ **Σεγιτός** (Ζιντζ.).

Θεοδοσία (Ζιντζ.), ἀπὸ τὸ ἀνδ. ὄν. *Θεοδόσιος*· **Χεγοδοσία** (Ἀξός)· **Τεοτόση** (Ζιντζ.).

Θεοδότη καὶ **Θεοδότα** (Σινασ.), γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ χριστιανικὸ λεξιλόγιο.

Θεόδωρος (Κερμίρα, Ἀνακού κ.ά.)³⁴· **Θεγόδωρος** καὶ **Θόδωρος** (Σινασ.)· **Θοδωρής** (Ἀνακού)· **Θόγιωρος** (Ἀξός, Μουταλάσκη)· **Θότωρος** καὶ **Θοτωρής** (Σαζάλτζ.)· **Τοτῶρη** (Ζιντζ.)· **Τόγιωρος** (Ἀξός)· **Σόζηρη** (Κουρούμτζα)· **Σεγίτορος**³⁵ (Ζιντζ.)· **Τόερς** (Τροχός)· **Θεοδωράκης** (Μουταλάσκη).

32. Γιὰ τὴ μεταβολὴ τοῦ -χ- σὲ -γ-, Dawkins, σ. 75, Costakis, σ. 27.

33. Γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ -γ- ἀνάμεσα σὲ δυὸ φωνήεντα (πρβλ. *ἀκόμη Θεόδωρος* > *Θεγόδωρος* κλπ.) βλ. σελ. 101 σημ. 2.

34. Οἱ παραλλαγές τοῦ ὄν. δείχνουν τὴν πλατειὰ διάδοσή του. Οἱ πιὸ ἀξιοσημειώτες εἶναι *Σ ό ζ η ρ η* καὶ *Σ ε γ ί τ ο ρ ο* σ τοῦ οἱ φωνητικὲς μεταβολές τῆς ἀρχικῆς μορφῆς δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ ὀφείλονται στὴν παιδικὴ γλώσσα.

35. Κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Ε. Τσαλίκογλου ἡ παραλλαγή *Σεγίτορος* ἀντὶ *Θεόδωρος* καὶ

- Θεοδώρα** (Σίλατα, Φλοϊτά, κ.ά.)· από τὸ Θεόδωρος στὴ βάση τῆς ἀντίθεσης γένους· **Θοδώρα** καὶ **Θεγοδώρα** (Σινασ.)· **Θογιώρα** (Ἀξός)· **Τόωρα**³⁶ (Προκόπι)· **Σεγίτωρα** (Ζιντζ.)· **Θόδωρη** (Ταβλουσού).
- Θεοκλῆς** (Σαρμουσακλί, κ.ά.)· πρόκειται γιὰ ἐπιβίωση τοῦ ἀρχ. ἑλλ. ὄν. Ἐ-τεοκλῆς ποὺ ὕστερα ἀπὸ ἀφαίρεση τοῦ ἀρχικοῦ ἀτόνου -Ε- ἔγινε Τεοκλῆς. Στὸ Θεοκλῆς ἡ λαϊκὴ ἔτυμολογία βλέπει τὸ **Θεὸς** ὡς πρῶτο συνθετικὸ (ὁ θεοδόξαστος).
- Θεοκτῆ** (Σινασ.)· ἀπὸ τῆς λέξης· **Θεοκτίστη**
- Θεόλη** (Κερμίρα)· τὸ ὄν. γυν. προέρχεται ἀπὸ ἄλλη πληρέστερη μορφή· **Θεοδούλη** ἢ **Θεώνη**. Ὁ Σταυρόπουλος, Λαογραφία, 6, 1917, 425 - 451 ἀναφέρει τὸ ὄνομα **Θουλῆς** ὡς παραλλαγή τοῦ **Θεόδουλος**.
- Θεολόγος** καὶ **Θεόλογος** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Θεγόλογος** (Σινασ.).
- Θεολογία** (Τσελτέκ, κ.ά.), ὡς γυν. ὄν., ἀπὸ τὸ **Θεολόγος**.
- Θεοπίστη** (Ἀραβανί, κ.ά.)· **Θεόπιστη** καὶ **Θεγόπιστη** (Σινασ., Ἀνακ.)· **Πιστή** (Σινασ.)· **Σεόπιστη**³⁷ (Ζιντζ.).
- Θεοτόκη** (Προκόπι)· γυν. ὄν.
- Θεοφανή** (Μουταλάσκη)· τὸ γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ Θεοφάνης (βλ. λ.)· **Τεοφανία** (Ἀραβανί)· **Φανή** καὶ **Φανία** (Σαζάλτζα)· **Θεανώ**, (Σινασ.), ποὺ συναντᾶται καὶ στὰ Βυζ. χρόνια, εἶναι ἀπλοποίηση τοῦ **Θεοφανή** (ὦ)· **Θεγανή** (Σινασ.)· **Θεάνωγια** (Στέφ.)· **Θεώνη** (Νεάπ.)· **Θεῶν** (Νεάπ.)· **Σεανώ** καὶ **Σεβουνοῦ** (Ζιντζ., μαρτυρία Ε. Τσαλίκογλου).
- Θεοφάνης** (Ταξιάρχης κ.ά.)· **Θεγοφάνης** (Σινασ.)· **Τεοφάνης** καὶ **Σεοφάνης** (Ζιντζ.).
- Θεόφιλος** (Σκοπή, Στέφανα κ.ά.)· **Θεγόφιλος** (Σινασός)· **Χεόφιλος** (Ἀξός)· **Σεόφιλος** (Ζιντζ.)· **Φίλος** (Στέφανα): συγκεκοιμένη μορφή τοῦ Θεόφιλος (βλ. Τ. Γριτσόπουλος δ.π. σ. 354).
- Θεοφύλακτος** (Γκέλβ.).
- Θεοχάρης** (Στέφανα).
- Θυμία** (Δήλα): ἀπὸ τὸ ἀνδ. ὄν. **Εὐθύμιος** (βλ. λ.)· **Θυμιά** (Ἰντζέσου)· **Θυμιανή** (Μαλακ.).
- Θωμᾶς** (Καيسάρ. κ.ά.)· **Θουμᾶς** (Ἀξός)· **Τουμᾶς** (Γκέλβ.)· **Τόμας** καὶ **Σόμα** (Ζιντζ.).

Σεγίτος ἀντὶ Θεοδόσης (βλ. λ. πρὸ πάνω) συνηθίζεταν ἔχει στὰ χρόνια του (τελευταία δεκαετία τοῦ περασμένου αἰ. κ.έ.), ἀλλὰ στὰ χρόνια κυρίως τῆς γιαιγῆς του.

36. Ἡ πτώση φωνημάτων στὸ ἑσωτερικὸ τῆς λέξης-ὀνόματος εἶναι συνηθισμένο φαινόμενο στὴν Καπ. διάλ., ὡς ἀποτέλεσμα ψυχολογικῶν παραγόντων καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ ἀδυναμία προφορᾶς, ἐξαιτίας τοῦ τουρκοφωνισμοῦ τῶν κατοίκων.

37. Ἡ μεταβολὴ τοῦ -θ- σὲ -σ- παρατηρεῖται σ' ὀλόκληρη τὴν Καπ., ἰδιαίτερα ὁμοῦ στὸ χωριὸ Ζιντζίντερε· πρβλ. καὶ Σεανώ, Σεβουνοῦ, Σεόφιλος, Σεοφάνης κλπ.

- Θωμαΐσα**³⁸ (Νεάπολη)· γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ **Θωμᾶς**· **Θωμαΐ** (Νεάπ.).
- Ἰακὼβ** καὶ **Ἰάκωβος** (Νεάπ., κ.ά.)· **Γιακὼβ** καὶ **Γιάκωβος** (Σκοπή)· **Γιακώβης** (Φλοῦτά)· **Γιακῶφ** (Ἀξός)· **Ἰακωβάκης** καὶ **Γιακωβάκης** (Νεάπ.)· **Τζάκας**³⁹ (Δήλα)· **Τζεκέ** (Μουταλάσκη)· **Γιαγιπ** (Καισ., Ε. Τσαλικογλου). **Γιακούμπ**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 440.
- Ἰγνάτιος** (Σιβρίχισαρ κ.ά.)· **Ἐγνάτιος** (Σιβρ.)· **Ἰγνάτ** (Κενάταλα).
- Ἰερεμίας** (Κίσκα, Ἀνταβάλ, κ.ά.)· **Ἐρεμίας** (Μιστί)· **Γιόρεμ** (Ζιντζ., Ε. Τσαλικογλου)· **Ἐρμιά**, βλ. Δ. Ἀλεξανδρίδου, ὅ.π. σ. 440.
- Ἰερώνυμος** (Γκέλβ.).
- Ἰεστῆρ** (Τασσί)· ἀπὸ τὸ βιβλικὸ ὄν. γυν. **Ἐσθήρ**.
- Ἰλαρίων** (Ζιντζ.).
- Ἰορδάνης** (Πόρος, Μιστί κ.ά.)· **Γιορτάνης** καὶ **Γιορτάμης** (Σινασός)· **Γιορντάν** καὶ **Γιορτάν** (Ἄγ. Κων/τίνος)· **Ἰορδανάκης** (Στέφανα)⁴⁰. **Γιορδάνης** (Ἀραβανί, Βαλαβάνης, ὅ.π. 24).
- Ἰουλιανή** (Πόρος κ.ά.)· **Ἰουλία** (Σαζάλτ.)· **Ἰούλια** (Ζιντζ.)· **Οὐλιανή** (Ἀξός)· **Ἰουλίτσα** (Ζιντζ.).
- Ἰσαάκ** (Στέφανα)· **Ἰσάκ** (Ζιντζ.)· **Ἰσάχ** (Ἄγ. Κων/τίνος, Ζιντζ.)· **Ἰσάκης** (Τσελτέκ)· **Σάκης** (Στέφ.)· **Ἰσχάκ**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ὅ.π., σ. 440.
- Ἰσίδωρος**
- Ἰσραήλ** (Νεάπολη κ.ά.)· ὄχι πολὺ σπάνιο ὄνομα βαπτιστικῶ ἀνδρῶν, ἀπὸ τὸ ὄνομα ἐνὸς λαοῦ ποὺ κατὰ τὴ βίβλο θεωρεῖται ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ. **Ἰσραήν** Δ. Ἀλεξανδ. ὅ.π. σ. 440.
- Ἰωακείμ** (Μαλακοπή, Νεάπ., κ.ά.)⁴¹· **Γιωβακείμ** (Φλοῦτά)· **Γεβεκείμ** (Μάταλα)· **Γιαβακείμ**, **Γιαβακή(ς)** (Φλοῦτά)· **Γιωβεκείμης** (Σινασ.)· **Γιουβακείμ** (Ζιντζ.)· **Γιακουμής** (Σινασ.).
- Ἰωάννα** (Σινασός)· **Γιάννα** (Ἀνακού)· **Γιονναδοῦ** (Σινασ.)· **Ἰωάντσω** (Μουταλάσκη). Στὸ περιοδ. Ξενοφάνης, 1, 1896, 287 ἀναγράφεται ὁ τύπος **Ἰώσηκα** ὡς γυν. ὄν. στὰ Σίλατα· σχετίζεται ἄραγε μὲ τὸ **Ἰωάννα**;
- Ἰωάννης** (Νεάπ. κ.ά.)⁴²· **Ἰωαγάννης**, **Ἰωγάννης**, **Γιωγάννης**, **Γιάννης** (Σινα-

38. Γιὰ τὸ φαινόμενο τῆς μεταβολῆς τοῦ -α- σὲ -αί- βλ. σ. 104 σημ. 16.

39. Ἡ παραλλαγή αὐτὴ ὅπως καὶ ἡ ἄλλη, Τζεκέ, μαρτυροῦν ξεν. ἐπίδραση (Ἰταλ.), ἐνῶ ἡ παραλλαγή Γιαγιπ, μαρτυρεῖται μόνον σὲ κώδ. τῆς Καισ. τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰ. καὶ συνδέεται μὲ τὸ Ἰακώβ.

40. Γιὰ τοὺς τύπους σὲ -άκης, βλ. σ. 100, σημ. 1.

41. Στὶς παραλλαγές τοῦ ὄν. παρατηρεῖται ἡ μεταβολὴ σὲ ἡμίφωνο γι τοῦ ἀρχικοῦ -ι- μπροστὰ σὲ φωνήεντα, φαινόμενο καὶ τῆς κοινῆς νεοελλ. Πρβλ. καὶ λ. Ἰωάννης.

42. Ἡ πλατεῖα διάδοση τοῦ ὀνόμ. σ' ὅλο τὸν Ἑλλήν. κόσμο χαρακτηρίζεται καὶ τοὺς χριστιανούς τῆς Καπ. Εἶναι τὸ ὄν. μὲ τίς περισσότερες παραλλαγές (21 στὸ σύνολό τους), ποὺ

- σός)· **Ίωᾶς** (Νεάπ.)· **Γιωβάννης**, **Γιεβάννης** και **Ίβᾶν** ('Αξός).
Ίβάνης ('Ανακ.)· **Γιουβάν** (Σκοπή)· **Γιβᾶς** (Μουταλ.)· **Γιοβῆς**
 (Νεάπ.)· **Τιβάνης** ('Αραβισός)· **Γιαννάκος**, **Γιαννακός**, **Γιάγκος**
 (Συνασ.)· **Γιαγκούλας** (Κίτσαγατς)· **Τσωγάννος** (Συνασ.)· **Ίωαν-**
νάκης (Κερμίρα), **Γιωβαννάκης** και **Γιουβαννάκης** ('Ανακού)·
Ίωαννίκιος (Κερμίρα).
Ίωνᾶς (Ζιντζ.)· μόνο με τὴν παραλλ. **Γιώνα** (ἀπ' ὅπου: 'Ωνάσης)· **Γιονός**,
Γιονίς, Δ. 'Αλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 440.
Ίωσήφ (Γκέλβ. κ.ά.)· **Γιωσήφ** ('Ανακ.)· **Γιωσήφης** και **Γιωσέφης** (Σινα-
 σός)· **Γεσήφης** και **Γεσήβης**⁴³ ('Αξός)· **Γιουσούφ** ('Αξός, Ζιντζ.)·
Γιουσουφάκης (Ζιντζ.). Οἱ δύο τελευταῖες παραλλαγές συνηθί-
 ζονται στους Τούρκους.
Καλλίνικος (Γκέλβ.)· **Καλλένικος**⁴⁴ ('Αραβανί)· ἡ μορφή **Καλλινίκη** (Σκοπή)
 ὡς γυν. ὄν.
Κασσιανή (Σαζάλτζα, 'Ερεγλι κ.ά.)· **Γκέση** (Ζιντζ., μαρτυρία Ε. Τσαλικο-
 γλου).
Κλημεντίνη (Συνασός)· γυν. ὄν., στὴ βάση τοῦ ἀνδ. ὄν. **Κλήμης** (βλ. λ.)· **Κλη-**
μεντιανή (Νεάπ.)· **Κληματιανή** και **Κλημάτ** (Συνασ.)· **Κλημαντή**
 (Σίλατα)· **Κήλημη** (Τασσί), **Κήλημε** (Μουταλάσκη).
Κλήμης (Γκέλβ. κ.ά.)· **Κλήμεντος**⁴⁵ (Μιστί, 'Ιντζέσου κ.ά.)· **Κλήμαντος** (Φλοῦ-
 τά, 'Ανακού)· **Κλεματιανός** (Συνασ.)· **Γκήλημε**, **Γκήλημα**, **Γκη-**
λήμεντος (Ζιντζ.).
Κοσμᾶς (Νεάπ., 'Αγρινᾶς κ.ά.)· **Κοσμούλης** (Συνασ.)· **Γκόζμε** (Ζιντζ.).
Κυριάκος (Γκέλβ., Κέσι, κ.ά.)· **Κυργιάκος** (Σάζαλτζα)· **Κυριακός** (Σκοπή
 κ.ά.)· **Κυργιά** (Ταλάς)· **Κριάκος**⁴⁶ (Συνασ.)· **Κερεκῆς** και **Κερε-**
κάς⁴⁷ ('Αξός)· **Τσερετζῆς**⁴⁸ (Οὔλαγατς)· **Κυρηγιά** (Ρούμαβακ).
Κυριακή (Δήλα, 'Ανακού κ.ά.)· **Κερεκή** ('Ανακ.)· **Κερεκίνα** (Συνασ., 'Αρα-
 βανί κ.ά.)· **Κερικίνα** (Νεάπ.)· **Κεριακίτσα** (Συνασ.)· **Κυριακού-**
λα (Μιστί), ἀπ' ὅπου πιθανὸν **Κούλα** (Συνασ.)· **Κυρεγῆ** (Ζιντζ.).
Κύριλλος (Νεάπ. κ.ά.)· **Κύριλλους**, **Τσόριλλης**⁴⁹, **Κυρεῖλης** (Νεάπ. κ.ά.)·
Κυρεῆς (Νεάπ.).

οἱ μορφές παρουσιάζουν ἀρκετὰ μεγάλη ποικιλία φωνητικῶν και μορφολογικῶν μεταβο-
 λῶν, ἰδιόμορφων σὲ μερικὲς περιπτώσεις.

43. Ὁ τύπος παρουσιάζει τὴ μεταβολὴ τοῦ -ω- (ο) σὲ -ε- (πρβλ. Γεβεκείμ) και τοῦ -φ-,
 χειλικῶ, ἄηχου, συνεχοῦς σὲ -β- χειλικῶ, ἄηχρό, συνεχές.

44. Κατὰ μεταβολὴ τοῦ -ι- σὲ -ε- βλ. σ. 106 σημ. 25.

45. Ἡ μορφή τῆς γενικῆς στὸ ρόλο τῆς ὀνομαστικῆς· πρβλ. Μάμαντος κ.ά.

46. Ὁ τύπος ὕστερα ἀπὸ πτώση τοῦ ἀτόνου υ(ι) ἀνάμεσα στὰ δύο σύμφωνα.

47. Ὑστερα ἀπὸ μεταβολὴ τοῦ υ(ι) μπροστὰ στὸ -ρ-, φαινόμενο και τῆς κοινῆς νεοελλ.

48. και 49. Φαινόμενο ταιτακισμοῦ.

- Κωνσταντίνια** (Νίγδη): γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ **Κωνσταντίνος** (βλ. λ.): **Κωνσταντίνια** (Προκόπι): **Κωνσταντοῦ** ('Αξός).
- Κωνσταντίνος** (Γκέλβ., 'Ανακ. κ.ά.): **Κώστας** (Γκέλβ.): **Κώστη(ς)** ('Αξός, Ζιντζ.): **Κωστάκης** (Προκόπι κ.ά.): **Κώτσο(ς)** (Γκέλβ., Ζιντζ.): **Κωτσερός** ('Αξός): **Κωσταῖνος** (Φάρασα): **Κωστειν** (Σατί): **Κωστέν** ('Αγ. Κων/τίνος): **Κωσταντή(ς)** (Σαζάλτζα, Ζιντζ.): **Κωστής** (Συνασ.): **Κιοσταγίλ** (Κουρούμζα), **Κοστενίλ** (Ζιντζ.).
- Λάζαρος** (Συνασ. κ.ά.): **Λάζαρ(ης)** (Γκέλβ.): **Λαζάρ** (Ζιντζ.): **Λαζέρ** (Μου-
ταλάσκη) **Νάζαρης**⁵⁰ (Γασσί).
- Λαμπρή** ('Ανακού) καὶ **Λαμπρινή**, **Λαμπρηνή** ('Ανακ.). 'Απὸ τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα, τὴ Λαμπρῆ. Κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια ἀντίληψη καὶ τὸ ἀνδρ. ὄν.
- Λάμπρος** ('Ερεγλι): **Λαμπριανός** (Μπουγά-Μαντέν).
- Λαυρέντιος** ('Αραβισός): **Λαυρέντης** (Γκέλβ.): **Λαυρένης**⁵¹ ('Αξός): Στὸ Ζιν-
τζίντερε τὸ γυν. ὄν. **Λαυρεντία**.
- Λεόντιος** ('Ιλοσόν): **Λεόντη(ς)** (Τσουχούρ, Ζιντζ.): **Λεοντή(ς)** (Τσάτ): **Λι-
γόνιος**⁵² ('Αξός).
- Λογοτάτε** ('Αραβανί) ὡς Λογοθέτης (βλ. I. Βαλαβάνης, ὁ.π. σ. 25).
- Λουκάς** (Γκέλβ., Συνασ. κ.ά.): **Λούκα(ς)** (Ζιντζ.): **Λουκιανός** (Ζιντζ., βλ.
λ. κεφ. Β').
- Λουκία** (Σεμέντερε, Πόρος κ.ά.): ἀπὸ τὸ Λουκάς.
- Μαγδαληνή** (Μαλακοπή, 'Αξός κ.ά.): **Μαγδαλενή** ('Αξός): **Μαγνταληνή** ('Ανακού). **Μαγνταλη** (Συνασ.): **Μαγδέλη** (Συνασ.): **Μαγδανή** ('Αραβανί): **Μαγδάλα** (Τελμησσός). Στὴ Συνασὸ μαρτυροῦνται ἀ-
κόμη οἱ παραλλ.: **Μαγντάλ**, **Μαγντέλ**, **Ματέλ**, **Μαγτούλ**. **Μαγδῆλ** (Νεάπ.), **Μανταλή** (Κερμίρ.): **Μαγδές** (Κίτσαγατς). 'Ο τύπος **Μανδηλή** (Σκοπή) ἀπὸ τὸ Μαγδαληνή, ἢ ἀπὸ τὸ ἄγ. Μανδήλιο, πὺ γιὰ τὸ ὑπάρχει καθιερωμένη γιορτὴ στὶς 16 Αὐγ.: **Μαντήλ** (Ζιντζ.).
- Μακαρία** καὶ **Μακάργια** (Ζιντζ.), ἀπὸ τὸ ἀνδ. ὄν. **Μακάριος** (βλ. λ.).
- Μακάριος** ('Ερεγλι κ.ά.): **Μάκαρ** ('Αραβισός).
- Μακρίνα** ('Αραβισός κ.ά.): **Μακρίνη** ('Ανταβάλλ): **Μάκρινα** ('Αξός): **Μά-
κρινα** (Τελμησσ.).

50. 'Αξιοσημείωτο τὸ φαινόμε. τῆς μεταβολῆς τοῦ -λ- σὲ -ν-.

51. Στὴ μορφὴ αὐτὴ τὸ σύμπλ. -ντ- ἀπλοποιήθηκε σὲ -ν-.

52. Γιὰ τὸν τύπο Λιγόνιος ἀπὸ τὸ Λεόντιος βλ. Μαυροχ. — Κεσίς. σ. 24.

- Μάμας** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Μάμαντος** (Ἀραβισός κ.ά.)· πρβλ. Κλήμεντος. **Μαντός** (Ρούμ-Καβακ) κατ' ἀπλοποίηση ἀπὸ τῆ γενική.
- Μάξιμος** (Συνασ.).
- Μάρθα** (Ἀνακού, Τσουχούρ, κ.ά.)· **Μάρτα, Μαρτίκα** (Συνασ.)· **Μάρσα** (Σκοπή, Ζιντζ.)· **Μάθαρα** (Ἀξός)· **Μαθρακού** (Συνασ.).
- Μαρία** (παντοῦ στὴν Καπ.)⁵³· **Μαρίγια** (Στέφ.)· **Μαρίκα** (Συνασ.)· **Μαρίτσα, Μαρίσα** (Μαλακοπή)· **Μαρίκω** (Βέξε)· **Μαριγῶ** (Νίγδη, Σκοπή κ.ά.)· **Μαργῶ** (Ἀνακ.)· **Μαρίκω, Μαρίσκω** (Γκέλβ.)· **Μαρούλα** (Σκοπή)· **Μαριόρα** (Ἀνακ.)· **Μαριγόρα** (Μουταλ.)· **Μάργιορου** (Ζιντζ.)· **Μαριόλη** (Ἀραβανί)· **Μαργιολή** (Σαζάλτζα). Οἱ μορφές ἀπὸ τούρκ. ἐπίδρ. **Μερίεμ, Μεργιέμ, Μεριέμα** (Ἀφσάρι, Σκοπή), **Μεργιά** (Ἄγ. Κων/τίνος), **Μαρί** (Ζιντζ.). Ὁ τύπ. **Μαννὲ** κατὰ τοὺς πληροφορητὲς εἶναι παραλ. τοῦ Μαρία (Ἐνεχιλ.).
- Μαριάνα** (Νίγδη)· ἡ σύνθεση δυὸ ὄν. Μαρία + Ἄννα· συνηθίζεται καὶ σήμερα.
- Μαριάνθη** (Συνασός)· ἡ σύνθεση τοῦ ὄν. εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τῆ χριστιανικῆ παράδοση: Τὸ ἄνθος, (ὁ κρίνος) ποὺ μ' αὐτὸ συνέλαβε ἡ Μαρία τὸ Χριστό. **Μαριάθη** (Σαζάλτζ.)· **Ἀργιάνθη** (Ἀραβανί).
- Μαρίνα** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Μάρνα** (Σκοπή). **Μάϊνε** (Γκέλβ.)· **Μαρίκω** (Νεάπ.)
- Μαρίνος** (Ἰντζέσσου) καὶ **Μάϊνη(ς)** (Ἰντζ.).
- Μάρκος** (Συνασ. κ.ά.).
- Μαθαῖος** (Νεάπ. κ.ά.)· **Μανθαῖος** (Ἀξός)· **Μαθαῖος** (Συνασ.)· **Μανταῖγος** (Τροχός)· **Ματαῖος** (Καγιάμπασι)· **Ματσαῖος** (Ζιντζ.). **Μεττά**, Δ. Ἀλεξανδριδῆς, δ.π. σ. 441.
- Μεθόδιος** (Οὐλαγ. κ.ά.)· **Μετέργιος. Μεχένιος** (Ἀξός).
- Μελάνη** (Ἀραβανί) ἀντὶ **Μελανία** (Ι. Βαλαβάνης, δ.π. σ. 25).
- Μελετίνη** (Σκοπή)· **Μελετίνα** (Ἀνακ.)· **Μελιτίνη** (Σκοπή)· στὴ βάση τοῦ ἀνδ. ὄν. **Μελέτιος**.
- Μελέτιος** (Φλοῖτὰ κ.ά.)· **Μελέτης** (Ἀνακ.)· **Μελέτιγιος** (Βέξε).
- Μερκούριος** (Γκέλβ.)· **Μερκούλιος** (Σαζάλτζ.)· **Μερκούλης** (Συνασ., Ἀξός)· **Μερκούλ** (Νεάπ.).
- Μηνάς** (Συνασ.)· **Μήνας** (Γκέλβ.)· **Μηνιατ** (Ἀραβανί, Ι. Βαλαβάνης, δ.π. σ. 25).
- Μητροφάνης** (Γκέλβ., Σκοπή κ.ά.).
- Μισαήλ** (Χαλβάντερε, Ζιντζ. κ.ά.)· **Μισαγῆλ** (Ζιντζ.)· **Μουσαήλ** (Γκέλβ.)· **Μουσαήλης** (Ἀξός)· **Μουσαγῆλ** (Ἀραβανί)· **Μισλεήμ** (Μουταλάσκη)· **Μισλεγῆμ** (Σκοπή)· **Μισχαγῆλ** (Σκοπή).

53. Οἱ ἄφθονες παραλλαγές, πέρα ἀπὸ τῆ μεγάλη χρῆση τοῦ ὄν. γυναικῶν, μαρτυροῦν τῆ μεγάλη κλίμακα τῆς ἀνθρώπινης στοργῆς ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὰ ποικίλα ἐπιθήματα.

Μιχαήλ (Νεάπ. κ.ά.)· **Μιχάλ** (Γκέλβ.)· **Μιχάλης**, **Μουχαήλ**, **Μουχάλης** (Συνασ.)· **Μιχέλ** ("Αγ. Κων/τύνος)· **Μιχαλάκης** ('Ανακού). **Μικαήλ**, Δ. 'Αλεξανδρίδης, δ.π. σ. 441.

Μυροφόρα (Σκοπή) και **Μυροφόρη** 'Ο τύπος **Μυρό** (γραμ. **Μιρό**, στη «Μερίδα» Σκοπή) φαίνεται πώς είναι παραλλαγή του Μυροφόρα.

Μουσής (Γκέλβ. κ.ά.)· **Μωγυσής** (Στέφ. κ.ά.)· **Μουσά**, 'Αλεξανδρίδης, δ.π. σ. 441.

Ναθαναήλ (Προκόπι).

Νεκτάριος (Νεάπ. κ.ά.)· **Νικητάρης** και **Νικτάρης** ('Ανακού).

Νεόφυτος (Νεάπ., Σαζάλτζ.)· **Νέφτος** ('Ανακού).

Νικήτας ('Ανακ., Γούρδονος).

Νικηφόρος ('Αραβισός κ.ά.).

Νικόδημος ('Αγιρνάς).

Νικόλαος (Νεάπ., Χαλβάντερ κ.ά.)· **Νικόλας**, **Νικολός** (Συνασ.)· **Νικολής** (Ποτάμια)· **Νίκο(ς)** και **Νικό(ς)** (Γκέλβ., Ζιντζ.)· **Νικόης** (Φλοϊτά· πρβλ. και 'Απόης ως παραλ. του 'Απόστολος στα Φλοϊτά επίσης). **Κοκόλης** (Συνασ., βλ. και Σ. Κυριακίδης, Λαογρ. 5, 1915, 352). **Νικόσης** (Συνασ.)· **Νικόλ**, **Νιγόλ** (Ζιντζ.)· **Νικολάκης** (Νίγδη).

Ξένη (Πόρος κ.ά.)· από το δν. τής όσιας Ξένης (βλ. Τ. Γριτσ. δ.π.)· **Ξενή** ('Αραβισ.).

'Ονούφριος (Γκέλβ.)· 'Ονόφριος (Κερμίρα).

'Ορθοδοξία ('Ανδρονίκι)· Στο Ζιντζ. ό τύπος ***Ορσα** είναι παραλλαγή του 'Ορθοδοξία ('Ε. Τσαλικ.). Στο 'Ανδρονίκι υπάρχει και παραλλαγή **'Ορθούλα**.

Ουραήλ (Γκέλβ. κ.ά.)· όνομα άγγέλου· **Ουραέλ** (Τασσιί)· **Ροήλ** και **Ροίλης** (Συνασ.).

'Οσία, 'Οσιά (Νεάπ., Δήλα κ.ά.)· 'Ισία (Γούρδονος), από ύποχωρητική άφομοίωση του άρχικου -ο-.

Ουρανία (Σκοπή, Μουταλάσκη, κ.ά.).

Παγκράτιος (Γκέλβ.).

Παίσιος (Κερμίρ. κ.ά.)· **Παίς** και **Παγίς** (Ζιντζ.)· το γυν. δν. **Παϊσία** (Κερ.).

Παναγιώτης (Συνασ., Φάρασ. κ.ά.)· **Πανιώτ** (Χοστσά)· το γυν. δν.: **Παναγιώτα**.

Πανάρετος (Γκολτζούκ, 'Αραβανί).

Παντελεήμων (Γκέλβ. κ.ά.). **Παντελή(ς)** (Συνασ. κ.ά.)· **Παντέλης** (Φάρασ.)·

- Παντελός** (Ἀξός)· **Παντέλος** καὶ **Πατέλος** (Ἀνακού)· **Παντολέων** (Σκοπή)· **Παντελάκη(ς)** (Ζιντζ.)· **Πάντσος**⁵⁴ (Σινασ.).
- Παρασκευάς** (Σκοπή κ.ά.)· **Παράς** (Ἀραβισ. κ.ά.)· **Παράσης** (Ἐνεχιλ)· **Παρσέ** (Μουταλάσκη).
- Παρασκευή** (Ἀνακού)· **Παρασκευούλα** (Ἀνακ.)· **Παρατσευγή** (Φάρασ.)· **Παρασκευιά** (Σίλατα).
- Παράσχος** (Νεάπολη)· γιὰ τὴν προέλευση, Τ. Γριτσ. ἔ.π. σ. 357.
- Παρθενία** (Ἀραβισ., Ἀνακ.)· ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὑπογράμμιση τῆς χριστ. ἀρετῆς, τὸ γυν. ὄν. ἀποτελεῖ τὴν ἀντίθεση γένους πρὸς τὸ Παρθένιος (βλ. λ.)· **Παρθένα** (Μιστὶ κ.ά.)· **Παρσένα** (Ζιντζ.).
- Παρθένιος** (Φλοῖτὰ κ.ά.)· **Παρθένης** (Σινασ.)· **Παρχένιος** (Ἀξός)· **Παρτέν** (Σαρμουσακλί).
- Πασχάλιος** (Νεάπ. κ.ά.)· **Πασχάλης** (Σινασ. κ.ά.)· **Πασχάλ** (Τσουχούρ)· **Πασκάλ** (Φλοῖτὰ)· Μετάφραση τοῦ ὄν. στὴν τουρκ. ἀποτελοῦν οἱ μορφές **Παίράμ** καὶ **Παργιάμ** (Μουταλ.) βλ. λ. Γ2.
- Παυλίνα** (Σκοπή) καὶ **Παυλικά** ἀπὸ τὸ ἀνδρ. ὄν. Παῦλος (βλ. λ.).
- Παῦλος** (Στέφ. κ.ά.)· **Παυλῆς** (Σινασ. κ.ά.)· **Παλή(ς)** καὶ **Μπαλή(ς)** (Ἀνακ.)· **Παυλάκης** (Ζιντζ.)· **Παυλίτση** (Φάρασ.)· **Μπουλοῦς** καὶ **Παυλοῦς**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ἔ.π. σ. 442.
- Παφνούτιος** (Προκόπι).
- Παχώμιος** (Μαλακοπή κ.ά.).
- Πελαγία** (Ἰντζέσου κ.ά.)· **Πελαγία** (Ἀξός)· **Πελαγῆ** (Σινασ. Δήλα)· **Μπελάγια** καὶ **Πελαῖα** (Νεάπ.)⁵⁵.
- Πέτρος** (Κενάταλα κ.ά.)· **Πετράκη(ς)** (Οὔλαγ., Ζιντζ.)· **Πετιρή**, **Πετιρ**⁵⁶ (Ζιντζ.).
- Πετρωνία** (Ἀνακού, Δήλα).
- Πολύκαρπος** (Σινασός, κ.ά.)· **Πολύκης** (Σινασ.)· **Κάρπος** (Ἀξός).
- Πολυχρόνιος** (Προκόπι κ.ά.)· **Πολυχρόνης** (Ἀραβισ.)· **Πολχρόν** (Ἐρεγλι κ.ά.)· **Πόλυ(ς)** (Ἀραβισ.).
- Πορφύρης** (Σινασ., Προκοπ. κ.ά.).
- Πρόβος** (Ἀραβανί).
- Πρόδρομος** (σ' ἔλη τὴν Καππ.)⁵⁷· **Πρόδομος** (Σινασ.)· **Πρόγομος** (Ἀξός)·

54. Ἡ παραλλαγή Πάντσος συνδέεται περισσότερο μὲ τὸ Παντελῆς. Ὁ Σ. Κυριακίδης (Λαογρ., 5, 1915, 352) σημειώνει τύπο ὄνομ. Πάντος, πού ὅπωςδήποτε σχετίζεται μὲ τὸ Παντελῆς κ' ἔχει μὲ τὸ Παναγιώτης ἀπὸ τὸ Πάντος προκύπτει τὸ Πάντσος.

55. Ἡ μεταβολὴ τοῦ -π- σὲ -μπ- (b) καθὼς καὶ ἡ πτώση τοῦ -γ- ἀνάμεσα σὲ δυὸ φωνήεντα εἶναι συνηθισμένο φαιν. στὴν Καπ. Διάλεκτο.

56. Πρὶνεται γιὰ ἀνάπτυξη φωνήεντος (ἐδῶ τοῦ -ι-) ἀνάμεσα στὰ σύμφωνα τοῦ συμπέγ. -τρ-.

57. Τὸ ὄνομα ἦταν πολὺ διαδεδομένο στὴν Καπ., ὅπως τὸ μαρτυροῦν καὶ οἱ πολλὲς παραλ-

Πρόρομε ('Αραβανί)· **Πρόξιμε** (Κουρούμζα)· **Πρόιμς** (Μιστί)· **Τόμος** ('Ενεχιλ)· **Ποτός** (Στέφανα) **Μποντός** (Καισ. κ.ά.)· **Μπον τοσάκης** και **Ποτοσάκη** (Ταλάς κ.ά.)· **Πρότρομος** ('Αγ. Κων/τί-νος)· **Πόπος** ('Αξός)· **Ποπότσης** και **Ποτόζης** (Συνασ.)· **Πόδης**, **Μπόδης** ('Αξός)· **Ποδόσης** ('Αξός)· **Πογός** (Προκόπι).

Προκόπιος, **Προκόπης** (Κερμίρα).

Πρόσκλητος (Σκοπή, στην «Μερίδα»)· σπάνιο ὄν. ἀνδρ. πού ἡ ἐκκλ. ἐπίδρ. εἶναι φανερή.

Προφήτης (Μουταλάσκη).

Ραφαήλ (Σεμέντρα κ.ά.)· **Ραφαήλης** ('Αξός)· **Ραφαήλ** (Ζιντζ.).

Ραχήλ ('Αραβισ., 'Ανακ. κ.ά.)· **Ἰραχήλ**⁵⁸ ('Αραβισ.)· **Ἰραήλ** (Σίλατα κ.ά.)· **Λαχήρ**⁵⁹ (Μουταλάσκη)· **Ραήλ** (Προκόπι).

Ρεβέκκα (Σκοπή, κ.ά.).

Σάββας (Λίμνα, 'Ενεχιλ κ.ά.)· **Σάμπας** ('Αραβισ., Φάρασ.)· **Ζάμπας**⁶⁰ (Γκέλβ.)· **Σάμπαθ** ('Αραβισ.)· ὁ τύπος **Σαββίνος** ('Ανδρονίκι) σχετίζεται με τὸ Σάββας;

Σαμπατσιανή (ἀπὸ τὸ Σάββας, 'Αραβανί) ἀντὶ Σαββατιανή.

Σαλόμη (Νεάπ., Προκόπι κ.ά.)· **Σαλώμια** (Τζαλέλα)· **Σαλώνα** (Συνασ.).

Σαμαρείτης (Ζιντζ.)· ἀνδ. ὄν.

Σαμουήλ ('Αγ. Κων/τίνος, Προκόπι, κ.ά.)· **Σαμουήλης** ('Αναβάλ)· **Σαμουγήλ** (Ζιντζ.).

Σαμψὼν ('Αραβανί, I. Βαλαβάνης, ὁ.π. σ. 25).

Σαράντης (Γκέλβ. κ.ά.)· **Σεράντης** (Συνασ.)· **Σεραντάρ** ('Αξός)· **Σαρέντη** (Ζιντζ.).

Σάρρα (Σαζάλτζ. 'Ανακ.).

Σεβαστία (Γκέλβ.)· **Σεβαστή** (Νεάπολ.)· **Σαβαστή** ('Αξός)· **Σεβαστιανή** (Σκοπή).

λαχές, ὀφειλόμενες σὲ φωνητικές μεταβολές. Ἰδιαίτερη συζήτηση ἔχει προκαλέσει ἡ παραλλ. Μποντός, πού ἦταν συνηθέστατη· νομίζουμε ὅτι προέρχεται ἀπευθείας ἀπὸ τὸν τύπο Ποτός μετὴν ἀλλαγὴ τοῦ -Π- σὲ Μπ (b) καὶ τοῦ -τ- σὲ -ντ- (d). Ἄλλὰ καὶ ὁ τύπος Ποτός εἶναι ἀπλοποιημένη μορφή τοῦ Πρόδρομος } *Πόδομος } *Πόδος } Ποδός } Ποτός (ἡ ἀλλαγὴ τοῦ -δ- σὲ -τ-). Ἡ ἀπόψη τοῦ Δ. Θεοδωρίδη, στὸ ἄρθρο του: «Σχετικά μετὸ κύριο ὄνομα ΜΠΟΝΤΟΣ στὰ καραμανλίδικα» στὸ περιοδικὸ «Τουρκικὴ Γλώσσα καὶ Φιλολογία», ἐκδ. Φίλος. Σχολ. Παν. Κων/πόλεως, τ. 9, Νοεμβ. 1959, πού τὸ σχετίζει μετὴ γέν. Φ ω τ ὸ ς δὲ μᾶς φαίνεται πειστικὴ.

58. Ἡ μορφή μετὸ προθετικὸ -I- ἀπὸ ἐπίδραση τῆς Τουρκ. γλώσσας. Βλ. σ. 104, σημ. 15.

59. Δὲν πρόκειται γιὰ ἀμοιβαία μετάθεση τῶν -λ- καὶ -ρ-, ὅσο γιὰ μεταβολὴ τοῦ -ρ- σὲ -λ- καὶ τοῦ -λ- σὲ -ρ-. Πρόκειται γιὰ φωνήματα διπλευρῆς ἀντίθεσης: N. Tourbetzkoy, Principes de phonologie, Paris Klincksiek 1967, σ. 70.

60. Τὸ -σ- ἔλλαξε σὲ -ς- καὶ τὸ β σὲ μπ (b), φωνητ. φαινόμεν. συνηθισμένα στὴν Καπ.

- Σέλευκος** (Ζιντζιντ.), από τον όμώνυμο άγιο. Βλ. άκόμη στὸ Β΄.
- Σεπφώρα** (Βέξε κ.ά.)· **Σαπφώρα** (Σκοπή).
- Σεραφείμ** (Φλοϊτά, Φάρασ. κ.ά.)· **Σεραφείμης** και **Σεραφείλης** (Συνασ.)· **Φαφείλης** (Συνασ.), από την παιδική ύσως γλώσσα. Οί παραλλαγές **Σεφέρ,** **Σεφέρης** (Ρούμ-καβακ, Καισάρ. κ.ά. σχετίζονται στη λαϊκή συνείδηση με τὸ Σεραφείμ. **Σερεφ** (Καισάρ.)· **Σεράιν** (Ρούμ-καβακ)· **Σερεφείμης** (Άξός).
- Σεραφείνα** (Άραβισός), γυν. όν. από τὸ Σεραφείμ· **Σεραφείμια** και **Σεραφία** (Ζιντζ.).
- Σήμος** (Γκέλβ., Τσελτέκ).
- Σολομών** (Φάρασ., Ζιντζ. κ.ά.)· **Σαλμάν,** **Σολομώνης** (Άξός).
- Σουσάννα** (Σαζάλτζα)· **Σωσάννα** (Άραβισ. κ.ά.)· **Σουσάμ** (Ζιντζ.).
- Σοφία** (Σκοπή, κ.ά.)· **Σοφία** και **Σόφη** ("Αγ. Κων/τίνος)· **Σοφούλα** (Τελμησ.)· **Σοφιλή** (Φάρασ.)· **Σοφίγια** (Άραβανί)· **Σόφγια** (Βέξε)· **Σόφχα** (Ούλαγατς).
- Σπυρίδων** (Άνακ. κ.ά.)· **Σπύρος** (Συνασ.)· **Σπύριωμος,** **Σπύργιομα**⁶¹ (Άξός)· **Σπύρ** (Σκοπή, Ζιντζ.)· **Ίσπύρ** (Κουρούμτζα)· **Ίσπύρης**⁶² (Φλοϊτά)· **Σπυρίδωμος** (Άνακ.).
- Σταύρος** (Άνακ. κ.ά.)· **Σταυρής** (Άνακ.)· **Ίσταύρης** (Τασσί)· **Γιστάβρη** (Γκέλβ.).
- Σταυρούλα** (Συνασ.)· **Ίσταυρούλα** (Μιστί)· **Σταυριανή** (Σίλατα)· **Σταβριανή** (Άξός)· **Σταυρινή** και **Σταυρενή** (Συνασός)· **Σταυρούκα** (Σινασ., Νεάπ.).
- Στέφανος** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Στεφάν** (Άραβανί)· **Ίστεφάν** και **Ίστιφάν** (Βέξε)· **Στεφούκος** (Συνασ.)· **Στεφανή(ς)** ("Ερεγλι).
- Στρατηγίσσα** και **Στρατηγίτσα** (Άραβισός)· τὸ γυν. όν. όλοφάνερα είναι έμπνευσμένο από την ύπερμαχο στρατηγό, την Παναγία. Βλ. και λ. **Ύπερμαχία**.
- Στυλιανός** (Νίγδη κ.ά.)· **Ίστυλιανός** (Σαζάλτζα)· **Ίστύλ** (Γκέλβ.)· **Στέλιο(ς)** ("Ερεγλι).
- Στυλιανή** (Γκέλβ.)· τὸ γυν. όν. από τὸ **Στυλιανός**· **Στυλενή** (Άνακού).
- Σύλβετρος** (Άξός, κ.ά.)· **Σύλβιστρος** ("Ερεγλι)· **Σύλιστρος** (Άραβισός, Άξός)· τὸ γυν. όν. **Συλβέστρα** (Γκολτζούκ).
- Συμεών** (Σαζάλτζ. κ.ά.)· **Συμεώνης** (Τζαλέλα κ.ά.)· **Συμεγώνης** (Άξός)· **Συμογών** (Μιστί κ.ά.)· **Συμιών** (Γκέλβ.)· **Συμιός** (Συνασ.).

61. Χαρακτηριστική είναι ή μορφολογική μεταβολή τού όνόματος· βλ. Costakis, σ. 27.

62. Και πάλι τὸ προθετικό -ι-. Από τὰ όν. Ίσταύρης, Ίστιφάν, Ίστύλ. κλπ. φαίνεται ότι στα άρχικά συμφων. συμπλ.: σπ, στ. άναπτυσσόταν τὸ προθετικό -ι-.

- Συμιανή** (Νεάπ., 'Αραβισός): γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ Συμεὼν > Συμιός.
- Συνέσιος** (Μουταλάσκη).
- Συνόδα** (Νεάπ. κ.ά.): **Συνοδιά** (Προκόπι)· ἡ Σύνοδος τῶν ἀρχιερέων γύρω ἀπὸ τὸν Πατριάρχη πὺρ διοικοῦσε τὴν Ὁρθόδ. Ἐκκλησία ἔγινε βαπτιστ. γυν. ὄνομα. Γιά τὸν τύπο **Συνόγια** ('Αξός) δὲν ξεκαθαρίζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κόσμο ἂν εἶναι παραλλαγή τοῦ Συνόδα > Συνοδιά ἢ τοῦ Ζηνοβία (βλ. λ.) **Συνόρα** ('Αραβανί, με τροπή δ > ρ). Ἡ ἄποψη τοῦ Στ. Κυριακίδη, ὅ.π. σ. 358, ἀπὸ τὸ ἰταλ. signiora, δὲν ἐρμηνεύει τὴν καππαδοκικὴ αὐτὴ μορφή.
- Σύνοψη** ('Αραβισός): τὸ γυν. ὄν. ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸ ἐκκλ. βιβλίον, τὴ Σύνοψη.
- Σωτήριος** (Καισάρ. κ.ά.): **Σωτήρη(ς)** (Σινασ., Ζιντζ.). **Σωτηράκης** (Στέφανος). Τὸ γυν. ὄν.: **Σωτήρα** ('Αραβισός, Δήλα κ.ά.).
- Σωφρόνιος** (Σαρμουσακλί κ.ά.): **Σωφρόνης** (Τσουχούρ): **Σωφρόν** (Κουρούμζα): τὸ γυν. ὄν. **Σωφρονία**.
- Τιμόθεος** (Φλοϊτά): **Τίμο(ς)** (Μουταλάσκη): **Τιμότεος** ('Αραβανί): Ὁ τύπος **Τετέ** (Ζιντζ.) σχετίζεται με τὸ Τιμόθεος (Ε. Τσαλικογλου).
- Τρόφων** (Γκέλβ. κ.ά.): **Τρόφονας** ('Ανακ.): **Τρόφωνος** ('Αξός: ὁ τύπος τῆς γεν. στὴ λειτουργία τῆς ὀνομαστικῆς: βλ. σ. 112, σημ. 45).
- Υπάτιος** (Γκέλβ.).
- Υπερμαχία** (Σινασ., Κερμίρα): ἀπὸ τὴν ὑπέρμαχο στρατηγὸ, τὴν Παναγία. Βλ. λ. **Στρατηγίσα**.
- Φεβρονία** (Κέσι, Ταξιάρχ. κ.ά.): **Πεβρωνία** (Νεάπ. κ.ά.): **Ἐβρωνία** (Σαζάλτζ.). **Φεβρών** (Βέζε): **Ἐβριών** καὶ **Ἐβρών** (Βέζε): **Ἐβρὲν** (Βέζε).
- Φιλάρετος** (Σαζάλτζ.).
- Φιλόθεος** (Ταβλουσούν).
- Φίλιππος** (Νεάπ., κ.ά.): **Φιλίπ.** (Καισ., Ζιντζ.): **Φεϊλεφούς**, Δ. Ἄλεξανδριδης, ὅ.π. σ. 442.
- Φώτιος** (Σκοπή, Γκέλβ. κ.ά.)⁶³ **Φώτης**, **Φωτάκης** ('Ανακ.): **Φωτεινός** (Νεάπ.).
- Φωτεινή** (Σινασ.): **Φωτιανή** (Νεάπ.): **Φωτικά** (Σαζάλτζ.): **Φωτεινὸ** (Σκοπή): **Φωφὸ** (Σινασ.): **Φωτούλα** καὶ **Φουντούλα** ('Αξός).
- Χαράλαμπος** (Σιβρίγισαρ, Μιστι κ.ά.): **Χαράλαμπης** ('Ερεγλι): **Χαρελέμ(ης)** (Φάρασα, Ζιντζ.): **Γαρελέμης** (Σινασός): **Χάμπος** καὶ **Λά-**

63. Κατὰ τίς πληροφορίες τοῦ Ε. Τσαλικογλου, τὸ ὄνομα εἶχε καὶ τὴν τούρκικη μετάφρασή του: Νουρλής, Νουρλού (Φωτεινός, -ή). Βλ. Φακ. Ζιντζι'ντερε στὸ Ἄρχαιο τοῦ Κ.Μ.Σ.

- μπος (Μουταλάσκη). Ὁ τύπος **Χάρισμα** (Γούρδονος) εἶναι παραλλαγή τοῦ **Χαράλαμπος**;
- Χαριτωμένη** (Ἀραβανί).
- Χαρίτων** (Πόρος κ.ά.)· **Χαρίτος** (Συνασ.).
- Χαριτωνία** (Ζιντζ.)· **Χαριτίνη, Χαρισύνη, Χαριτώνισσα** (Ζιντζ.).
- Χριστόδουλος** (Σίλατα, Γκέλβ.).
- Χρῖστος** (Νεάπ. κ.ά.)· **Χρῖστη** (Τασσί.)· **Χριστάκη(ς)** (Ἀνακού)· καὶ τὸ γυν. ὄν. **Χριστίνα** (Σκοπή).
- Χριστόφορος** (Συνασ.)· **Χαστοφόρης** (Φάρασ., Ἀνδριώτης, σ. 30)· **Χριστοφὸρ** (Ταλάς).
- Χρυσόστομος** (Σκοπή, Κίσκα κ.ά.)· **Χυσόστομος** (Συνασ.)· **Σόστομο(ς)** (Κουρούμτζα)· **Χρυσιέστημα** (Ἀφσάρι)· **Χρυστιέσταμας** (Φάρασα, καὶ Ἀνδριώτης σ. 20 καὶ 30).

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

(*Αρχαία, Μεσαιωνική, Νεότερα*)

- Ἄγλαϊα**, (Νεάπ.).
- Ἄδειμαντος** (Ζιντζ.).
- Ἄθηνᾶ** (Σκοπή, Ἐρεγλι κ.ά.)· **Ἄντικ** (Μουταλάσκη)· **Ἀσήνα** (Ζιντζ.).
- Ἄκριτιος** (Ἀραβσός)· **Ἄκριτας** καὶ **Ἄκριτης** (Συνασός)· **Ἄκριτ** (Φλοϊτά).
- Ἀλέξιος** (Ἀνακού, κ.ά.)· **Ἀλέξης** (Γκέλβ.). Βλ. λ. καὶ στὸ Α'.
- Ἄλκιβιάδης** (Σκοπή).
- Ἄνδρομάχη** (Νεάπ., Ταβλουσούν)· **Ἄνδρο** καὶ **Ἄντρο** (Ζιντζ.) καὶ **Ἄνδρῶ** (;)
- Ἄνδρονίκη** (Σαζάλτζα)· **Ἄνδρῶ** (Ταξιάρχης), κατὰ τὰ Βυζ. γυν. ὄν. σὲ -ῶ.
- Ἄνδρόνικος** (Προκόπι, Ἀνδρονίκι κ.ά.)· τὸ ὄν. ἔφερε καὶ ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας ποὺ τιμᾶται στίς 9 Ὀκτ., **Ἀντρόνικος** (Ζιντζ.).
- Ἀντιγόνη** (Νεάπολη).
- Ἀντιόπη** (Ἄγιρνάς)· ἀπὸ τὴν ἑλλ. μυθολογία.
- Ἄρισταρχος** (Νεάπ.).
- Ἄριστείδης** (Γκέλβ., Κερμ.)· **Ἄρις** (Ζιντζ.)
- Ἄριστοτέλης** (Κερμίρ.)· **Ἄρις** (Ζιντζ.)· **Ἄριστὸ** καὶ **Ἄριστοταλῖς**, Δ. Ἄλεξανδριδης, ὁ.π. σ. 439.
- Ἄρκάδιος** (Γκέλβ.)· καὶ ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας.
- Ἄρκαδία** (Καβουκλού)· σ' ἀντίθεση πρὸς τὸ ἀνδρ. ὄν. Ἄρκαδῖος. **Ἄρκαζία** (Στέφανα, Ζιντζ.)· **Ἄρκᾶζ** (Ζιντζ.).
- Ἄρτεμις** (Ζιντζ.)· **Ἄρτεμησία** (κατὰ Ε. Τσαλικογλ., βλ. λ. κεφ. Ε').
- Ἄρχέλαος** (Συνασ.).
- Ἄρχίδαμος** (Νεάπ.).
- Ἀρχίνους** (Σαζάλτζα).

Ἄρχων (Κερμ., Σκοπή)· ἡ λέξις δηλωτικὴ τοῦ ἀξιώματος, ποῦ πῆρε καὶ τὴν ἔννοια καταγωγῆς, ἔγινε βαπτ. ὄν. ἀνδ.

Ἀρχόντισσα (Σκοπή κ.ά.)· στὴ βίαση τοῦ ἀνδρ. ὄν. Ἄρχων· **Ἀρχόντισσα**⁶⁴ (Σίλατα, βλ. περιοδ. **Ξενοφάνης**, 1896, 192)· **Ἀρχόνσα** (Νεάπ., Δήλα κ.ά.)· **Ἀρχοντοῦ** (Σινασ.)· **Χοντή** (Νεάπ. βλ. καὶ Σ. Κυριακίδης, **Λαογρ.**, 5, 1915, 354). **Ἀρχοῦσα** (Νεάπ.).

Ἀσπασία (Σκοπή, Γκέλβ.).

Αὐγουστής (Νεάπ.)· ἀπὸ τὸν τίτλο τῶν Βυζ. αὐτοκρατόρων, παρμένο ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους.

Ἀφροδίτη (Ἀραβανὶ κ.ά.).

Ἀχιλλεὺς (Πόρος κ.ά.)· **Ἀχιλλέας** (Σινασ., Γκέλβ.).

Βελισάριος (Ζιντζ.)· **Βελισάρ** καὶ **Πελισάρ** (Ζιντζ.).

Βυζάντιος (Προκόπι)· θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ καὶ γεωγραφ. ὄν.

Γοργονία (Νεάπ.).

Γραμματικὴ (Νεάπ., Ἄνακ. κ.ά.)· τὸ γυν. ὄν. παραδίδεται ἀπὸ τὰ Βυζ. χρόνια (βλ. Κ. Ἄμαντος, Η.Μ.Ε., 1929, 118). Εἶναι συνηθισμένο καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Δηϊάνειρα (Κέσι).

Δημοσθένης (Σκοπή, Προκόπι κ.ά.).

Διογένης (Νεάπ.).

Διόδωρος (Καισ.).

Ἐρατὸ (Σκοπή).

Ἐριφύλη (Ζιντζ.).

Ἐρμόλαος (Γκέλβ.)· **Ἐρμος** (Γκέλβ.)· καὶ ὄνομα Ἐγίου ποῦ ἑορτάζεται στὶς 26 Ἰουλίου.

Εὐδόκιμος (Στέφανα).

Εὐκλείδης (Κερμίρ.)· **Οὐκλιντές**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 440.

Εὐρυδικὴ (Σινασ., Σίλατα).

Εὐτέρπη (Σκοπή, Ζιντζ.)· **Εὐθέρηπ** (Σκοπή) κατὰ ὑπεραρχαϊσμό.

Ἡρα (Νεάπ.).

Ἡράκλειος (Ζιντζ.)· **Χηρκήλ**, **Χιράκλ**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 440.

Ἡρακλῆς (Γκέλβ., Ζιντζ.).

Θάλεια (Γκέλβ.).

Θεαγένης καὶ **Θεογένης** (Κερμ.).

64. Μὲ πτώση τοῦ -ι- ἀτόνου ἀνάμεσα στὰ δυὸ σύμφωνα. Στὸν τ. Ἀρχόνσα, παρατηρεῖται ἡ ἀπλοπ. τοῦ συμφων. συμπλέγματος -ντσ- σὲ -νσ-.

- Θεμιστοκλής** (Νεάπ.). **Τεμιστοκλής** ('Αραβανί). **Θέμις** (Νεάπ.).
Θεόκριτος (Γκέλβ.).
Θεόφραστος (Γκέλβ.).
- Ίουστινιανός** και **Ίουστιανός** (Γκέλβ.). **Ούστουν-Γιανός**, 'Αλεξανδρίδης, δ.π. σ. 440.
Ίουστίνος (Γκέλβ.). και ὄν. 'Αγίου. **Ούστουνιός** και **Ούστούν**, Δ. 'Αλεξανδρίδης, δ.π. 440.
Ίπποκράτης (Βέξε). **Μπεκράτ**, **Πουκράτ** Δ. 'Αλεξανδρίδης, δ.π., σ. 440.
Ίσμήνη (Σινασ.).
Ίφιγένεια (Νεάπ.).
- Καΐσαρ** (Γκέλβ.). ἀπό τῆ Βυζ. παράδοση. **Καγίσερ** (Καισάρ., σὲ κώδικες τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰ.).
Καλλιξένη ('Αραβανί). **Κιουλλουξένα** (Νεάπ.). **Κουλλιξένε** (Σίλατα, βλ. Ξενοφάνης 1, 1896, 430).
Καλλιόπη (Στέφανα, 'Ανακού). **Καλλιῶ** (Τζαλέλα). **Κάλλη** (Ζιντζ.).
Καλλιρρόη ('Ανακού).
Καλλισθένη (Σιβρίχισαρ). οἱ παραλλαγές **Κιουλουσθένη** (Νεάπ.), **Κουλουσθένη** και **Κουλουστέν** (Ταβλουσούν), **Κουλιστένα** (Σίλατα), **Κουλι-στέν** (Σιβρίχισαρ) ὀφείλονται στὴν τούρκ. λ. Gülistan = ροδῶνας. Βλ. **Γιουλιστάν** στὸ Γ2.
Καλυψώ (Νεάπ.).
Κασάνδρα (Σκοπή).
Κίμων (Φερτέκι).
Κλεάνθης (Νεάπ.), και γυν. ὄν. **Κλεάνθη** ('Αραβανί).
Κλεισθένης ('Αξός). **Κλουστένης** ('Αξός).
Κλειῶ (Νεάπ.).
Κλέβουλος (Προκόπι).
Κλεονίκη ('Αραβανί, Δήλα, κ.ά.).
Κλεώνυμος (Ταβλουσούν).
Κλεοπάτρα (Σινασ.).
Κομνή (Γκολτζούκ). **Κουμιανή**, **Κουμγιανή**, **Κουμιά** (Νεάπ.). ἀπό Βυζ. ὄν. τῶν Κομνηνῶν.
Κομιανός (Σκοπή). **Κουμγιανής** (Νεάπ.), ὄν. ἀνδρῶν.
Κορίνα (Μουταλάσκη).
Κορνήλιος (Σκοπή κ.ά.). ἀπό τῆ ρωμαιοβυζ. παράδοση. Καὶ γυν. ὄν. **Κορνη-λία**.
Λέων ("Αγ. Κων/τίνος). ὄν. Βυζ. αὐτοκρατόρων. Τουρκ. μετάφ. **'Ασλάν** (βλ. λ. Γ2).

Λεωνίδα (Γκέλβ. Μαλακοπή).

Λουκιανός (Νεάπ., Ζιντζ.). Κατά τὸν Ε. Τσαλ. τὸ ὄν. σχετιζόταν μὲ τὸ Λου-
κᾶς (βλ. λ.).

Μαξιμῶ (Νεάπ.)· ἀπὸ τῆ Βυζ. ὀνοματολογία (βλ. Κ. Ἄμαντος, Η.Μ.Ε.,
1929, σ. 119).

Μαυρίκιος (Νεάπ.)· ὄν. Βυζ. αὐτοκρατόρων.

Μελπομένη (Σαζάλτζα)· Μέλπω (Σινασ.)· Μένη (Σκοπή).

Μενέλαος (Πόρος, κ.ά.).

Μερόπη (Νεάπ.).

Μιλτιάδης (Ζιντζ.)· Μίλη (Ζιντζ.).

Ναυσικᾶ (Γκέλβ. κ.ά.).

Νεοκλῆς (Γκέλβ. κ.ά.).

Νέστωρ (Σκοπή)· Νέστορας (Σινασ.).

Ξανθίπη (Νεάπ.).

Ξενοκράτης (Γκέλβ.).

Ξενοφῶν (Γκέλβ., Κερμ.)· μὲ τὸ ὄν. τοῦ ἀρχαίου ἱστορικοῦ ὑπάρχει καὶ χρι-
στιανὸς Ἅγιος.

Ἕδουσεύς, Ἕδουσσέας (Γκέλβ.).

Ἕλυμπία (Ἕρεγλι κ.ά.)· Ἕλυμ (Ζιντζ.)· Ἕδρουμπία (Σινασ.), μὲ φανερῆς
τὶς φωνητικῆς μεταβολές: τὸ ο > ου, λ > ρ, υ > ου.

Ἕλυμπιάδα (Σκοπή, Μουταλάσκη).

Ἕμηρος (Τσελτέκ).

Ἕρέστης (Ποτάμια, Προκόπι)· μὲ τὸ ὄνομα τιμᾶται καὶ Ἅγιος.

Πανδώρα (Σινασ., Καισ.)· Πανζώρα (Ζιντζ.).

Παράσιος (Γκέλβ.)· νὰ πρόκειται γιὰ τὸ ὄν. τοῦ ἀρχ. ζωγράφου ἢ γιὰ παραλ-
λαγὴ τοῦ Παρασκευά;

Παρθενόπη (Σίλατα).

Πατρίκιος (Μουταλάσκη)· ἀπὸ τὸν τίτλο Βυζ. ἀξιωματοῦχων.

Περικλῆς (Νεάπ.).

Περσεφόνη (Οὐλαγάτς).

Πηνελόπη (Σκοπή)· Πηνολόπη (Ἕραβανί)· Πενιλόπη (Ἕραβανί)· Πηνα-
λόπη (Βέξε)· Πηνελὸπ (Σινασ.)· Πίνο (Στέφανα, Ζιντζ.).

Πλάτων (Ἄνακού)· τὸ ὄν. τοῦ ἀρχ. φιλοσόφου ὑπῆρξε καὶ ὄνομα χριστιανοῦ
ἀγίου (βλ. εἰσαγ. σ. 95). Ἕφλατοῦν, Δ. Ἕλεξανδριδῆς, ὁ.π. σ. 442.

Πολύμνια (Σκοπή κ.ά.).

Πολυξένη (Γκέλβ.)· **Πολυξέν** (Συνασός)· **Πολύκ** (Ζιντζ.).

Πραξιτέλης (Γκέλβ.).

Πύρρος (Ίντζέσου).

Ρωμανός (Άραβανί, Άραβισός).

Ρωξάνη (Ούλαγάτς).

Σαπφώ (Γκέλβ.).

Σέλευκος (Ζιντζ.)· με τὸ ὄν. τιμᾶται καὶ ἅγιος, ποὺ γιορτάζει στὶς 16 Φεβ.
βλ. λ. στὸ Α΄.

Σοφοκλῆς (Προκόπι).

Σοφός (Σκοπή)· ἀπὸ τῆ Βυζ. παράδοση ἢ συγκεκομμένη μορφή τοῦ Σοφοκλῆς;

Σωκράτης (Προκόπι κ.ά.).

Τερψιχόρη καὶ Θερψιχόρη (Γκέλβ.).

Τηλέμαχος (Σκοπή, Ταβλουσ. κ.ά.).

Τιμολέων (Νίγδη).

Τριψιθέα (Άνακού), ἀπὸ τό: Τερψιθέα.

Φάδρα (Σκοπή), ἀπὸ τὸ Φαίδρα.

Φιλομήλα (Νεάπ.).

Φωκᾶς (Συνασός)· ἀπὸ τὸ ὄν. τῶν Βυζ. αὐτοκρ.

Φωκαδού (Συνασ.)· γυν. ὄν. σὲ ἀντίθεση μετὸ ἀνδρ. Φωκᾶς. Πρβλ. **Φκαδίνα**
στὴ Μακεδ., Ι. Σταμνόπουλος, ὁ.π.

Χαρίλαος (Νεάπ.).

Χαρίκλεια (Σαζάλ., Άνακ.)· **Χαλίκλεια** (Άραβανί)· **Χαρικλή** (Συνασ.)· **Χαρικ** (Ζιντζ.). Ὁ τύπος **Χαιρέκα** (Άνακού) πιθανὸν νὰ εἶναι παρ.
αλλ. τῆς Χαρίκλειας μετὰ διάθεση παρετυμολογικὴ καὶ σιωπηρικὴ.

Γ΄ ΜΕ ΠΝΕΥΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

1. Ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Λεξιλόγιο

Ἄδαμάντιος (Άραβισός)· **Διαμάντης** (Άραβισ.)· **Διαμαντή(ς)** (Σαζάλτζα,
Σίλατ.).

Ἀηδονίτσης (Φάρασ.)· γιὰ τὴ βάση τοῦ ὄν. βλ. Σ. Κυριακίδης, ὁ.π. σ. 354.

Ἀκριβή (Βέξε)· ὄν. γυν. συνηθισμένο καὶ σ' ἄλλα μέρη τοῦ ἑλλ. κόσμου (βλ.
Τ. Γριτσόπουλος, Λαογρ. 16 (1957) σ. 337 κ.έ.); ἀγαπημένη.

Ἄνθη καὶ **Ἄθῃ** (Συνασός)· μπορεῖ νὰ εἶναι συγκεκομ. τύπος τῶν γυν. ὄν. Εὐαν-
θία ἢ Μαριάνθη ἢ Χρυσάνθη (βλ. λ.)· **Ἄνθούλα**, **Ἄνσοῦ** (Ζιντζ.).

- Ἄνατολῆ** (Καρατζόρεν)· **Ἄνατόλ** (Ζιντζ.)· γιὰ τὴν ὁμορφιά ἀλλὰ καὶ τὸ σφρῖ-
 γος τοῦ φυσικοῦ φαινομένου τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου (βλ. Κ. Ἄ-
 μαντος, ὁ.π. σ. 119) καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸ ὄρο.
- Ἄργυρῆ** (Ἄνακού, Σίλατα)· **Ἄργυρῶ** (Σκοπή)· **Ἄργερῆ** (Ἀξός)· (βλ. Σ.
 Κυριακίδης, ὁ.π. σ. 351).
- Ἀσημῆς** (Ποτάμια)⁶⁵· **Ἀσημιός** (Τζαλέα.)· **Ἀσμεγός** (Ἀξός).
- Ἀσημίνα** (Φλοϊτά)· **Σημιὰ** (Σαζάλτζ.)· **Ἀσημία** (Σίλατ.).
- Αὐγή** (Γκέλβερι) γραμμένο **Ἄβγί**.
- Βαρσάμης** (Κερμίρα) ἀπὸ τὸ φυτὸ Βάλσαμο.
- Βαρύτιμος** (Μπουγά-Μαντέν)· λόγῳ τῆς σημασίας του τὸ ἐπίθ. ἔγινε βαπτι-
 στικὸ ὄνομα.
- Βασιλικῆ** (Σινασ.)· **Βασιλεκῆ** (Βέξε)· **Βασιλικῆ** (Φαρασα)· **Βαλταικῆ** καὶ
Βατικῶ (Σινασ.)· **Βάσω** (Σινασ.)· **Βασίκο** (Καισ.).
- Βασιλόπισσα** (Σκοπή)· ἀπὸ τῆ βασιλόπιττα;
- Γαρυφαλλιά** (Ἄραβισ.)· **Γαρυφύλλα** (Σινασ., κ.ά.)· **Καρυφύλλα** (Ἄνακού)
Καρεφύλ καὶ **Καρυφαλη** (Ζιντζ.).
- Δάφνη** (Σκοπή).
- Ἐλπινίκη** (Σινασ.).
- Ἐπιστήμη** (Σαζάλτζ., Δήλα κ.ά.)· **Ἐπίστη** (Ἄραβισ.).
- Ἐρασμία** (Σινασός).
- Ἐρωτία** (Γκέλβ.)· εἶναι φανερὴ ἢ βάση τοῦ ὀνόματος.
- Εὐανθία** (Σκοπή κ.ά.)· **Εὐανθῆ** (Σινασ.)· **Εὐανσία** (Ζιντζ.)· **Ἄνσου** (Ζιντζ.)
 βλ. καὶ λ. **Ἄνθῆ**, **Ἐβός** (Ζιντζ.).
- Εὐθαλία** (Ἐρεγλι κ.ά.)· **Ἐφταλίγια** (Ἄραβανί)· **Ἐφταλία** καὶ **Ἐφτάλ** (Ζιντζ.).
- Εὐμορφία** καὶ **Μορφιά** (Τζαλέλ., Δήλα κ.ά.)· **Μορφοῦλα** (Σινασ.)· **Ἐμόρφη**
 (Ζιντζ.).
- Εὐνίκη** (Στέφανα)
- Εὐπραξία** (Ἄνακ. κ.ά.)· **Ἐπραξία** (Ἄνακ.)· **Ἰπραξία** (Σκοπή)· **Πραξία** καὶ
Πραξοῦλα (Σιν.)· τὸ ὄν. Εὐπραξία μαρτυρεῖται σὲ ἐπιγραφή τοῦ
 9ου μ.Χ. αἰ. (Ἄρχ. Ἐφημ. 1886, σ. 237).
- Εὐπρεπία** (Δήλα).
- Εὐταξία** (Ἄραβανί).
- Εὐτυχία** (Γκέλβ.).
- Εὐτύχιος** (Προκ. κ.ά.).
- Εὐφροσύνη** (Ταξιάρχης κ.ά.)· **Σεφροσύνη** (Ζιντζ.)· **Φροσύνα**, **Φροσοῦλα**,

65. Τὸ ἀνδ. ὄν. Ἀσημῆς ὅπως καὶ ἡ Ἀργυρῆ καὶ Ἀσημίνα ἔχουν γίνεи στὴ βάση τοῦ με-
 τάλλου (ἄσημος ἄργυρος, ἄργυρος).

- Φρόσω** (Σινασ.). Με τὸ ὄνομα **Εὐφροσύνη** τιμᾶται καὶ ἅγια τῆς Ἐκκλησιᾶς, ἀπ' ὅπου καὶ ἡ διάδοσις τοῦ ὄν. στὴν Καππ. **Φοσυνή** (Μουταλάσκη)· **Ἐβροσύνη** ('Αξός)· **Ἐφρής** ("Ἐνεχιλ)· **Ἐφρός** (Νεάπ.).
- Εὐχαρίς** ("Ἐρχιλετ).
- Εὐωδία** ('Ανακού)· **Εὐωδιά** (Νεάπ.).
- Ζαφείριος, Ζαφείρης, Ζεφείρης** ('Αξός), ἀπὸ τὸ σάπφειρος (βλ. Σ. Κυριακίδης ὁ.π. σ. 356).
- Ζαφείρα** (Σινασ., κ.ἀ.)· τὸ γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ **Ζαφείρης**· **Ζαφειρούλα** (Σκοπή).
- Ζαχαρῶ** ('Ανακού)· **Ζαχαροῦ** (Σινασ., 'Ανακ.)· **Ζαχαρίσα** (Σκοπή)· **Ζαχαροῦλα** (Σινασ.). Στὴν λαϊκὴ ἀντίληψις τὸ γυν. αὐτὸ ὄν. συνδέεται περισσότερο μὲ τὴ **Ζάχαρη** παρὰ μὲ τὸ **Ζαχαρίας**, ποῦ εἶναι βιβλικὸ ὄνομα. Καὶ οἱ τούρκ. παραλλαγές **Σακάρα, Σεκέρα** (Νεάπ.), **Σακήρα** (Σίλατα) ἐκφράζουν αὐτὴ τὴν ιδέα.
- Ζήσης** (Ταλάς). (Βλ. Σ. Κυριακίδης, ὁ.π. σ. 338 σημ. 1).
- Ζωγράφος** (Νεάπ.)· ἡ λ., δηλωτικὴ ἐπαγγ., ἔγινε βαπτ. ὄνομα ἀνδρῶν.
- Ίάνθη** (Γκέλβ.)· λόγιος σχηματισμὸς ἀπὸ τὸ ἴον (= ρόδο) + ἄνθος· πρβλ. Ροδάνθη.
- Καθαρή** (Νεάπ., Σίλατα: βλ. περιόδ. Ξενοφάνης 1, 1896, 288)· ὡς γυν. ὄν· τὸ ἐπίθετο φορτίζεται καὶ μὲ χριστιανικὸ νόημα τῆς ἀγνότητος.
- Καλάνα** (Νεάπ.)· τὸ γυν. ὄν., ἀπὸ τῆ σύνθεσις: **Καλή** + **Ἄννα** (βλ. Σ. Κυριακίδης, ὁ.π. σ. 359).
- Καλή** (Νεάπ.)· τὸ γυν. ὄν. εἶναι εὐχρηστο ἀπὸ τὰ Βυζ. χρόνια. Στὴν Κερμύρα, Γκέλβερι, τὸ **Καλλίστη** μαρτυρεῖται ἐπίσης ὡς βαπτ. ὄν. γυναικῆς.
- Κανέλλα** (Ταβλουσούν).
- Κεράς** ('Αξός)· γυν. ὄν., ἀπὸ τὸ δέντρο: Κερασιά.
- Κοραλλία** (Σαζάλτζ.).
- Λεμόνα, Λεμονιά** (Σινασ.).
- Λιγερή** (Σινασ.)· **Λιλίκα** (Σινασ.), ἀπὸ τὸ Λιγερή;
- Λουλουδιά** καὶ **Λουλουκα** (Σινασ., Δήλα)· **Πουλουδοῦ, Πουλουδιοῦ** (Νεάπολ.).
- Μάϊος, Μάης** ('Αραβισ.)· **Μάγης** (Φλοῖτά, 'Αξός)· **Μάϊκος** (Φλοῖτά)· **Μάγ** (Σίλατα, βλ. καὶ Ξενοφάνης, 1, 1896, 430).
- Μάλαμα** καὶ **Μαλαματένια** (Σινασός).
- Μανιώ** (Τελμησ.), ἀπὸ τό: Μάννα;
- Μαργαρίτα** (Μπουγα-Μαντέν).
- Μελίνα, Μελάνα** (Νεάπ.), ἀπὸ τὸ μέλι.

Μερσίνγια και **Μέρτινη** (Σκοπή) από τὸ μυρσίνη (Σ. Κυριακίδης, ὅ.π. 355).
Μεταξωτή (Νεάπ. κ.ά.)· **Μεταξούλα** (Σινασ.)· **Μετάξα** (Μαλακοπή). **Με-
 τάξη** (Ἀραβανί).

Μουσκού (Νεάπ. κ.ά.)· **Μουσκιὰ** (Νεάπ.)· **Μοσκιού** (Ἀξός)· ἀπὸ τὸ: μόνχος
 (τὸ ἄρωμα).

Νικοκράτης (Ζιντζ.).

Νόνα (Γκέλ.), ὡς γυν. βαπτ. ὄν.

Νυμφοδώρα (Γκέλβ.)· **Νυμφηδώρα** (Ἀνακ.)· **Νυφοδώρα** (Σινασ.)· **Νύμφω**
 (Στέφανα).

Ξαοθή (Νεάπ. κ.ά.)· **Ξαοθούλα** (Σίλατα κ.ά.)· **Ξαοθή** (Ἀνακ., Ἀραβανί)·
 συγκεκριμένη μορφή τοῦ Ξαοθίππη; (βλ. Σ. Κυριακίδης, ὅ.π.
 σ. 341).

Παγώνα (Ποτάμια).

Πάνθηρ (Σκοπή).

Πέρδικα (Ἀνακ.)· **Περδικούλα**, **Περτικούλα**, **Πέρτικα** (Σινασ.).

Πιπέρη (Μπουγά-Μαντέν)· βλ. καὶ Σ. Κυριακίδης, ὅ.π. σ. 356.

Πλουμιστή (Σίλατα, Ξενοφάνης, 4, 1906, 473)· γιὰ τὴν προέλευση τοῦ ὄν.
 βλ. Σ. Κυριακίδης ὅ.π. σ. 357.

Πλουτονία (Σκοπή)· ἀπὸ τὸν πλοῦτο, φορέα ἀνετης ζωῆς.

Πολυδώρα (Γκέλβ.).

Ποταμιὰ (Ἰντζέσου).

Ποτήρα (Νεάπ.)· ὁ Σ. Κυριακίδης, ὅ.π. σ. 356 θεωρεῖ τὸ γυν. ὄν. δοσμένο
 ἀπὸ σκωπτικὴ διάθεση (τύπ. Ποτήρω)· ἀλλὰ τὸ **ποτήρι(ον)**, ποὺ
 στέκεται στὴ βάση τοῦ ὀνόματος καὶ μὲ τὸ ὅποιο πίνει κανεὶς νε-
 ρὸ ἢ ἄλλα ὑγρά, διακρίνεται γιὰ τὴν καθαρότητά του· ἡ φράση:
 «εἶναι (ἢ κοπέλλα) νὰ τὴν πιεῖς στὸ ποτήρι», δηλ. πολὺ ὁμορφη
 καὶ κομψή, δίνει μιὰ διαφορετικὴ ἐρμηνεία στὸ γυν. ὄν. Ποτήρα
 ἢ Ποτήρω, ἀπὸ ἐκεῖνη τοῦ Σ. Κυριακίδη.

Πουλημισία (Σκοπή)· τὸ γυν. ὄν. νὰ σχετίζεται μὲ τὴ συνήθεια τῆς εἰκονικῆς
 πώλησης ἑνὸς νεογέννητου, συνήθεια διαδεδομένη σ' ὅλο τὸν ἑλ-
 λην. κόσμος; Πάντως ἡ ἐρμηνεία τῆς λ. δὲν εἶναι εὐκόλη. Στὴν
 Πελ/σο κατὰ τὴν τουρκοκρατία μαρτυροῦνται οἱ τύποι γυν. ὄν.
Πουλησίνα καὶ **Πουλησιάνα** (βλ. Τ. Γριτσόπουλος ὅ.π.)· οἱ τύποι
 ὅμως αὐτοὶ δείχνουν καθαρὰ τὴ συνήθεια τῆς πώλησης.

Πωλούμενος (Σκοπή)· τὸ ἀνδ. ὄν. ἀπῆχε τὴν εἰκον. πώληση· σ' ὅλη τὴν Ἑλ-
 λάδα εἶναι κοινὸ τὸ ὄν. **Ποῦλος**.

Ραδινὴ (Φλοϊτά).

Ρίζος (Συνασός): από τη Ρίζα, ριζωμένος.

Ροδή (Προκόπι).

Ροδονίκη (Μουταλάσκη).

Σαματιανή (Νεάπολη, Σίλατα κ.ά.): παραλλαγή του **Σαματιανή** (Νεάπ.):
Σαματία (Σίλατ.)· (βλ. και Σταμάτης).

Σμαράγδα και **Σμαρώ** (Καγιαμπασι κ.ά.).

Σταμάτης (Συνασός κ.ά.): **Ταμάτης** (Ζιντζ.). 'Από την ιδέα να σταματήσει
το κακό των θανάτων.

Στεκότος (Σκοπή): άπρηχει την ίδια λαϊκή ιδέα με το Σταμάτης (στέκω =
σταματώ, κάνω κάτι να σταματήσει). Στην Πελ/σο, στα χρόνια
της τουρκοκρα. μαρτυρείται το γυν. όν. **Στεκούλα** (Τ. Γριτσόπ.
ό.π.). 'Ο Σταμνόπουλος, ό.π., αναφέρει τους τύπους **Στεκότος**
και **Στεκούλης**.

Συμευτή ('Αραβισός κ.ά.), από το Βυζ. **Χυμευτή** (Κ. 'Αμαντος, ό.π. σ. 119):
Συμευθή ('Ανακ., Σίλατα), από υπεραρχαϊσμό.

Συμέλα (Φλοϊτά κ.ά.): **Σουμέλα** (Τασλικ) από το **Χυμέλα** (χύνω μέλι με το
στόμα).

Συρμούλα (Γκέλβ.): από το λεπτό και εύλυγιστο σύρμα: στην Πελ/σο: **Σύρ-
μη** (Τ. Γριτσ. ό.π.).

Τζιτζίκα (Νεάπ.).

Τριανταφυλλιά (Γκέλβερι): **Τριανταφύλλα** (Σκοπή): **Τριανταφυλλίτσα**
(Γκέλβ.): **Τριανταφύλλη** (Ζιντζ.): **Ταφύλγια** και **Ταφύλη** (Ζιντζ.).
Ταφούλα (Συνασ.), ίσως και από την παιδ. γλώσσα.

Τριαντάφυλλος ('Αξός κ.ά.).

Τρυφερή (Βέξε κ.ά.): **Τρυφερίτσα** και **Τρυφερίσα** (Σκοπή): **Τιλφερή** (Σκοπή).
Κιουλφερή (Νεάπ., από τούρκ. επίδρ.): **Κουλφερή** (Σίλατα, βλ.
Ξενοφάνης, 1, 1896, 430).

Τσάκα, Τσακό, Τσακούλα (Συνασ.): για να υπογραμμιστεί, πιθανόν, ή γυν.
χάρη. **Τζάκα** (Δήλα).

'**Υάκινθος** (Νεάπολη): ή λ. μεταφρασμένη στην τούρκικη συνήθίζεται ως βαπτ.
όν.: **Ζυμπούλης, Ζιουμπούλης** (βλ. λ.).

'**Υπογράφου** (Σκοπή): με τη σκαπτική διάθεση για τὰ ψιμμύθια του προσώ-
που; ή για την εξ αίρετη συμπεριφορά; Το όν. πάντως είναι γυ-
ναικείο.

Φεγγαρίνα (Νεάπ.): **Φεγγάρα** και **Φεγγαδ** ('Ανακ.): **Φεγγάρινα** (Σίλατ.).
Φιλοξένη (Νεάπ.).

Φυλάχθου και **Φυλαχτού** (Νεάπ.): προέρχεται από τη ρηματική μορφή του
φυλάττομαι ή είναι το ούσ. **Φυλαχτός**;

Χρυσανθος (Φλοϊτά)· **Χύσαντος** (Συνασ.)· **Χρυσταντο** (Ἀραβανί)· **Χουρσάνης** (Συνασ.).

Χρυσάνθη (Μαλακοπή κ.ά.)· **Χρυσάνη** (Ρούμκαβακ).

Χρυσή (Ἀνακού κ.ά.)· **Χουρσή** (Κάρσαντι, Ἀραβανί)· **Χρυσίνα** (Τσου-
χούρ)· **Χρουσή** (Ἀνακ.)· **Χρυσάφο** καὶ **Χρυσάφα** (Συνασ., Νεάπ.)·
Χρυσούλα (Σκοπή)· **Χουρσάβα** καὶ **Χουρσουλιά** (Ἀραβισ., Ἀ-
ξός). Ἀπὸ ἐδῶ προέρχονται καὶ οἱ τύποι μὲ δυνατὴ τὴν τουρκ.
ἐπίδραση: **Χορσάφ** καὶ **Χουρσάφ** (Ζιντζ.) = Χρυσάφης.

Χρυσοκύρα (Μπερεκετλί).

Χρυσομάλλα καὶ **Χρυσομάλλου** (Νεάπ.)· (βλ. Κ. Ἀμαντος, ὅ.π. σ. 119).

Ὠραία (Σκοπή)· τὸ ὄνομα καὶ σ' ἄλλα μέρη τοῦ ἑλλην. κόσμου.

2. Ἀπὸ τὸ Τούρκικο Λεξιλόγιον⁶⁶

Ἄγιάν (Νεάπ., Ταλάς κ.ά.)· τουρκ. *ayan* = πρόκριτος.

Ἀζίζα (Νεάπ.), τὸ ἀντίστοιχο τῆς Ἀγνῆς.

Ἀιβάζ (Νεάπ.)· **Ἀιβάθα** καὶ **Ἀιβάτ** (Φλοϊτά)· **Ἐγιβάζ** (Καισ.)· ἀραβ. *in āz* =
μισθός, ἀντάλλαγμα.

Ἀϊντογνου (Νεάπ.), **Ἀϊδογδῆ** (μὲ κάποιον ἐξελληνισμό)· ἡ τούρκ. λέξ. ση-
μαίνει «φεγγαρογεννημένη»· πρβλ. τὸ ὄν. **Φεγγαρίνα**.

Ἀλλαχβερτί (Καισ.)· πρόκειται γιὰ τὴ μετάφραση τοῦ ἑλλ. ὄν. **Θεοδόσιος**:
ἀλλάχ (= Θεός + βερτί) = ἔδωσε, πληροφ. Ε. Τσαλίκογλου.

Ἀλτίν, **Ἀλτούνα** (Νεάπ., Καισ.), παράλληλο πρὸς ἑλλ. γυν. ὄν.: Χρυσή, Χρυ-
σάφα (βλ. λ. στὸ Γ1).

Ἀρζουμάν (Σεμέντρα, Ζιντζ.)· κατὰ τὸν Ε. Τσαλ. Ἀ ρ ζ ο ὺ = ἐπιθυμία καὶ
Ἰμάν = πίστη, θρησκεία. Ἐπομένως ὁ φιλόθρησκος; Ἀλλὰ καὶ
Ποθητός.

Ἀρσλάν, **Ἀσλάν** καὶ ἐξελληνισμένο **Ἀσλάνιος** (Νεάπ.)· **Ἀσλάνης** (Ἀξός)·
ἡ τουρ. λ. *arslan* = λέων (βλ. λ. κεφ. Β').

Γαγιάπασα (Νίγδη)· **Καγιάπασα** (Σαζάλτζ.)· **Καγιάπαλη** (Ταλάς)· ἡ τουρκ.
λεξ. σημαίνει Κεφαλόβραχος.

Γιάγιας (Ἀξός);

Γαδεμλῆς (Ἀξός)· παράλληλο πρὸς τὸ Εὐτύχιος.

Γαρασοῦλης καὶ **Καρασοῦλης**.

66. Γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῶν ὀνομάτων ἀπὸ τὸ τούρκικο λεξιλόγιον πολὺτιμη ἦταν ἡ βοήθεια τοῦ συνεργάτη τοῦ Κ.Μ.Σ. Ἐρμ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ, πού εἶναι τουρκομαθής.

- Γαρίπ** (Νεάπολ.) παράλληλο πρὸς τὸ ἑλλην. Ξένη, Ξένος, Ξενίας.
Γενεπεκ (Κερμ.) βλ. **Ἔγενεπεκ**.
Γιαγμούρ (Νεάπ.), **Τιογμούρ** (Ζιντζ.)· **Γιαγμίρ** (Ζιντζ.)· yağmur = βροχή ('Υετίων;).
Γιαζγκιουλού (Νεάπ.)· **Τιάζκουλου**· γυν. ὄν., παράλληλο πρὸς τὸ Τριανταφυλλιά.
Γιονάν (Νεάπ.)· yunan = "Ἑλληνας ('Ιωνας).
Γιοτζού (Νεάπ.), ὀδοιπόρος.
Γκιουλάνα, Γκιουλένα, Γκιουλού (Νεάπ.)· γυν. ὄν.· πιθανὲς παραλλαγές του: **Κιουλλιού, Κουλλιού, Κουλλού** = Γελαστή. Βλ. λ. **Κουλάνα**.
Γκιουλιτάν (Νεάπ.), γυν. ὄν. = ροδῶνας, τριανταφυλλιά.
Γκιουλμπαχάρα (Νεάπ.), γυν. ὄν. **Κουλπαχάρα** (Σίλατα)· ἡ τουρκ. λέξι. σημαίνει: ἀνοξιιάτικο τριαντάφυλλο.
Γκιουλουζάρα ('Αξός)· συνώνυμο μὲ τὸ προηγούμενο.
Γκιορπέ (Νεάπ.)· «πρώϊμος» βλ. καὶ **Κιορπέ**.
Γκιουμούς (Νεάπ.)· γυν. ὄν., ἀλλὰ καὶ ἀνδρικό: gümbüs = ἀσήμι· ἀντίστοιχο ἑλλ. Ἄσημίνα, Ἄσήμης.
Δοβλέτης, Ντοβλέτης Ντοβλέτ ('Αξός, Νεάπ.)· **Δεβλέτ** (Μουταλάσκη)· **Δογλάτ** (Γκολτζούκ)· **Τοβλέτ** (Σίλατ., Ζιντζ.)· ἀνδ. ὄν. = ὁ ἰσχυρός, ὁ κραταίος. Καὶ γυν. ὄν. **Δοβλέτα** (Νεάπ.).
Δουνού, Τουτού (Βέζε)· **Τοντού** (Ζιντζ.)· γυν. ὄν. Τὸ ὄν. συναντᾶται στὴν Πελοπόν. στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας· ὁ Τ. Γριτσόπουλος ὅ.π. δίνει τὴν ἐξήγηση ὅτι τὸ ὄνομα ἐκφράζει τὴν ἔννοια «τῆς προστασίας τῶν νεωτέρων ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων».
Ἔγινε (Νεάπ.)· γυν. ὄν.
Ἔγλεντζές (Νεάπ.)· ἀνδ. ὄν. = ὁ ἄνθρωπος τοῦ γλεντιοῦ «Τέρπανδρος». Ἔγλεντζέ, γυν. ὄν.
Ἔγενεπεκ καὶ **Ἔϊνεπεκ** (Νεάπ.)· **Γιενιπεκ** (Κερμίρα)· **Ἔγινεπέγ, Ἔνεπεκ** (Ζιντζ.). Ἄπὸ τὴν ἀραβ. λ. enik = κομψός, ὠραῖος· πρβλ. Ἐνεπεκίδης.
Ἐλμάς (Νεάπ.)· γυν. ὄν. ἀντίστοιχο πρὸς τὸ ἑλλ. Διαμάντα.
Ἐλχατίν (Ζιντζ.)· **Ἐλχατουν** (Ζίντζ.)· Ἄραβοπερσ. λέξι: el (= τὸ ἄρθρ.: ἡ) + Χατουν (= Δέσποινα).
Ἐμίν (Καισ.)· ἡ λ. ἀραβ. = πιστός. Ἐμιρζέ (Καισ.). βλ. Ἰμιρζέ.
Ζεϊτίνα (Νεάπ.) καὶ **Σεϊδίνα** (Νεάπ.)· γυν. ὄν. = αὐτὴ ποὺ ἔχει ἐλιά στὸ πρὸς.).
Ζιατέ (Καισ.)· ἀπὸ τὴν ἀραβ. λ. ziyade = αὐξηση. Αὐξεντία;

Ζουμπούλιος, Ζουμπούλης ('Ερεγλι κ.ά.)· **Ζουμπούλ** ('Αραβισός)· **Σουμπούλ** (Νεάπ.). τὸ ἀντίστοιχο ἑλληνικό: Ὑάκινθος, βλ. λ.

Ζουμπούλα, Ζυμπούλ, Σουμπουλιὰ (Νεάπ.)· γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Ζουμρούτα, Ζουμρούθα, Ζουμπρίτα (Σαζάτζ.)· **Ζουμρούτ** (Νεάπ.)· **Ζουμρεθᾶ** (Τένει)· γυν. ὄν., ἀντίστοιχο στὸ ἑλλ. γυν. ὄν. Σμαράγδα.

Θαμαμά ('Αραβισ.)· **Θαμάμα** (Νεάπ.)· **Ταμάμα** (Σίλατα, Ξενοφ. 4, 476).

Τὸ γυν. ὄν. ἀναφέρει καὶ ὁ Σταμνόπουλος, ὁ.π.⁶⁷. **Τάμα** (Ζιντζ.).

Ἡ λ. στὰ τούρκ. σημαίνει «ἐντελής».

Ἰμρξῆ καὶ Ἰμρξῆ (Καισάρ.)· τὸ ὄν. θεωρεῖται γεωργιανῆς προέλευσης (Ε. Τσαλιγογλου ποῦ ἐπικαλεῖται μαρτυρία τοῦ Εὐγ. Δαλέζιου).

Ἰντζι καὶ Ἰντζοῦ (Καισ., Ζιντζ.)· ἡ τουρκ. λεξ. = Μαργαρίτης, Μαργαρίτα.

Ἰσκεντέρ καὶ Σκεντέρ (Νεάπ. κ.ά.)· ἡ τουρκ. μετάφρ. τοῦ Ἀλέξανδρος.

Καγια (Καισ.) καὶ **Καϊᾶ** (Καισ.)· ἀνδ. ὄν. Στὴν Τουρκική, ἡ λέξις σημαίνει βράχος. Τὸ ἑλλ. ἀντίστοιχο: Πέτρος;

Καγιαπάλη (Ταλάς)· **Καγια** + **Παλῆς** (Παυλῆς): Πέτρος-Παῦλος; (βλ. καὶ ὄν. Γαγιαπάσα).

Καλανδάριος, Καλαντάριος, Καλενδάριος (Νεάπ.)· **Καλαντάρ, Καλάμπερ** (Ταλάς)· **Καλεντέρ** (Καισ.)· ἡ τουρκ. λ. σημαίνει πλούσιος.

Καντάρης, Καντάρ (Φάρασ. κ.ά.), ἀπὸ τῆ γνωστῆ τουρκ. λέξις γιὰ τὸ μέσο ζυγίσματος βαρῶν, τὸ καντάρι.

Καπλάνης, Καπλάν (Γκέλβ.)· ἡ τουρκ. λ. kaplan = τίγρις.

Καραγκιόζ (Τσουχούρ)· «μαυρομάτης».

Καρλί (Καισ.)· ἡ λ. στὰ τουρκ. = χιονώδης.

Κατέμ (Ζιντζ.)· ἡ λ. στὰ τουρκ. = εὐδαίμων, καλότυχος.

Κεκλίκα, Κεκλίκ, Κωκλίκα (Νεάπ., Σκοπή) γυν. ὄν., ἀντίστοιχο στὸ ἑλλ. Πέδροκα.

Κηϊμάτα, Κηϊμέτη, Κηϊμάτ, Κημάτ, Κηγιμάτη, Κηγιμέτ, Κεϊμάτ, Κηγιμάτ, Κιμιὰ (Νεάπ., Ἀραβισ., Σκοπή κ.ά.)· γυν. ὄν., πολὺ συνηθισμένο. Kiyamat = ἄξιος, πολύτιμος, τίμιος.

Κορπε (Νεάπ.)· ἀνδ. ὄν. Köpce = τρυφερός, πρῶϊμος.

Κουλάνα, Γκιούλανα (Ζιντζ.) = ροδομάνα. Βλ. καὶ λ. Γκιουλάνα.

Κουλιστεν (Φλοῖτᾶ) ἀνδ. ὄν., καὶ **Κουλιστενα** (Σίλατα) γυν. ὄν. **Κουλή** (Φλοῖτᾶ)· ἡ τουρκ. λέξις σημαίνει: τραντάφυλλο, τριανταφυλλιὰ. Βλ. καὶ Γκιουλιστεν.

67. Ὁ Σταμνόπουλος σχολιάζοντας τὸ ὄνομα σημειώνει: «δυσκολοπίστευτο ἀπὸ τὸν τούρκικο ταμάμ (= ἐντελής), προτιμῶ τῆ λ. τάμα»· ἡ χρῆσις ὅμως τοῦ ὄν. καὶ μάλιστα εὐρύτατη ἀπὸ τοὺς τουρκόφωνους τῆς Καππαδ. δὲν δικαιολογεῖ τὸ σχόλιο.

- Κούλχατη** ("Αγ. Κων/τίνος)· **Κουλχατούν** (Ζιντζ.)· ή λ. σύνθετη: gül = ρόδο, τριαντάφυλλο + hatun = δέσποινα.
- Κούλτενε** (Ζιντζ.)· ή λ. στά τούρκ. = ροδόκοκκος.
- Κουτλού** (Καισαρ.)· ή λ. στά τούρκ. = μακάριος, εύτυχής.
- Μαϊσκουλη, Μαϊσκουλού** (Νεάπ., κ.ά.)· Mayis + gül = μαγιάτικο τριαντάφυλλο.
- Μαούς** ("Ενεχιλ)· γυν. όν.
- Μαχσίτ, Μαχσούτ, Μακσούτ** (Ζιντζ., Καισ.)· ή λ. στά τούρκ. σημαίνει συγκομιδή, θερισμός· πρβλ. τή λ. μαξούλι που χρησιμοποιείται (Λέσβος κ.ά.) με τήν έννοια αὐτή.
- Μελέκ** (Μουταλάσκη)· melek = άγγελος. Τό όν. και γυν. και άνδρ.: "Άγγελος, Άγγέλα ή Άγγελική.
- Μενέντ** (Σκοπή)· **Μινέντ** (Νεάπ.)· **Μινιάτ** (Νεάπ.)· γυν. όν.: minnet = χάρη. «Χαρίσιος» ή Χαριτωμένη.
- Μενεξές** (Νεάπ.)· **Μενεψιέ** (Σίλατα)· **Μενεμσέ** (Ζιντζ.)· γυν. όν.
- Μουράτ** (Νεάπ.)· **Μουράτιος** (Δήλα)· **Μουράτης, Μυράτ** ('Αραβισ., Σινασ.)· άνδ. όν. murat = ποθητός.
- Μουτεπέρ** (Νεάπ.)· άνδ. όν.: muteber = έγκριτος, πρόκριτος.
- Μπαϊράμ** και **Παργιάμ** (Κερμίρα)· **Παριάμ** (Καισ.)· άνδ. όν. αντίστοιχο τοῦ Πασχάλης, βλ. λ. στό Α΄.
- Μπενλί** (Νεάπ.), γυν. όν. Benli = στικτή, μ' έλιές στο πρόσωπο.
- Μπινιάτ** (Νεάπ.), **Πινιάτης** ('Αξός) βλ. Μενέντ, Μινέντ, Μινιάτ.
- Ναζλή**, από τά πιό συνηθισμένα γυναικεϊα όνομ. στις Καππ. κοινότητες· **Ναζλού** (Σινασ., Σίλατα κ.ά.)· **Ναζίκο** (Βέξε κ.ά.)· **Ναζούλα** ("Αγ. Κων/τίνος)· naqli = νάζι, ναζιάρα. «Χάιδω, Χαϊδευτή».
- Νάρχατου** (Σίλατα)· γυν. όν. ή λ. στά τούρκ. σημαίνει: ή δέσποινα τής ροδιάς.
- Νέργκις** (Καισαρ.)· ή λ. περσ. και σημαίνει νάρκισσος.
- Νουρλής** (Γκέλβ.)· άνδ. όν.: nurlu = φωτεινός· και **Νουρλού** (Ζιντζ.), γυν. όν.
- Ντιβάνης, Διβάν, Τζιβάν** (Νεάπ.)· άνδ. όν.
- Ντουλκιάρ** (Νεάπ.).
- Ντουρμούς** και **Τουρμούζ** (Νεάπ.)· **Ντουρμής** (Νεάπ.)· ή τούρ. λ. durmus = σταματημένος· τό έλλην. αντίστοιχο Σταμάτης.
- Ούγουρλού** (Ταβλουσούν, Καισ.) γυν. και άνδ. όν. ή λ. uyrulu = γουρλίδικος, εύτυχής.
- Οδρούμα** (Νεάπ.) γυν. όν. = ρωμιά.
- Παλαπán** (Ζιντζ.)· ή λ. στά τούρκ. = ό κεφαλάς, αὐτός που έχει μεγάλο κεφάλι αλλά και ό πρώτος στον κοινωνικό του χώρο.

- Παλή** (Σκοπή, Ταβλουσ. κ.ά.): **Μπαλή** (Νεάπ.): **Παλασή** (Συνασ.): γυν. ὄν.
Στὰ τούρκικα balli = μελένια.
- Παράσκουλου** (Ζιντζ.) = τριαντάφυλλο τοῦ Παρασκευά.
- Πατζούκα** (Συνασ.): γυν. ὄν.
- Πεγλή(ς)** (Νεάπ.): ἀνδ. ὄν. βλ. Μπενλί = ὁ στικτός.
- Πουλπούλα** (Νεάπ.): γυν. ὄν. hülbül = ἀηδόνι· ('Αηδονίτσα· βλ. 'Αηδονίτσης Γ1).
- Πουλουδού, Μπουλουδού** (Νεάπ.): Νεφέλη. (Βλ. καὶ ὄν. Λουλουδιά, Γ1).
- Σαχάν** (Σκοπή): ἀνδ. ὄν. 'Από τὴν περσ. λ. sâx = βασιλιάς.
- Σαχάνα καὶ Σαχσίτη** ('Αγ. Κων/τίνος, Σκοπή): γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ Σαχάν.
- Σαχίν** (Νεάπ.): ἀνδ. ὄν., ἡ τουρκ. λ. sahin = γεράκι.
- Σαχπάζ** (Καισ.): σχετίζεται μὲ τὸ ὄν. Σαχίν.
- Σεκέρα** (Νεάπ.): **Σακήρα** (Σίλατα): **Σεκέρ** βλ. λ. Ζαχαρώ, Γ1.
- Σιανκούχα** (Σίλατα, Ξενοφάνης 4, 475) γυν. ὄν.
- Σινάν** (Σκοπή κ.ά.): ἀραβ. λ. = αἰχμηλόγγης, λόγγη.
- Σουλτάνα, Σουλτανού** (Συνασ. κ.ά.): πολὺ διαδομένο τὸ γυν. ὄν. σ' ὅλο τὸν ὑπόδουλο ἔλλ. κόσμο· ἐπιβιώνει ἀκόμη καὶ σήμερα. **Σουλτάν** (Σκοπή): **Σουλδάν** (Βέξε). Βλ. καὶ **Βασίλισσα**, στὸ Α'.
- Σουρμελή, Σουμελά** (Ζιντζ.): ὁ 'Ε. Τσαλίκι. μολονότι ἐρμηνεύει τὸ Σουρμελή (sürmeli = βαμμένος μὲ κολλύριο· ρίμελ), μένει διστακτικός.
- Τεπερικό** (Νεάπ. Ζιντζ.): γυν. καὶ ἀνδ. ὄν. **Τεπερίνη** ('Αραβισ.). 'Η λέξ. στὰ τούρκ. σημαίνει «ἐνθύμιον», «Μνησίαν».
- Τζαφάρης** ('Αξός).
- Τζιανέφ** (Νεάπ., Προκόπι), γυν. ὄν.;
- Τζιγδένη** (Γκολτζούκ): γυν. ὄν. çigdem = εἶδος φυτοῦ.
- Τιολτζού καὶ Τολτζού** (Νεάπ.): γυν. ὄν. Βλ. λ. **Γιολτζού** (= ὀδοιπόρος).
- Τογλάτα** (Γούρδονος): γυν. ὄν. ἡ λέξ. στὰ τούρκ. = Εὐτυχία.
- Τοζάκ** (Νεάπ.): γυν. ὄν. tozak = πούπουλο.
- Τουρφαντά** (Σκοπή, Ζιντζ.): **Τουρβαντά, Τουβραντά, Τουροντά**. Στὰ τούρκ. ἡ λ. = πρώϊμος.
- Τούρτη, Τουρτού** (Σίλατα) γυν. ὄν. ἀπὸ τὴ τούρκ. λ. durmak = σταματῶ (πρβλ. Σταματία, Σαματιανή, Γ1).
- Τσεκλού** (Φλοϊτά): ἀνδ. ὄν.
- Τσιτσέκα** (Καισ. κ.ά.): γυν. ὄν. çicek = λουλούδι, «'Ανοθή» πρβλ. Λουλουδιά, Γ1.
- Χάσπουλα** (Νεάπ.) καὶ **Χασπούλα καὶ Χαψούλα** (Ζιντζ.): τούρ. λ. has = ἄγνος. πρβλ. 'Αγνή (Α).
- Χατούνα** (Νεάπ.): 'Ελχατοῦν (Ζιντζ.): **Χαττού** ('Αραβανί): ἀπὸ τὴ λ. ha-tun = Δέσποινα, σεβαστή.
- Χιτίρ** (Ταλάς, Καισάρ. κ.ά.), ἀπὸ ὄν. μωαμεθ. προφήτου, πού γιορτάζει στίς

23 Ἀπριλ., ἔπως καὶ ὁ Ἄγ. Γεώργιος· οἱ τουρκόφ. τῆς Καππ. ἐταύτιζαν Χιτίρ = Γεώργης.

Χουβάντ (Ζιντζ.)· ἀπὸ ὄνομα Σουλτάνας ποῦ εὐεργέτησε τὸν τόπο (πληροφ. Ε. Τσαλίκογλου).

Χουταβερτί (Καισ., Ζιντζ.)· τὸ ὄν. σύνθετο ἀπὸ Χουτὰ (= Θεός, στὰ περσ.) καὶ Βερτί (= ἔδωσε)· τὸ ἀντίστοιχο ἑλλην. Θεοδόσης· προβλ. Ἄλ-
λαχβερτί.

Χουρμούζης (Νεάπ.)· Ὁ Σταμόπουλος, Λαογραφ. Δ' (1917) σσ. 425 - 451, θεωρεῖ τὴ λ. Ἰνδικῆς προέλευσης· παραπέμποντες στὸ Δαπόντε, ἁΚανὼν ἐξαιρέτων πραγμάτων, ὠδὴ ἰδ'» βρίσκει: «τὰ πετράδια Ἰνδίας, κεχριμπάρι τὸ Λέχικο, μαργαριτάρι χουρμούζιον». Ἔτσι ταυτίζει τὸ τουρκ. Χουρμούζ μὲ τὸ ἰνδ. χουρμούζιον = μαργαρίτης.

Δ. ΑΠΟ ΞΕΝΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ

Αἰμίλιος (Νεάπ.).

Ἄκελίνα (Σινασ., Σίλατα)· πιθανὸ ἀπὸ τὸ ὄν. Ἄκυλίνη ἀγία τῆς Δ. Ἐκκλησίας.

Ἀμαλία (Σινασός)· Ἄμέλια (Στέφανα κ.ά.)· Ἀμελίγια (Ἀραβανί)· Ἐμελία (Γαβλουσσόν)⁶⁸.

Βαλεντίνη, Βαλεντίνα (Νεάπ.).

Βερονίκη (Ζιντζ.)· **Βελονίκη** (Ζιντζ.) καὶ **Βερενίκη**.

Γενοβέφα (Σινασός)·

Δόμνα, Δόμνη, Τόμνα, (Ἀραβανί)· **Δομνίκα** καὶ **Δόμνικα** (Κερμίρα)· **Δομνίτσα** (Σκοπή)· **Τομνίτσα** (Βέξε). Ἀπὸ τὸ Βλαχομοπογδανικὸ Domna (= δέσποινα). Βλ. Τ. Γριτσόπουλος, ὁ.π.

Ἐλεονώρα καὶ **Λεονώρα** (Σκοπή).

Ἐμπέριος (Καβουκλού).

Κάρολος (Λίμνα)· **Καρλί** (Ζιντζ.).

Ματρώνα (Νεάπ., Ἀραβανί)· ἀπὸ τὸ ἰταλ. matrona = Δέσποινα, Παναγιά.

Ναταλία (Σινασός).

Νέλλη (Προκόπι).

Νόνα, Νούνα (Γκέλβ., Σκοπή).

68. Τὸ γυν. ὄν. Ἄ μ α λ ί α ἔπως καὶ τὸ ὄν. Ὁ θ ω ν ὀφείλονται στὰ ὀνόματα τῶν πρώτων βασιλέων τῆς Ἑλλάδας.

Φ. Δ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: ΤΑ ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

Νοτάρ (Φλοϊτά) από τὸ λατ. notarius (καὶ Βυζ. Νοτάριος)· **Νοταράς** (Μαλακοπή).

Όθων (Φερτέκι). Βλ. σημ. 68.

Όλγα (Σκοπή)· **Όλκα** (Ζιντζ.).

Πουλχερία (Γκέλβ.)· **Πλουχερία** (Σαζάλτζα)· **Πλουχερί** (Τζαλέλα)· από τὸ λατ. pulcher, πού ἔχει γίνει καὶ ὄν. Στά Βυζ. Πουλχερία ὡς γυν. ὄν. εἶναι συνηθισμένο (βλ. Κ. Ἀμαντος, ὁ.π. σ. 118).

Ροβινσών (Νεάπ., Προκόπι). Ἀπὸ φιλολογ. ἐπίδραση.

Ρουσάν (Ἐρεγλι).

Ρωξάνδρα (Προκόπι)· **Λοξάνδρα** (Συνασ. κ.ά.)· **Δοξάνδρα** (Βέζε). Λόξι (Ἰντζέσου). Ἀξιοπρόσεχτες οἱ μεταβολές του ρ > λ καὶ ρ > δ.

Σαμαρία (Ζιντζ. κ.ά.)· ἀπὸ τὸ Santa Maria.

Σεραπίων (Ταβλουσούν).

Τατιανή (Συνασός).

Φλωρίνη, Φλωρίνα (Συνασ., Δήλα)· ἀπὸ τὸ Flora, Floria.

Φραγκοῦ (Νεάπ.)· **Φράνσα** ἢ **Φράγσα** (Νεάπ.)· **Φραγκούλα** καὶ **Φιρεγκούλα** (Νεάπ.)· τὸ ὄν. διαδομένο καὶ στὴν Κρήτη· βλ. Σ. Κυριακίδης, ὁ.π. σ. 354.

Ε. ΑΠΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

Ἀρτεμησία (Σκοπή, Ἐρεγλι κ.ά.). Κατὰ τὸν Ε. Τσαλί. τὸ γυν. ὄν. ἦταν παραλλ. τοῦ Ἀρτεμῆ, βλ. λ., ἀλλὰ πιθανὸ νὰ εἶναι καὶ γεωγραφικόν.

Βαβυλώνισσα (Ζιντζ.)· **Βεβὺλ** (Ζιντζ.).

Βαράσης (Φάρασ.).

Βέρροια (ἢ Βέροια) (Ζιντζ.)· κατὰ τὴν παράδοση πού διηγεῖται ἡ ἱεὶδα ἡ ὀνομαζομένη Βέρροια στὸν Ε. Τσαλ. λέει ὅτι ὁ πατέρας τῆς τῆ στιγμῆ τῆς γέννησῆς τῆς βρισκόταν στὴ Βέρροια τῆς Μακεδονίας ὡς ἐμπορευόμενος.

Βενέτης (Μιστί) καὶ γυν. ὄν. **Βενετία**. (Συνασός), ἀπὸ τὴν αἴγλη πού εἶχε ἀποχτήσει ἡ Βενετία, ἀπὸ τοὺς τελευταίους Βυζ. χρόνους ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τουρκοκρατία.

Βηθανία (Σκοπή), ἀπὸ τῆ μικρῆ πόλη τῆς Παλαιστίνης.

Βηθλεέμ (Κερμίρα, Σίλατα κ.ά.)· ὄν. ἀνδ. καὶ γυν. Οἱ τύποι **Μισλαγίμ**, **Μισλεγέμ**, **Βισλεγέμ**, **Μισλέκ** (Ζιντζ.) εἶναι παραλλαγές τοῦ ὄν. Βηθλεέμ, ὕστερα ἀπὸ ἰδιότυπες φωνητικὲς μετέβολές.

Βλαχέρνα (Πόρος).

Βυζάντιος (Προκόπι).

Γεθσημανή, Γεσθημανή (Ἀνακού)· **Γεφσημανή** (Βέζε)· **Ἐφσημανή** (Συνα-
σός)· **Γεσημανή** (Ἀξός)· **Γιασημανή** καὶ **Γερσημανή** (Νεάπολ.),
Γιοσημανή (Φλοϊτά)· **Γιέση** (Ζιντζ.).

Ἐγύπιος (Γκέλβερι), πιθανόν ἀπὸ τὸ Αἰγύπτιος, ὕστερα ἀπὸ φωνητικὴ ἀ-
πλοπ. τοῦ πτ > τ.

Ἑλλάδα (Σκοπή).

Ἐρμιόνη (Κερμίρα).

Ἴμβρος (Μαλακοπή). Ὁ τύπος **Ἵμβρος** (Σκοπή) παραλλαγή τοῦ Ἴμβρος;
Ὁ Τ. Γριτσόπουλος, ὁ.π. βρῖσκει τὸν τύπο Ἴμβρος ὡς ὄν. στὴν
Πελ/σο καὶ τὸ θεωρεῖ ἀρβανίτικο, χωρὶς νὰ τὸ ἐρμηνεύει.

Κυπριανός (Σαζάλτζα κ.ά.)· **Κυτιανός** (Συνασ.)· **Κύπος** (Ζιντζ.).

Ναζερὲτ (Προκόπι, Ζιντζ.)· **Ναζαρέτα** (Τζαλέλα).

Νικαριά (Σκοπή) ἀπὸ τὸ ὄν. τοῦ νησιοῦ Ἰκαρία.

ΑΚΑΘΟΡΙΣΤΑ

Αἰμοκράτης (Σαρμουσακλί)· μήπως τὸ ἀρχαῖο ὄν. Ἐρμοκράτης;

Ἀρζή (Σκοπή)· μήπως συγκεκομμένος τύπος τοῦ ὄν. Ἀργυρή;

Ἀρμάουν (Φλοϊτά), ἀνδ. ὄν.

Ἀχαή (Ἀξός), γυν. ὄν. Μήπως λείψανο τῆς Ἀχαΐας, Ἀχαιός;

Βαϊάνης (Δήλα), **Βαϊανός** (Μαλακοπή)· **Βαγιέννης** (Γκολτζούκ). Καὶ τὸ γυν.
ὄν. **Βαϊανή** (Μαλακοπή).

Βακοὺλ (Συνασός)· ἀνδ. ἢ γυν. τὸ ὄν.;

Βαλβίνα (Ταβλουσούν).

Βλαττή (Ἀνακού), γυν. ὄν. Ἀπὸ τὸ Βλαττίον;

Διαφώνη (Καيسάρ.)· **Ζιαφών** (Ζιντζ.)· μήπως παραλλαγή τοῦ ὄν. Θεοφάνη,
Θεοφανή;

Διεβοχονή (Καيسάρ.)· μήπως παραλλαγή τοῦ Διαφώνη;

Εὐτέκ (Ρούμακαβακ)· γυν. ἢ ἀνδ. ὄν.;

Κουλαπῆ (Καيسάρ.);

Καμζακία (Μουταλάσκη)· ὁ Τσαλίκ. ὑποπτεύεται τὸ ὄν. «Καππαδοκία» (;

Κατέρης (Φλοϊτά), ἀνδ. ὄν.

Κίνα (Ρούμκαβακ)· μήπως συγκεκριμένος τύπος του Κερεκίνα; Βλ. λ. Κυριακή, Κερεκλή > Κερεκίνα (Α).

Κλέπαρη (Σινασός, 'Ανακού)⁶⁹.

Κοβούς (Προκόπι)· άνδ. ύν.

Κοβσέν (Ταλάς).

Κορνικολά (Τσουχούρ) άνδ. ύν. Μήπως σχετίζεται με το Νικόλαος;

Λαλούκα (Σαρμουσακλί).

Μαϊτάν (Νίγδη)·

Μάκος ('Αξός).

Μανουσία (Σίλατα).

Μάρκη ('Αραβισ.)· άνδ. ύν.

Μαυρόκριος (Σκοπή).

Μέϊνε (Σκοπή, Ζιντζ.)· μήπως Μαρίνης > Μάϊνη > Μέϊνε;

Μπιμπίκα (Τζαλέλα).

Παρέσα (Κέσι)· μήπως το θηλ. του Παράς Παρασκευάς;

Παχούστιος (Καγιάμπασι).

Περβανῶς (Ζιντζ.)· ό Ε. Τσαλικογλου πληροφορεῖ ότι φίλος του όνομαζόταν Περβανῶς Περβανόγλου. Παραλλαγή του βαπτιστικου του ἦταν **Παρμενῶς**· νά πρόκειναι ἄραγε για το ἔλλ. ύν. Παρμενίων;

Περιστάν (Καισάρ).

Σαμπάρα ('Αξός).

Σέβλη (Σκοπή).

Σελβυγνία (Σκοπή).

Σενίκιος (Σινασός).

Σιβλισία (Σκοπή).

Σύβρος ('Αξός)· μήπως παραλλαγή του Σίλβεστρος;

Τατός (Τσουχούρ)·

Ταχτά (Γούρδονος) άνδ. ύν.

Τσαβούκα (Σινασός).

Χαριδαμαϊνή (Σκοπή).

69. 'Ο Θ. Κωστάκης, 'Ανακού, 'Αθήνα 1963, σελ. 116 εξηγεῖ ότι ή λ. Κλέπαρη πού εἶναι καί βαπτ. ύν. γυναίκας σημαίνει ἄγριο δέντρο πού ό καρπός του γίνεται τουρσί. 'Αντίθετα ό Σ. Ρίζος στή «Σινασός» του λέει ότι ή λ. Κλέπαρη σημαίνει «βλάκας». Διακινδυνεύουμε μιά ύπόθεση: Μήπως Κ λ έ π α ρ η εἶναι παραλλαγή τῆς Κλεοπάτρας;